СУҲРОБ СИПЕҲРИЙ

“*Ҳашт кетоб*” (саккиз китоб) девонидаги саккиз мажмуасидан намуналар

Тошкент 2023

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхона
« Lesson Press » нашриёти

УЎК: 821.512.133
КБК 84(5Ў)6

Таржимонлар: **Фарида АФРЎЗ**
Наргиза ШОАЛИЕВА

Муҳаррир: **Санобар ФАХРИДДИНОВА**

Сухроб Сипеҳрий - Эроннинг “Янги шеър” адабий оқимининг энг йирик вакилларидан бири.

У - мутафаккир шоир, файласуф рассом!

Ўзининг озгина умрида оташин юрак билан шеърлар ёзди, мўйқалами билан мўъжизалар яратди.

Сизларга [1]ҳавола қилинаётган ушбу тўпламга унинг “Саккиз китоб” номли китобидан уч мажмуаси тўлалигича ҳамда бошқа мажмуаларидан олинган намуналарни жамладик.

Ўйлаймизки, Сизни ушбу китоб Шарқнинг яна бир алломаси билан таништиради, дўстлаштиради.

ISBN 978-9943-9068-1-5 ©« Lesson Press » нашриёти

1

СИПЕҲРИЙ СЕҲРИ

Ўтган асрнинг 28-йилида Эроннинг Кошон шаҳрида бир шоир туғилди. Унинг исми – Суҳроб. Отаси Абдуллоҳ, онаси эса Фуруғ Сипеҳрийлар эди. У бобосининг катта боғида ўсди. Шунинг учун унинг болаликдаги ўйинчоқлари капалаклар, ҳашоратлар, оқар сувлар, дарахтлар, товус, хўроз, каклик, қалдирғоч, балиқлар ва ҳоказолар бўлди. Бу кузатув уни РАССОМ ва ШОИР қилди. Дунё РАНГига ва СЎЗига ошиқ қилди! Ишқ берди, ИШҚпараст қилди.

Бугун уни ўқир эканмиз, тўғрироғи, томошо қилар эканмиз, биз ҳам суҳробпараст бўлаётганимизни ҳис қиламиз.

Суҳроб Сипеҳрий ХХ асрда, Эрон адабиётида ўзига хос цинқилоб қилган улуғ шоир Нимо Юшиж асос солган "ЯНГИ ШЕЪР" даврини мавжлантирди. Даврдошлари Гулчини Гилоний, Парвин Эътисомий, Фуруғ Фаррухзод, Монучеҳр Оташий каби шоирларданда, айри ижод қилиб, ўзига хос йўналиш ва адабиёт яратди.

У дунё кезди, бирор мавжудот қолмадики, унинг қалами ва мўйқаламида акс этмаган бўлса!

Шоир бор-йўғи **52** ёш умр кўрди. Уни ҳам **10 йил**ини саратон касаллигининг азоблари билан ўтказди. **1980 йили вафот этди.**

Азиз ўқирман, шу китобни қўлида тутиб турган дўст, Суҳроб Сипеҳрий шеърияти сиз билан бизгача етиб келибдики, демак, гўзалликка, мўъжизага, ростлик ва ҳақиқатга чегара**,** тўсиқ йўқ экан! Бундай пайтда замон

ва маконнинг аҳамияти четга сурилади. Фақат ОДАМ ва СЎЗ қолади**!**

Таржима жараёнида мени ошуфта қилган, сеҳрлаган мисраларни сизларга ҳам илиндим.

Зораки, бу лутфим катта шеърият қасрига калит бўлғусидир!

“Бир товуш чорлайди узоқдан,
Тун қаърига оёғим ботган... “

Биз ғофиллар кўпинча, чорловларни эшитмаймиз, эшитсак-да, оёқларимиз тун ва кунларнинг ботқоғига ботиб қолган... Ундан чиқиш учун эса, ўзимизда куч ва айниқса, журъат тополмаймиз...Биз ҳамиша ўзимизнинг овозимизни севамиз!.. Мен... мен... мен!

“Бир туйнук йўқ бу ёлғизликда,
Эшик ва деворлар бирлашар.
Ногаҳон бир соя сирпанса ерда
Ваҳима инидан қўзғалар...
..Одамлар нафаси ғофил ва ўлик,

...Бу кеча мен каби рангпардир,
Сукунат лабининг ранггида...”

Ёлғизликнинг шакли йўқ. Уни ким қандай кўрса, у ўша шаклда. Кимгадир йўлдир у, кимгадир тошдир!

У ғофил ва ўликларнинг нафасидир! У ишқсиз кўнгилнинг ҳамроҳидир!

...“Соя сирпаниб девордан ўтд...

...Эскирган кун йўлдан ўтмоқда”...

Қалб деворларимиздан жуда кўп нарсалар бизга билдирмай сирпаниб ўтади: масалан, ЁШЛИК, ШАВҚ, УМР!

...“Ғам уфқ рангги билан қоришган,
Лабимдан бир совуқ қисса таралар,
Кўнглимни сиққан шу тор уфқда”....

Баъзан, тор уфқ ғам ранги билан бўялган бир пайтда, фақат совуқ қиссалар хиргойисини айта оласан. Гарчи уни ҳеч ким эшитмаса-да... Эшитса, уфққа не ғам?! Дунёга не ғам?! Унга не ғам!?

...“Узоқ йўлдан келган қора қуш,
Баланд томдан йиқилган кечани сайрайди.

...Сармаст келиб йўлдан
Фатҳ этар ғампараст қуш...”

Қуш сайраганда, биз, у билганини сайраяпти, деб ўйлаймиз. Аслида у бизни сайрайди. Йиқилган кечаларимизни, соврилган кундузларимизу ғофиллигимизни, нафсимиз йўлида овворai жаҳонлигимизни сайрайди!..

...***“ранглар туннинг соҳилида абадий ўлган”...***

Тун рангларни бир хил қилади, худди лоқайд одамларнинг рангги каби. Тириклик соҳилидан ўтар экансан, ранглар ўликлашади... энди у ерда турфалик йўқ, ўз рангингни тополмай қоласан!.. Тонг, мени асра, қутқар, ғафлат рангидан!

...“Хонамнинг ботқоғида ўсади аста
Қуёшнинг оловранг гиёҳи”...
...**Ҳар жойда ўзимнинг ўлган бурчакларимдан**
Бир нилуфар ўсган эди”...

Хонамиз-кўнглимиз ботқоғида қуёшнинг гиёҳи, ҳар бир ўлган бурчакларимизда нилуфарлар ўсса, ўстиролсак, бизнинг тириклигимиз - шу! Одам инқилоби- шу!

...“Лаҳзалар уйғоқлигида
Жўшқин ариқ тамон сирпанди таним”...

Таннинг сирпанмоғи учун уйғоқлик керак. Лаҳзаларингни уйғотмоқ, жўшқин ариқ мисол жўшмоқ, жонни танга қовуштирмоқ**, покламоқ** керак...

***

...“Бир нур парранда бўлиб
Пастга тушди-да, териб еди ва учиб кетди
табассумим доналарини”...

Нур сени хомуш қилади, агар сезсанг, ушлаб кўрсанг, тишласанг, ютсанг... Бу нур доналари томиринг даласига экилган... Азал аввалингда!

...“Йўлида бир дарахт жонланди
Меваси ранг олди қўрқувдан”...

Баъзан, борлигинг ҳайбатидан қўрқиб кетасан. Қара, дунёда сенингдек сен йўқ! Борлиқ ичра борлигинг, сенинг ҳам ўрнинг, овозинг, номинг ва вазифанг борлиги сени жонлантиради. Дарахтдай яшнайсан!

... **“Энг узоқ сув,**
ўзининг оқимини йўлимга сочди,
Энг яширин тош, соясини оёғимга солди,

...“Қўлларинг саломнинг
яшил шохини менга тутарди”...

Дунё кезмоқ яширин тошларнинг соясида тин олмоқ, саломнинг яшил шохлари билан туташмоқ, сувлар оқими ила оқмоқлик нашидасидир! Кузатмоқ, иштирок этмоқ – инсонликдан дарак!

...“Ҳаёт, бу - бир лочиннинг учиши”...

Ҳеч ўйлаб кўрганмизми, лочин бир учиб, бир қўнган фурсат қанча бўлар экан?!..Билмаймиз, тахмин қилармиз, майлида, қанча деб ўйлаган бўлсак, шунча! Ҳа, бизнинг ҳам ҳаётимиз худди шунча! Кўз очиб, юмгунча, бир қанот қоққулик вақтча!

Муҳими, ким бўлиб яшаганимизда, одамийликнинг калхатимизми ва ёки лочини!..

...“Ёстиғим овозга тўла, қушчалар овози”...

...“Бу кеча кўйлагимнинг қозиғини
Ёлғиз қолдириб,
жомадонимни олишим ва
у томонга боришим керак.
Афсона дарахтлари кўринган томонга”...

Ёстиқларинг тушларга тўла. Унда на фақат қушлар сайрайди, ундан увол кунларингнинг ўкириги ҳам эшитилади. Кўйлакларинг қозиғи кийимингдан ўтган ҳорғинликдан инқиллайди. Ҳеч кимни ёлғиз қолдиролмайсан, чирмашиб кетгансан бурчларга! Кетолмайсан, сени кутиб афсона дарахтлари ҳам қарийди...

*...**”Кечалари тарона ҳидини ҳидлайлик”...***

Ажабо, шоир бизга тароналар ҳидини таклиф этмоқда. Ўзи чизган сувратларнинг овозини, хотираларининг таъмини, йўл-йўлакай одамлар тилидан еган заҳарнинг асалини илинмоқда...

Кеча тун эмаслигини, қоронғулик биз учун эмаслигини, ошиқлар, уйғоқлар туни ялдо эканлигини эслатмоқда!

Бир оз бўлсада, ваҳдат қўйнида яшайлик!

***

...“Биз тошнинг эсишимиз,
биз эсадиган тошмиз.
Биз қадам кечасимиз, кечанинг қадамимиз.
Парвозмиз, қуш йўлига нигоронмиз.
Тўлиб оқайлик, кўзани кутайлик...
...Иккиликни икки томонга ташлайлик!”

Салгина ҳушёр тортсак, эсадиган тошга айланамиз. Дарё бўлишни, тўлиб оқишни, кўзаларни кутишни ўрганамиз. Парвозни билсак, қушлар биз томон шошадилар.

Иккилик **умр заволи, ишқ уволи,** ҳижрон ўзаги, ҳаёт азобидир! Иккиликни икки томонга ташлайлик: вафода, иймонда, виждонда бирлик бўлайлик!

...“Мен қишлоқларни кўрмадим,
Гумонсиз ўтовлари Худонинг пойига тикилганди...

Тўлиной у ерда суҳбатнинг кенглигини ёруғ қилади.
Чегарани бузади...
Тепа қишлоқ гумонсиз,
қўралари калтадир,
номига суқилган таёқчалар...

Одамлари кўкнор қанақа гуллигини билади.
У ерда гумонсиз, мовий мовийдир
Ғунча гуллайди, қишлоқ аҳлининг хабари бор**”**...

Воҳ, Суҳроб! Сен худди менинг қишлоқларимни кезганга ўхшайсан! Қишлоқда ҳамма, ҳамма нарсадан огоҳ. Кимнинг сигири туғди, кимнинг ўриги эрта гуллайди, кимнинг узуми чиллаги, кимнинг шафтолиси эртапишар... Кимнинг уйида ўсма, райҳон экилган ва ҳоказолар.

Хуллас, сен айтгандай қишлоқ аҳли гумонсиз, тўсиқларсиз яшайди: дарвозасиз, темир панжараларсиз, кузатув камераларисиз! Улар бирликда, огоҳликда энг муҳими таҳликасиз яшайдилар!

Эҳ, Суҳроб! Сенинг ҳар мисранг менимдир. Ҳар қаторинг дорида менинг ҳам сўзларим саланглаб осилиб ётибди. Айтарларимни айтгандайсан, кўрарларимни кўргандайсан. Мен қоқинган тошда, мен ҳидлаган гулда, мен симирган ишқда борсан!

О, Суҳроб! Сен менга жуда кўп нарсаларни эслатдинг! Одамлигимни, кўзим кўз, қулоғим қулоқ, юрагим юрак эканлигини англатдинг! Кўришни, эшитиш, ҳис қилишни, ҳис қилганда эса яйрашни, қувнашни, дунёларга сиғмасликни ўргатдинг! Ўзимни ўзимга кўрсатдинг!

Оҳ, Суҳроб Сипеҳрий! О, Ишқтарош, Сўзтарош даллим!

Сендан ошиқлик нелигини ўргандим. Энди бизга на манзил, макон, на замон, вақт, ўлчовлари кор қилар! Сен билан биз асрларни бирлатирувчи, кўнгилларни қориштирувчи сабабкормиз!Қисмат- шу, кўргулик -шу!

Фарида АФРЎЗ
шоира,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси

МУҲАББАТ ТУҒЁНИ

(Кириш сўзи ўрнида)

XX аср Эрон адабиётнинг йирик вакилларидан бири, рассом ва мутафаккир шоир Суҳроб Сипеҳрий (1928 йил 7 октябрь – 1980 йил 21 апрель) ижоди кўпчилик Эрон ва дунё тадқиқотчилари эътиборини ўзига жалб этган ижодкор ҳисобланади. Унинг адабий мероси «Рангнинг ўлими» (1951), «Тушлар ҳаёти» (1953), «Қуёш парчалари» ва «Андуҳ шарқи» (1961), «Сув одимининг товуши» (1965), «Йўловчи» манзумаси (1966), «Яшилнинг ҳажми» (1967), «Биз ҳечмиз, нигоҳдан ўзга» (1977) номли шеърий тўпламлардан иборатдир.

Шоир ижодий методи масаласи ўзининг мураккаб характери, серқирра эканлигини намоён этади. Суҳроб Сипеҳрийни айнан маълум бир метод доирасида талқин қилиш ва баҳолаш уни белгиланган қолип ичига сунъий равишда киритишга тенг келади. Аслида шоир рассом бўлганлиги учун ҳам унинг тафаккури дунё ранг-баранглиги бадиий идрок эта олган. У Ғарб маданиятининг барча янги модернистик ва постмодернистик ғояларини ўз ижодида Шарқ ирфоний қарашлари билан уйғунлаштириб, уларнинг барчасини ижод нуқтаи назардан эркин англаган ва қабул қилган. Шу боис шоирни абадий борлиқ, макон ва давр ичида ана шу борлиқ ва мавжудликни севган ва қадрлаган инсон сифатида материалист эмас, балки экзистенциалист деб аташ ўринли. Аммо шоир тилига хос бўлган мавҳум жумлалар ва чизгилар, янги поэтик образлилик асосида

реал борлиққа зид бўлган мавжудликни ярата олиш қобилияти шоирнинг сюрреалистик маҳоратидан дарак беради. Шу билан бирга шоир илгари сурган ғояларни сюрреалистик мавҳумликдан озод қилиб, сўнг англанса, шоир идеали - гўзалликка ошуфталик, борлиққа сингиш, ҳаётни севиш асосига қурилганлигини кўриш мумкин бўлади. Гўзалликни яратган инъоми сифатида англаш асосида шоирни романтик деб аташга асос топилади. Аммо аслида, шоирни мавжуд методлардан бироргасига боғлаб қўйиш унинг руҳиятига хос бўлган ижодий ранг-баранглик, кенглик, бойликни тан олмасликка тенг келади. Шоир ўз ғоялари ва қарашлари йўналтирилган романтикликни сюрреалистик ва абстракт тил ва образлилик асосига қуради. Шоир романтик кайфияти ортида эса илоҳийликни реал мавжудлик билан бошлаган ва тан олиш асосига қурилган диний экзистенциализм фалсафаси ётади. Шоир модернизм ва постмодернизмнинг мураккаб изланишларига берилиб кетмайди, улардан ўз мақсадларида ижодий фойдаланади холос.

Шоир анъанавий ирфоний мавзу ва мазмунни англашда Жалолиддин Румий, Саъдий Шерозий, Фаридиддин Аттор, Ҳофиз Шерозий, Абдураҳмон Жомий, Алишер Навоий ва Мирзо Бедил ижодига таянади, аммо уларни такрорламайди. Балки мана шу мазмунни замонавийлаштириш, янги авлодлар учун англашиларли бўлган моҳиятини шакллантиришга саъй-ҳаракат қилади. Сипеҳрий ўзининг инсонга, ҳаёт ва борлиққа бўлган мустақил муносабати, ўзига хос нуқтаи назари, ўзига хос нигоҳини форс шеъриятидаги анъанавий поэтик тимсол ва рамзларнинг эскириб

қолган қолипини синдириб, янгича поэтик тимсоллар ва рамзлар силсиласини яратишдан бошлайди. Суҳроб Сипеҳрий ирфоний шеърларида анъанавий поэтик тимсолларга ноанъанавий замонавий маъноларни юклаш билан бирга, шоиргача умуман қўлланилмаган янги поэтик тимсоллар ва рамзларни яратиш йўлидан боради. Шу аснода шоир нафақат ирфоний шеъриятни, балки умуман, ҳозирги замон Эрон шеъриятини бойитишга муваффақ бўлади.

Суҳроб Сипеҳрий ижодида дин ва диний қадриятларга муносабат унинг маънавий-маърифий қарашларининг бош таркибий қисмини ташкил этади. Дин Суҳроб Сипеҳрий нигоҳида фақатгина шаръий аҳкомлар йиғиндисидан иборат бўлган мажмуа эмас, балки у инсоннинг маънавий дунёсини яратиш, безатиш ва мукаммаллаштириб, “комил инсон” даражасига етказишга қодир бўлган илоҳий бир қудратдир. Динни бировга зўрлик билан ё мажбурий ҳолда сингдириб бўлмайди. Эътиқод ташқаридан эмас, балки инсоннинг ўзидан, унинг руҳий-маънавий эҳтиёжидан келиб чиққан бўлиши керак. Акс ҳолда, у инсонни мукаммаллаштириш ё гўзал хулқлар билан безатиш воситаси эмас, балки инсон эрк-ихтиёрини чеклаб қўядиган консерватив воситага айланади. Натижада у носамимий ва сунъий, инсон комиллигидан йироқ бир тушунча бўлиб қолади.

Суҳроб Сипеҳрий диний дунёқараши ислом дини таълимоти асосида шаклланган. У – ислом дини ҳоким бўлган муҳитда туғилиб ўсган, унинг тафаккурида ислом ақидалари чуқур илдиз отган. Шоир ўзини фақат “мусулмон” сифатида кўради ва англайди. Бу ҳақда

унинг ўзи «Сув одимининг товуши» номли манзумасида шундай дейди:

Мусулмонман. Қиблам - бир қизил гул
Жойнамозим - булоқ, муҳрим - нур.
Дашт - менинг саждагоҳим.
Мен деразалар ларзасидан - покланаман.

Сипеҳрий назарида, намоз - табиат ва борликдаги нарсалар, ҳодиса ва мавжудотлар билан уйғун ҳолда адо этилиши лозим. Шоир тасвирлаган «мен» - қалби уйғоқ инсон. Шоир лирик қаҳрамони мусулмон бўлиб, у ибодат жараёнида бутун борлиқ билан бирлашиши, унга ҳамоҳанг бўлиши лозим. Ибодат, шоир наздида, табиат сеҳри оғушидаги табиатни идрок этиш орқали Яратган қудратини идрок этишгача бориб етишдан иборатдир. Чунки Яратган – табиат зарралари ва ҳаракатида ўзини намоён қилади. Суҳроб Сипеҳрий барча диний-мазҳабий таълимотларга бир хил кўз билан қарайди, уларни ҳурмат қилади ва эъзозлайди. Шоирнинг инсон ва дин ўртасидаги муносабатларга оид қарашлари тизимида динлараро ва маданиятлараро тотувлик, толерантлик, шу жумладан диний бағрикенглик мавзуси алоҳида ўрин тутади. Суҳроб Сипеҳрийнинг динлараро муносабат ва динлараро тотувлик масалаларида бошқа диний мазҳаблар фалсафасидан ҳам ўрганишни тарғиб қилиши мавлавия тариқатининг асосчиси Мавлоно Жалолиддин Румийнинг «Ҳар бир набий ва ҳар бир валийнинг ўз дину маслаги бор, аммо Ҳаққа етганда барча йўллар бирлашади», - деган ғоясини эслатади. “Барча динлар бағрида бўлиш ва барча динларни ўз бағрига олиш” олий эзгу мақсад эканлигини шоир бутун вужуди билан англайди. Шу маънода, шоир «Қуръонни бош устида» кўрар экан, бошқа муқаддас китобларни ҳам олий қадрият сифатида тилга олади:

“Бошим устида Қуръон, ёстиғим Инжил,
Тўшагим Таврот, ич кийимим Авеста.
Туш кўраман: сувдаги нилуфарда бир Будда”.

Суҳроб Сипеҳрий инсонийлик ва илоҳийлик ўртасидаги робитани ва умуман, Худога эътиқод масаласини қаламга олишдан аввал, инсоннинг ўзи ҳақида фикр юритади. Унинг нигоҳида инсон - абадий бир йўловчи. Бу йўловчи туғилишдан олдин ҳам, туғилиш жараёнида ҳам, туғилишдан кейинги ҳаётида ҳам, оламдан кўз юмиш жараёнида ҳам доимий ҳаракат ва доимий сайру сафарда бўлади. Шоирнинг «тавҳид» – аллоҳнинг ягоналиги масаласига эътибори унинг «Қуёш парчалари» тўпламидан жой олган «Тинчлигимиз посбони биз» номли шеъри билан бошланади:

Иккилик фазосида, чеҳраларнинг латофати сўнди.
Келинглар соядан – ёруғликка чиқайлик.

Суҳроб Сипеҳрий жуфт тушунчалар ғоясига асосланган (ўрта асрларда «санавият» деб аталган) таълимоти инсониятга ҳеч қандай наф бера олмаслиги, аксинча, инсонларни умидсизлик ва тушкунликка туширганини таъкидлар экан, ёруғ ва саодатли йўл – яккахудолик йўлидан боришни тавсия этади. Шоир «Токи» шеърида шундай дейди:

- Сенинг шаҳрингмас, сенинг шаҳрингмас,
Кафтларида гўзаллик косаси, лабларида доноликнинг аччиқ таъми...
Келганман, келганман, эшиклар “Йўқ”лик шамоли ўтиш жойида.
Уйни “Ўз”дан бўшатиб, иккиликнинг жомини синдириб,
Замин узра, замон узра “Бир”нинг сояси.

Суҳроб Сипеҳрий шеърларидаги «шаҳар», «идеал

шаҳар» билан боғлиқ тасаввурлар, бир томондан, унинг ижтимоий-сиёсий қарашларининг ифодаси бўлса, иккинчи томондан, унинг илоҳийликка бўлган муносабатининг ҳосиласидир. Мисол учун, «Денгизлар ортида» номли шеърида «деразалари тажаллий (илоҳиёт олами) томонга қараб очилган» шаҳар ҳақида сўз боради:

Денгизлар ортида бор ёлғиз шаҳар,
Бир шаҳарки деразалари тажаллий томонга очилган.
Томларига башар ақлининг фавворадек отилишига,
қараётган кабутарлар ин қурган...

Абу Наср Фаробийнинг «Фозил одамлар шаҳри» ва А.Жомийнинг «Озод ва обод шаҳри»ни эслатадиган бу шаҳар, дунёда мавжуд бўлмаган, «идеал шаҳардир». Бу шаҳар инсонларга тааллуқли шаҳар эмас, балки осмонларга – илоҳиёт оламига мансуб шаҳардир.

Суҳроб Сипеҳрий шеърларида ўз ботиний оламини топган, борлиқ мавжудлигининг моҳиятини англаган, табиат ва борлиқ билан қардошлик ипларини боғлай олган инсон сиймоси тасвирланади. Бу инсоннинг ўзликни англаш сари қилган сайру саёҳати Яратганни англаш йўлидан ўтади. Шу боис инсон Худони ўзидан узоқ деб ҳисобламаслиги керак:

Парвардигор шу яқингинада:
Мана бу шаббўйлар бўйида-ю,
ҳу баланд қарағай ёнида.
Ҳар нарсадан хабардор сув юзида-ю,
гиёҳнинг ўсиши қонунида.

Сипеҳрий нигоҳида Худо – мутлақ субстанция. Аммо бу мутлақ моҳият – бир жойда қотиб қолган мавжудлик эмас. У ҳамма жойда мавжуд ва доимий,

фаол ҳаракатдадир. Мутлақ субстанция борлиқ, табиат ва инсондан айри эмас, балки улар билан биргадир.

Шоир замон ва тараққиёт зиддиятларини тўлалигича, уларнинг бор мураккаблиги билан англайди. Жамиятдаги сиёсий жараёнлар таҳлилидан ўзини муҳофаза қилади. Бундай мавзулар унинг шеърияти учун ёт ҳисобланади. Шоир эътиқод ҳамда сиёсат моҳиятлари бир-биридан айри эканлиги уқтиради. Диний эътиқодни сиёсатга айлантирилишига қарши чиқади. Чунки бирор бир сиёсий таҳлил борлиқ гўзаллиги ва чиройи каби инсон учун асл моҳият ва асл мазмунни очиб беролмайди. Шоир учун муҳаббат, табиат, поклик, ёруғлик, гармония, гўзаллик муҳим. Демак, Суҳроб Сипеҳрий асл моҳият куйчиси сифатида боқий ва илоҳий гўзалликка ошуфталикни тараннум этади.

Суҳроб Сипеҳрий «борлиқ» деганда, биринчи навбатда, инсон ва табиат ўртасидаги муносабатлар мажмуини тушунади. Шоир, инсон ва табиатдаги самимийлик, соддалик, озодалик ва мусаффоликни қадрлайди. Шоир ижодида табиат – инсоннинг қисматдоши, сирдоши ва ҳамдардига айланади. Суҳроб Сипеҳрий нигоҳида, табиат билан узвий алоқани узган XX аср инсони - «илдизсиз» инсондир. Шоир биринчидан натурфалсафа позициясида туриб, инсон – табиатнинг бир бўлаги, ажралмас бир қисми эканлигини тан олади. Иккинчидан, ирфон фалсафасидаги «ваҳдат ал-вужуд» назариясига мурожаат этиб, бу назариянинг янги формуласини яратади. Яъни инсон - табиатнинг бир бўлаги, табиат эса борлиқ (макрокосм)нинг ичида жойлашган. Аммо бу уч (инсон, борлиқ, табиат)

тушунчалар бир-биридан айри эмас. Шу билан бирга улар бир-бирини яратмаган ҳам. Уларнинг ўз яратувчиси – Худо бор. Худо борликдан айри эмас, балки унга сингиб кетгандир.

Сипеҳрий ҳаёти ва ижоди ҳақида “Қизил гулнинг сири” (2002, Ёзувчи нашриёти), унинг диний, ирфоний ва инсоний ғояларининг талқинини “Суҳроб Сипеҳрий шеъриятида ирфон ва инсон” (2012, Алишер Навоий номидагиЎзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти) ва тўлдириган вариантида “Суҳроб Сипеҳрий ва унинг диний, бадиий-ирфоний тафаккури” (2022, ЎзХИА нашриёти) китобларида батафсил маълумотга эга бўлишингиз мумкин.

Кўриб турганингиздек тирик сўз эгаси Суҳроб Сипеҳрий серқирра ва кенг қамровли шоир ва рассомдир, шу боис унинг ижодига бир марта мурожаат қилган мунаққидлар, шоирлар, шеърият мухлислари унинг беназир дунёсига маҳлиё булиб, унинг ошуфта ҳолидан таъсирланиб, илҳомланиши, дунёқарашининг ўзгариши бугунги кунда ҳам ўз аксини топиб келмоқда. Бинобарин шоир шеърлари ҳар йили ўзга тилларга таржима қилинади, ҳозирги кунда 30дан ортиқ дунё тилларига таржима қилинганллиги эса, унинг ижодининг аҳамияти ва моҳиятидан далолат беради.

Шу жумладан, Ўзбекистонда Сипеҳрий ижоди билан танишиш 90чи йилларнинг бошидан талабалик йилларимизда бошланган. “Ҳашт китоб”(саккиз китоб) девонидан жой олган жуда машҳур манзумаси-“Сув одимининг товуши”ни таржимаси ва таҳлилини диплом ишимиздаёқ (1997) амалга оширганмиз. Кейинчалик 2008 йили номзодлик ишимиз ҳам “СУҲРОБ

СИПЕҲРИЙ ИЖОДИДА ИНСОНИЙ ВА ИРФОНИЙ ҒОЯЛАРНИНГ БАДИИЙ ТАЛҚИНИ” деб номланиб, шоир ижодига бағишланган бўлиб, муваффакиятли ҳимоя қилинган. 2008 йил “Шарқ юлдузи” (3-сон) журналида “Барча йўллар Ҳақда бирлашур” номли мақола Суҳроб Сипеҳрий ижоди мисолида кўрсатиб берилган эди. 2002 йили “Жаҳон адабиёти” (январ сони) журналида “Сув одимининг товуши” манзумасининг тўлиқ таржимаси эълон қилинган эди. 2010 йил “Жаҳон адабиёти” журналида(июл сони) “Янгилик излаган шоир” рукнидаги мақолада Сипеҳри яшаган даврни ёритиб берилган эди.

Шу ишлар натижасида Суҳроб Сипеҳрий ижоди ўзбеклар маънавий мулкига айланди ва адабий муҳит томонидан жуда илиқ қабул қилинди. Сипеҳрий баҳонасида халқимиз ардоғидаги кўплаб шоирлар ва олимлар билан яқиндан танишдик, натижада Сипеҳрий ижодининг мазмун ва моҳияти, яъни маърифати чуқурроқ ўрганишга қарор қилинди, унинг илғор ва салмоқли ғояларини маънавиятимизга сингдиришни вазифа деб белгилаган эдик. Бу хайрли ишимизда аввало йўл кўрсатган устозларимизни ҳиссалари катта, улардан фил.ф.д. А. Қаюмов, фил.ф.д. Г. Тўйчиева, фил.ф.д. М. Имомназаров, фил.ф.д. С. Сотиболдиева, фал.ф.д. Ж. Холмуминовлар бошчилик қилиб, ўзларининг қимматли фикр-мулоҳазаларини дариғ тутмаганлар. Халқимиз севган шоирларимиздан А.Маҳкам, М.Мирзо, Ф. Афрўз, Ж. Термизийлар жойларда сўзма сўз таржималаримизга шоирона баён, бадиий жило бағишлаганлар. Форс тилидаги баъзи тушуниши қийин бўлган сўз ва ибораларни эронлик дўстимиз Шива

Хуросонзода ёрдамига таянганмиз. Бундан ташқари Ж.Холмуминов(Термизий) ўзлари ҳам шоир ва ҳам олим сифатида Сипеҳрий ижодидан илҳомланиб, шоир ижодидан бир нечта шеърий намуналарни ўзбек тилига таржима қилган ва маҳаллий матбуотда ҳам эълон қилинган эди.

Мазкур китобни халқимизнинг суюкли шоираси, серқирра ижодкор, Фарида Афрўз ташаббуслари билан вужудга келди, десам муболаға бўлмас. Шоирамиз билан иш жараёнида шуни билдимки, шоирларнинг ўзини тили бўлар экан, улар бир бирини таржимасиз ҳам тушунишга қодир экан, чунки баъзида таржима қилиб туриб ҳам, тушунолмаган жойларда Фарида опа Суҳробни нима демоқчи эканлигини англаб, тушунтириб берсалар, ҳайратланиб қолардим. Шоирларни миллати йўқ, уларда чегара ҳам йўқ, уларга замонни ҳам аҳамияти йўқлигига иқрор бўлдим, шоирлар дунёси алоҳида эканлигига инондим. Ф.Афрўз ҳам худди Суҳроб каби ҳассос қалб эгаси, муҳаббат аҳли, уларнинг кенг дунёқараши, фалсафий-ирфоний мушоҳадалари бир - бирига ўхшашлиги ҳам, шунга далолат бўла олади.

Қўлингиздаги “Муҳаббат туғёни” китоби Суҳроб Сипеҳрийнинг “Ҳашт китоб” девонидаги саккиз мажуадан, учта мажмуа («Сув одимининг товуши» (1965), «Йўловчи» манзумаси (1966), «Яшилнинг ҳажм» (1967))нинг тўлиқ таржимаси ва қолган бешта мажмуадан шеърий намуналар таржимаси қамраб олинган. Шу жиҳатдан Сипеҳрий ижодининг бугунги кунгача қилинган ўзбек тилидаги тўлиқроқ таржимаси ҳисобланади ва бу мажмуада шоир ижодидан, жаҳон

замонавий адабиётидан ўрин олган ҳамда энг машҳур ва севимли бўлган шеърлар жой олган.

Умид қиламизки, Суҳроб Сипеҳрийнинг Шарқ тасаввуф таълимотидаги ирфоний қарашлардан сарчашма олган бадиий тафаккури Шарқ ва Ғарб тасаввурини ўзаро боғлаб ва уйғунлаштирган шеърлари Сизни ҳам бефарқ қолдирмайди ва Сизга яхшилик, гўзаллик, ошуфталик, эзгулик, тараққиёт, илғорлик, баркамоллик, барқарорлик ва осудалик ҳиссиётларига ҳамроҳ қилади.

Наргиза ШОАЛИЕВА
Филология фанлари номзоди

РАНГНИНГ ЎЛИМИ
(мажмуадан намуналар)

ТУН ҚАЪРИДА

Қоронғу кеча ёлғизлик ичра,
Жимжитлик лабга ранг берган.
Бир товуш чорлайди узоқдан,
Тун қаърига оёғим ботган...

Бир туйнук йўқ бу ёлғизликда,
Эшик ва деворлар бирлашар.
Ногаҳон бир соя сирпанса ерда
Ваҳима инидан қўзғалар.

Одамлар нафаси ғофил ва ўлик,
Тушкунлик бирма-бир ўрага тушган.
Бу бурчакнинг сўлиган ҳавосида
Турмиш бор, қувончи сўнган.

Кечанинг жодугар қўллари,
Мен ва ғам юзига эшик ёпади.
Бепарводек тутсам-да, ўзни,
У менинг устимдан кулади.

Кундузи чизилган сувратим,
Кечанинг тутунига тутилди.
Тунда ёйилган тасвирларим,
Эрта тонг шабнамида ювилди.

Бу кеча мен каби рангпардир,
Сукунат лабининг рангида.
Бу жимлик карахтлар, қимирлаш йўқ
Қўллар, оёқлар тун қаърида.

ҒАМИМ ҒАМЛИРОҚ

Тун совуқ, мен эса чарчадим,
Йўл узоқ, оёқларим ҳолидан тойган.
Ҳориган, судралган, чалишган,
Қорунғулик ва чироқлар синган.

Ёлғиз, аста ўтаман йўлдан,
Одамлар олислар, мендан узоқда.
Соя сирпаниб девордан ўтди,
Менинг ғамларим ғам-ла тузоқда.

Бу бузғунлик ...
Ва қоронғулик фикри...
Хабарсиз келди менинг юрагимгача...

УФҚҚА ЮЗЛАНИБ

Қизил уфқ қоришди,
Ердаги тошлар ичра...
Тоғ жимжит,
Дарё оқар.
Қир адирларда дўппаяр,
Кўк рангли хирмон.
Соя соя билан туташган,
Тош тошга қовушган,
Эскирган кун йўлдан ўтмоқда,
Кўзларида жилва ёнар,
Андуҳ кетар табассум изидан.
Бойўғли хароба деворда “укки”лар,
Калхатлар, оғир, манзара...
Ҳаводан бирма- бир тушиб,
Далада қолган ўлимтикни,
Тумшуқ уриб чўқилар...
Пешонаси тегида кўзлари ўрнида
Икки кўк чуқурлик қолган.
Қоронғулик тушар,
Қир-адир тинчланади.
Куннинг рангли қиссаси,
Охирига юзланиб боради.
Шохлар сўлиган,
Тошлар ранжиган,
Ариқ нолийди,
Бойуғли “укки”лайди...
Ғам уфқ ранги билан қоришган,
Лабимдан бир совуқ қисса таралар,
Кўнглимни сиққан шу тор уфқда.

РАНГНИНГ ЎЛИМИ

Ранглар тун соҳилида
Сўзсиз ўлган...

Узоқ йўлдан келган қора қуш,
Баланд томдан йиқилган кечани сайрайди.
сармаст келиб йўлдан
Фатх этар ғампараст қуш.

Бу рангларнинг синиши
оҳанглар бир-биридан айрилган
Қўрқув билмас қушчанинг биргина овози
Содда сукут қулоғини безайди
Акс -садо зираги билан...

 узоқлардан келган қора қуш
Баланд томда синган тун устида ўтирар
Тошга ўхшаб қимирламас
Кузни сирпантирар
Аралаш тафаккур шаклида
Ҳайратли туш қийнар,
Ранг гуллари тун тупроғидан ўсди.

Атирнинг хушбўй йўлларида
Шабода оёғи шаштидан қолар.

Ҳар дам макр кетидан бу ғампараст қуш
Тумшуқлари билан расм чизар.

Банди узилган
Уйқу синган
Рўёлар диёри
Ранг гулларининг очилиш эртагини
Эсдан чиқарган, унитган.
Сўзсиз, жимгина, бешарпа
Бу йўлнинг айланма йўлидан ўтиш керак:
Ранглар туннинг соҳилида абадий ўлган.

ТУШЛАР ҲАЁТИ
(мажмуадан намуналар)

АЧЧИҚ ТУШ

Моҳтоб қуши сайрайди,
Булут хонамда йиғлайди
Кузнинг армон гуллари очилар.
Деразам тобутида
Шарқ вужуди титрайди,
Ғарб жон бермоқда
Ўлмоқда, ана.
Қуёшнинг оловранг гиёҳи
Хонамнинг ботқоғида ўсади аста
Уйғоқман,
Ўйламадим, уйқуга кетдим,
Синган шохнинг сояси
Мени сокин ухлатди,
Энди эшитмоқдаман
Моҳтоб қушнинг оҳангларини
Пушаймон кузнинг гулларини
Тарқатардим уйқуда.

ҲЎЛ ФОНУС

Майсалар устига томганман,
Мен юлдузнинг уйқусираган шабнами
Қоронғу майсаларнинг устига ёнганман.
Лекин жойим бу ер эмас эди.
Чечакларнинг намли пичирлашларин
Ютоқиб эшитаман.
Лекин жойим бу ер эмас эди.
Фонус
Денгизнинг жўшқин бешигида ювинади.
Қаерга боради бу фонус,
Маст, чанқоқ, денгизга сиғинувчи фонус
Балки, узоқдаги зиналар кошинларига?
Нигоҳим айланар туманаро
парилар орасида рақсга тушар.
Томиримда туннинг хиргойиси ўсади,
Ҳазин ёмғирнинг мастлиги
Ташна руҳимнинг деворига томади.
Мен томган юлдузман.
Хатоларнинг кўзидан томган,
Истаги беадад кеча.
Уфқнинг иссиқ бадани яланғоч.
Чаманнинг яшил мармарларида
оқ томирчаси хиргойи қилар
Тўлиной Шарқнинг
мовий зиналаридан сирғалар,
Парилар рақсга тушарди,
Мовий рангли либослари
уфқ рангига пайваста эди.
Кечанинг хиргойиси маст қилар қадар.

Хаёл деразалари очиқ эди,
У насимдек ичкарига эсди.
Энди майсалар устидаман
Шаббода ёнимдан ўтарди
Юрак зарби кул бўлган.
Мовий кийганлар рақсга тушмаяпдилар.
Фонус секин чекинади пастга ва тепага
У деразадан ташқарига учганда
Кўзлари уйқуни йўқотган эди,
Йўл ҳансирарди.
Ҳарсанглар ҳавас қилиб ҳидладилар!
Шошқалоқ фонус!
Қачонгача судраласан.
Минг турли оҳангли лабида
Кўпирган йўлларнинг баланд- пастида?
Кечанинг сирли хиргойиси сўлди.
Париларнинг рақси тугади.
Кошки, бу ерга томмаган бўлсам!
Унинг насимдек вужуди
тун зулмати ичра йуқолган пайтда
Фонус соҳил бўйлаб йўлга тушди.
Кошки, бу ерда-
Зулматнинг майсазор тўшагига томмаган бўлсам!
Фонус мендан қочарди.
Мен қандай ўрнимдан турай?
Совуқ чечакларнинг суягига ёпишганман.
Мендан йироқ, фонус
Денгизнинг жўшқин бешигида ювинади...

НИЛУФАР

Уйқум чегарасидан ўтардим,
Бир Нилуфарнинг
Қоронғу ва қуюқ сояси
Вайроналар устига тушган эди.
Қайси бепарво шамол
Бу нилуфар уруғини
менинг уйқум диёрига олиб келди?

Рўёларнинг шишали эшиклари ортида,
Ойналарнинг тагсиз ўлик сувида,
Ҳар жойда ўзимнинг ўлган бурчакларимдан
Бир нилуфар ўсган эди.
Гуё у лаҳза - лаҳза менинг бўшлиғимни
Шабнами билан тўлдирарди.
Мен унинг гуллаш овозида
Лаҳза - лаҳза ўзимни ўлдирардим.

Айвоннинг томи тўкиларди
Нилуфар пояси устунларга чирмашарди.
Қайси бепарво шамол
Бу нилуфар уруғини менинг уйқум диёрига олиб келди?

Нилуфар ўсди
Пояси шаффоф уйқум тегидан бош чиқарди.
Мен рўёда эдим,
Уйғоқлик сели келди.
Кўзларимни уйқумнинг вайронасида очдим,
Нилуфар бутун ҳаётимни чирмаб олган эди.
Томирларида югураётган мен эдим.
Борлиғи менда илдиз отган эди,
Ва у мен эди...
Қайси бепарво шамол
Бу нилуфар уруғини менинг уйқим диёрига олиб келди?

ҚУЁШ ПАРЧАЛАРИ
(мажмуадан намуналар)

ИЛДИЗСИЗ

Лаҳзалар уйғоқлигида
Жўшқин ариқ тамон сирпанди таним,
Бир нур парранда бўлиб
Пастга тушди-да, териб еди ва учиб кетди
табассумим доналарини,
Булут кўринди,
Шимиб олди лаҳза ичида
Паридай шаффоф кўз ёшларимни
Яланғоч шамол бошланди,
Тинимсиз, довдир,
Юзимнинг хатларини учирди, бузди,
Ярақланган дарахт
Қора томирлари ила ютиб юборди, танамни
Тўфон бошланди,
Оёқларим изини олиб кетмоқ - чун,

Бир нигоҳ жўшқин ариққа эгилди,
Хаёллар синди
Парча- парча бўлди тасвир.

ЭЙ ЯҚИН

Энг яширин боғларда, қўлим мева терди
Ҳей, яқиндаги шох, бармоғимдан қўрқма,
Бармоғимнинг бебошлиги, узиш завқидан эмас,
сен билан танишиш шавқидандир,
Мевалар ялтирайди, ялтиради,
Териш васвасаси қўлимнинг эсидан чиқди ва чиради,
Энг узоқ сув, ўзининг оқимини йўлимга сочди
Энг яширин тош, соясини оёғимга солди
Ва мен яқиндаги шох
Сувдан ўттим, соядан кеттим
Кеттим, ғуруримнинг чўққиларида
бургутнинг инини синдирдим.
Энди эса, бош эгиб ҳокисорликда
Сенинг пойингда қолдим
Эгилгин, яқиндаги шох!

ТИНЧЛИГИМИЗ ПОСБОНИ – БИЗ

Иккилик ҳавосида, чеҳралар таровати сўнди.
Гар, шундай, соядан-ёруғликка чиқайлик.
Шабнам лабида титрайлик, япроққа тушайлик.
Оёқ изи кўрсак, қадимги мусофир кетидан борайлик.
Қайтайлик, қўрқмайлик,
ўша давронлар айвонида,
жоду ичимлигини ичайлик.
Кечалари тарона ҳидини ҳидлайлик,
ниқоб чеҳрамизни отайлик.
Бошқа томон тирқишидан қарайлик,
хатарни силаш учун очайлик.
Хавотирни елпиғичда елпийлик.
Топинмайлик на қочиш йўлига,
на паноҳ кенглигига,
Шошмайлик,
на яқин ёруғлик томонга,
ва на узоқ ноаёнга.
Чанқоқни қондирайлик,
сўнгра булоқ томон борайлик.
Тонгда душманни танийлик,
ва қуёшга ишора қилайлик.
Ҳеч қаршисида қолдик,
Ҳеч олдида эгилдик,
онанинг намозини бузмайлик.
Турайлик ва дуо қилайлик:
Лабимиз хомушлик атрини таратсин!
Ёнимизда дардсиз кеча, узоқлашайлик.
Ёнимизда шўрсизлик илдизи, узиб олайлик.

Титрамайлик,
ботқоққа оёқ қуяйлик,
ботқоқни уйғотайлик.
Оловни ювайлик,
қамишзор шивирини кул қилайлик.
Томчини ювайлик,
денгизга тўлқин берайлик.
Оҳ, насимдек эсайлик,
абадий эсайлик.
Эгилайлик, очиқ кўз ла эгилайлик.
Бу чоҳга тушайлик,
парвосиз тушайлик.
Ўзликни танийлик,
тинчлигимиз соябони ахир биз,
Биз тошнинг эсишимиз,
биз эсадиган тошмиз.
Биз қадам кечасимиз, кечанинг қадамимиз.
Парвозмиз, қуш йўлига нигоронмиз.
Тўлиб оқайлик, кўзани кутайлик.
Кечаги мевадек
хаёлни пишмай тердилар,
шубҳа пишиб, чириди.
Келинг, яхши ёмон
шўразоридан кетайлик.
Ариқдек ойна бўлайлик:
дарахтга дарахт бўлайлик.
Иккиликни икки томонга ташлайлик,
ҳар лаҳза қўйиб юборайлик.
Кетайлик, кетайлик,
мангуликни хиргойи қилайлик.

ТУНГИ МЕВА

Ёмғир сингган боғ нур ичарди
Ҳўл майсаларга титроқлар кирди
боққа келди у ёруғ, нурафшон,
Сояси кўринмас эди,
яширарди паст- баландликлар.
Шохлар эгилади йўлига иниб
Қўлларин узатар сармаст.
Унинг жаҳони кенгроқ эди,
япроқдан кўра,
Боғ майсалар тароватига
лиммо-лим, тўла,
Яшилланган эди, ложувард,
Унинг кўнгли эса, яшилроқ...
Лиммо-лимроқ эди баридан.
Йўлида бир дарахт жонланди
Меваси ранг олди қўрқувдан
Нур тушди яшинган жойига
Бетайин тушини эслади.
Жунунлик жўш урди қонида
ўзидан узоқлашди,
қўллари титради , дарахт қичқирди,
Териш шавқи қўзғолди бирдан,
қурқувни илдизидан қўпорди,
Қўллар меваларни уза бошлади...

ДУО

Нурни босиб ўтдик,
олтин даштни ёзиб ўтдик,
Афсонани тердик,
эскирганини ташладик
Қумлоқ ёнида,
қуёшнинг сояси бизни силади.
Бир лаҳза тўхтадик
Рамзнинг кенг дарёси бўйида
уйқуларнинг бошини кесдик
Булут келди, кўзларни юмдик
Зулматни йиртдик,
Заҳрони кўрдик, чўққига чиқдик,
Яшин пастга тушди ва бизни дуода кўрди.
Титраб йиғладик, кулиб йиғладик
Сел ёғди, кўнгиллар бирга ёғди,
Қоралик кетти, мовий осмонга бош қўйдик,
Осмонларга етиб бордик,
Сояни қирга қўйвордик,
Табассумни бўшлиққа сочдик,
Сукутимиз бирлашди, ва биз “Биз” бўлдик.
Ёлғизлигимиз олтин даштга чизилди,
Қуёш бизнинг юзимиздан кўркди,
Тушундик ва кулдик,
Яширдик ва куйдик
Қанчалик яқинрок, шунчалик ёлғизроқ
Чўққидан айрилдик.
Мен тупроққа келдим ва банда бўлдим.
Сен кўкка юз тутдинг ва Худо бўлдинг.

МЕҲРОБ

Бўшлик ва шаббода,
Қоронғулик ва юлдузлар бор эди,
Борлиқ бор эди ва бир хиргойи,
Лаб бор эди, титроқ ва бир ҳовуч дуо.
“Мен” бор эдим ва биргина “Сен”
Намоз бор эди ва бир гувоҳ -
Меҳроб!..

АНДУҲ ШАРҚИ
(мажмуадан намуналар)

ҲЕЛЛО

Ёлғиз нимани тамоша қиляпсан?
Юқорида, бир кунли нурнинг гули.
Пастда, шамол қоронғулиги.
Бекорга кутма, шоҳдан тун тушмайди ва Худонинг
дарчаси ёруғ эмас
Фалак япроғидан, юлдузлар шабнами учиб кетар.
Сен қолмайсан, чўчишнинг катталиги,
нигоҳнинг устуни, ғамнинг ўрами ҳам.
Бекорга кутма.
Ўрнингдан тур,
Бир гулнинг ваҳми ер юзини тунга айлантирди.
Йўлга туш, балиқнинг айланавериши,
Ғам юкини ўз бўйнига қўйди.
Чигирткани эшитгин: ғамли дунёдир дунё,
Худоси йўқ,
ва бир Худо бор, бир Худоки...
Кечки пайт ҳидлаб кетгин, бир гўзал чеҳра,
ўзга тушда кўргин.

ПОДМЕҲ

Ўсади. Ўрмонда сокинлик рўё эди.
Шабнамлар жойида эди.
Эшиклар очиқ, томошо кўзи очиқ, тамоша кўзи нам,
ва Худо ҳар жойда... шундайми?
Ҳар муштда бир қуёш: Нигоҳнинг томи юқорида эди.
Ҳидларди. Гул очилганмиди? Ҳидлаш бизсиз эди:
Гўзал эди.
Ёлгизлик танҳо эди.
Кўринмас пайдо эди.
“У” у ерда, у ерда эди.

НЕЧА

Мана бу ерда, келинглар, деразаларни очинглар,
эй “мен” ва бошқа “мен”лар:
Сувда юз “мен” жилолари!
Ёритувчи тўлин ой, қара япроқ титрашига,
менинг фикрим, ўлим йўлида.
У ерда нилуфарлар бор, жаннатга, Худога эшиклар.
Бу ерда айвон, ақлнинг жимлиги, руҳиятнинг парвози.
Замон боғида ёлғиз қолмадик.
Эй тош ва нигоҳ,
эй ваҳм ва дарахт, қолмадик-ми?
“Қоялар - мен” менман, “шох - сен” сенсан.
Бу том гул экан, ҳа,
бу том тупроқ гули экан ва мен ва тахмин.
Бу рангдаги доғ нима эди? Бу енгил тутун?
Капалак ўттими? Эртак чиқдими?
Йўқ, бу доғли ранг, бу енгил тутун,
капалак эмас эди, мен ва сен эдик,
эртак эмас эди, “биз” ва “сиз” эдик.

САЛОМ

Ўсишлар асосисан, денгизсан, тамоша ниҳоясисан.
Сен яшнадинг: олам боғи намланди, ўзгарди.
Яна тонг отди, қуш қанот қоқти, бир шох синди:
Сокитлик мавжуд.
Мени ўйқу босди, бир туш кўрдим:
Тушда мовийни ялтираши,
сувда япроқ қалтираши.
Бу томон ўлим зулмати, у томон япроқ гўзаллиги.
Булар-чи? Улар нима?
Замонлар зичлиги нима?
Бу гулларди, томошадан қўрқиб.
У ўтарди, денгиздан ҳайиқиб.
Меҳроб шуъласисан, нур сочасан.
Мен ҳечман: Уйқу ўрами.
Сенинг ғаминг нарвонига чирмашаман.
Парвознинг зулматисан, овозсиз рўёсан,
тўлқинсизсан, рангсизсан,
ҳамоҳангли денгизсан!

ЎТИШ ЖОЙИ

На сен қўриқлайсан, на тоғ.
Бу боғнинг меваси: ташвиш, ташвиш.
Айт, ғам таратсин, сенинг кўзанг ташна. Гул тушиб кетди, сенинг ҳидинг.
Бу шавқ печаги, суғоргин, сувга тўйинтиргин.
У болачаси, ҳикоя айтиб бергин, ухлатгин.
Бу ақл лоласи, танасидан териб олгин.
Ўчиб кетди, бўлди.
Худонинг кўзи намланди,бўлди.
Ва Худо сендан баландроқда.
Йўқ, у ёлғизроқ, ёлғизроқ.
Бир қанот йўқ, ўчадиган оят бор.
Ҳеч ким йўқ, бир овознинг риштаси бор.
Акс садо:
Рўё учиб кетди.
Шув этди:
Бир сир, эшикдан чиқиб кетди.
Фикр:
Сомон бор эди, бизнинг охирга солдилар.
Ёлғизлик: Бизнинг кўлмакга қўйдилар.
Бу оқар сув, биз оддийроқмиз. Бу соя, бемажолроқмиз.
На сен қоласан, на мен,
Ёшга тўлган кўзларингни оч.
Ўлим келди, эшик оч.

ТУҒЁНИМГА

Мен созман, овозга ҳамрозман,
эринмай олгин, олгину чалгин,
Томиримга “Ло” чертгин, фанонинг йўлин тутгин.
Тутунман: ўралиб, сирғалиб кетаман, йўқман.
Ёнгайман, ёнгайман: ўтинч фонусиман,

Сен мени ёққин, ёққину киргин.
Ойна бўлдим, нурдан, соядан қутулдим.
Дев келди, пари келди, дев бўлдим, пари бўлдим.
Бехабарлигим билдим.
Бошим устида Қуръон, ёстиғим Инжил,
тўшагим Таврот,
Ич кийимим Авесто.

Туш кўраман: сувдаги нилуфарда бир Буддо.
қайдаки дуо гули унган бўлса, тердим мен,
Гуллар бўлди бир даста, меҳробинг қўл етмасдир.
У — баландда, мен — пастда.
Сўзларим муаттарми? “Кел” шамоли учирди.
Мен келдим емаксиз “Қаер” тоғига.
Гул тердим, гул едим.

Қоним томиримда туғён қилмоқда,
чашмангдан сув сепгин, сув сепгин.
Ва менга бир қултум сувингни бахш этгин.
Гўзаллик бағишла туғёнларимга.
Қўзғатгил шамолни, синдир сўз эшигин.
Товушнинг ковушин тозала,
“Нега”нинг овозини ўчиргин.
“Мен”, “Биз” ва “Сиз” мавжини тарқатгин.
Шабнамдан рангсиз бир лолага қадар гул ўтқаз.
Кўзимга бу рўёдан гул ўтқаз, гул ўтқаз.

BODHI

Бир он эди, эшиклар очилган эди,
На бир барг, на бир шох, фано боғи кўринар эди,
Хомушлик макони қушлари,
бу ҳам хомуш, у ҳам хомуш.
Хомушлик тилга кирганди.
Ана у кенглик нима эди:
Бир қўй билан бўри йўлдош бўлганди.
Садо нақшнинг ранги синиқ,
нидо нақшнинг ранги синиқ.
Парда туширилганмиди?
Мен кетган, у ҳам кетган, биз – бизсиз бўлганди.
Гузаллик ёлғиз қолган эди.
Ҳар дарё, денгиз,
ҳар бир мавжудлик, Будда бўлганди.

СУВ БЎЙИДА

Ўтган кеча, сув бўйида, шайтон хиргойи қиларди.
Тун эди ва чироқча бор эди,
Шайтон бир ўзи, ёлғиз эди.

Шамол бўлган эди, ёмғир шаррос қуйган эди:
тун ҳўл, гуллар шалпайган эди.
Аллақандай ҳид
Тўсатдан
Дарё ойнаси, бир ғам нақшин кўрсатди:
Шайтон сув бўйида эди
Қора тупроқ эса уйқуда.
Ҳиргойи тинарди.
Шамол эсиб, бир сирни олиб кетарди.

ТОКИ

Теппага чиқ, теппага. Нигоҳ бандини синдир,
ҳамда қорани синдир.
- Келганман, келганман, ўзга ҳид эшитаман,
ўзга шамол эсмоқда.
Бошим устидаги тол ўзга, қуёш ўзга.
- Сенинг шаҳрингмас, сенинг шаҳрингмас,
Замон қўнғироғини эшитяпсанми:
Томчи томди. Сенинг кетингдан соя югурди.
Сенинг шаҳринг узоқ вилоятларда,
ўзга водийлардадир.
- Келганман, келганман, сирпанади қотган қоя,
дарахт овозини эшитаман.

- Сенинг шаҳрингмас, сенинг шаҳрингмас.
Нега бургут қанотлари чарчаган? Ер уйқуга чанқоқ?
Нега ўсмоқ, ўсмоқ, ва рамзни ҳидламоқ?
Сенинг шаҳрингни ранги ўзга, тупроғи, тоши ўзга.
- Келганман, келганман, на дарвоза, на эшик ёпилган,
жинлар ҳар томонда, ўтгин.
Ҳар эртакни бор Худолари.
На хавотирдаги кўзи,
ва на сиғинишдан номи.
- Сенинг шаҳрингмас, сенинг шаҳрингмас,
Кафтларида гўзаллик косаси, лабларида доноликнинг
аччиқ таъми.
Сенинг шаҳринг бошқа жойда, йўл олиб борар ўзга
оёқ билан.
- Келганман, келганман, деразалар гулламоқда.

Кўча томонсизликка тушиб кетибди,
додсизликка, войсизликка.
- Сенинг шаҳрингмас, сенинг шаҳрингмас,
Хомушлик эсишида, юзлар эсламаслик тутунида.
Сенинг шаҳринг номи ўзга, чарчамадингми, коми ўзга.
- Келганман, келганман,
эшиклар “Йўқ”лик шамоли ўтиш жойида.
Уйни “Ўз”дан бўшатиб,
иккиликнинг жомини синдириб,
замин узра, замон узра “Бир”нинг сояси.
- Сенинг шаҳринг бу ҳам эмас, у ҳам эмас.
Сенинг шаҳринг йўқолмаганда, топилмас эди.

СУВ ОДИМИНИНГ ТОВУШИ
(манзума)

СУВ ОДИМИНИПГ ТОВУШИ

Онамнинг бедор тунларига бағишлайман.

Кошонликман,
Турмушим ёмонмас.
Бир бурда нонга, бир оз ақлга, игнанинг учидек
илҳомга эгаман.
Онам бор, дарахт баргидан тузукроқ,
Дўстларим, оқар сувдан афзалроқ.

Парвардигор шу яқингинада:
Мана бу шаббўйлар бўйида-ю,
ҳув баланд қарағай ёнида.

Ҳар нарсадан хабардор сув юзида-ю,
Гиёҳнинг бўй чўзиб ўсишида.
Мусулмонман,
Қиблам – бир қизил гул.
Жойнамозим – булоқ, муҳрим – нур.
Дашт – менинг саждагоҳим.
Мен деразалар ларзасидан покланаман.
Намозимда ой сузилади, айланади камалак.
Намозим ортидан кўринади тош:
Намозимнинг зарралари биллурга айланган.
Мен намозимни сарв минораси бошида
Азонини шамол айтган чоғда ўқийман.
Мен намозимни ўтнинг “такбирул эҳроми”да
Мавжнинг “Қад-қомат”и изида адо этаман.

Менинг Каъбам сув бўйида
Менинг Каъбам ақоқиёлар тагида.

Менинг Каъбам шабададек боғдан боққа,
шаҳардан шаҳарга кўчиб юради.

Боғнинг ёруғлиги “Ҳажар-ул асвад”им.

Кошонликман.
Касбим рассомликдир,
Гоҳида қалам билан бир қафас чизиб, сизларга сотаман.
Токи унга қамалган лолақизғалдоқ саси
Танҳо юракларингиз баҳрини очса...

Хаёл, ҳаммаси хаёл, биламан,
Тасаввурим жонсиздир.
Яхши биламан, чизган ҳовузим балиқсиздир.

Кошонликман.
Насабим балким
Ҳинддаги бир гиёҳга,
балким “Сийлак” гумбази тупроғидан бир сафолга,
Балким, Бухоро шаҳридаги озод бир аёлга етиб борар...

Отам қалдирғочларнинг икки бор келиши,
икки қор ёғиши,
Икки бор супада ухлаш даврида,
Замонлар ортида оламдан ўтганлар.
Отам вафот этганда, осмон кўм-кўк эди,
Онам хабарсиз уйқудан чўчиб уйғонди,
синглим гўзалроқ бўлди.
Отам вафот этганда, қоровуллар бари шоир бўлганди.
Баққол мендан сўради: нечта қовун хоҳлайсан?
Мен ундан сўрадим: бир тилим дилхушлик қанча?

Отам расм чизарди.
Тор ясаб, ҳам чаларди.
Ёзуви ҳам чиройли эди.

Боғимиз донолик сояси томонда эди.
Бизнинг боғ ҳис ва гиёҳ туташган жойда,
Бизнинг боғ нигоҳ, қафас ва ойна бирлашган
нуқтада эди.
Бизнинг боғ нур, қуш ва нигоҳ учрашган жойда эди.
Бизнинг боғ балким, саодатнинг яшил доирасин
бир бўлаги эди.
Худонинг пишмаган мевасин
ўша кунлар уйқумда чайнардим.
Фалсафасиз сув ичардим.
Билимсиз тут терардим.
Анор ёрилиб, пишгач, қўл унга хоҳиш
фаввораси бўларди.
Токи чолиқуш куйлар экан, эшитиш завқидан
юрак куярди.

Гоҳо ёлғизлик дераза ортига юзин тирарди.
Шавқ келарди, қўлини ҳиссиёт бўйнига ташарди.
Фикр ўйнарди.
Ҳаёт зўр ва у ажиб байрамга,
чумчуқ тўла чинорга ўхшарди.
Ҳаёт ўша дамларда менга нур ва қўғирчоқлар қатори,
Бир кучоқ эркинлик эди.
Ҳаёт ўша дамларда, мусиқа ҳовузи эди.

Болалик эмаклаб ниначилар кўчасидан
секин-секин узоқлашди,
Мен ўз юкимни боғлаб хаёлот шаҳридан кетдим,

Кўнглимда ниначи фироғи.
Мен дунёга кетдим, меҳмон бўлгани
Ғам-андуҳ даштига,
Ирфон боғига,
Билимнинг нурафшон айвонигача бордим,
Мазҳаб зинасидан юксакроқ чиқдим,
То шак-шубҳа кўчасин тагига,
Эҳтиёжсизликнинг салқин ҳавосигача,
Севгининг шалаббо оқшомигача бордим.
Мен ишқнинг нариги бетида
бир кишининг васлига етдим.
Бора бора аёлга етдим.
То лаззат чироғи,
Истак сукути,
Танҳолик қанотин овозигача бордим.

Ер юзида нарсаларни кўрдим:
Ойни ҳидлаётган гўдакни,
Ёруғлик типирчилаётган дарчасиз қафасни кўрдим.
Севгини малакут томига етказувчи нарвонни кўрдим.
Нурни ўғирда янчаётган аёлни кўрдим.
Уларнинг тушлик дастурхонида нон, яшил ликобчада
шудринг, бир коса қайноқ севги бор эди.

Мен уйма-уй юриб чаковакқуши овозин
истаган гадони
Ва биргина қовун пўчоқ учун ҳам намоз
ўқиган фаррошни кўрдим.

Варрак ямлаётган қўзичоқни,
Бедани тушунадиган эшакни,

“Насиҳат” яйловида тўқ бир сигирни кўрдим.

Шоирни кўрдим, савсан гулига мурожаат
қилганда уни “сиз” дерди.

Сўзлари биллурдан терилган китобни,
Баҳордан ясалган қоғозни,
Майсалардан узоқ музейни,
Сувдан йироқ масжидни;
Ноумид фақиҳнинг ёстиғи устида, саволга лиммо-лим
кўзани кўрдим.

Кўрдим “иншо” юклаб олган хачирни,
“Панду масал”нинг бўш саватин юклаб олган туяни,
Ботмонлаб “ёҳу” юклаб олган орифни кўрдим.

Поездни кўрдим, ёруғлик таширди.
Фиқҳ ортиб, зўрга кетаётган,
Сиёсат юклаб олган (бўм-бўш) эди.
Нилуфар уруғию сайроқи қуш овозин
ташиётган поездни кўрдим.

Минглаб қадам фалак авжида тайёра кўрдим,
Ойнасидан тупроқ кўринарди унинг;
Кўринарди попишак кокили,
Капалак қанотининг холлари,
Ҳовуздаги қурбақа акси,
Бир пашшанинг танҳолик кўчасидан ўтиши,
Чинор устидан, ерга қўнаётган бир чумчуқнинг
ёруғ истаги
Ва юксалган қуёш,

Ҳамда қўғирчоқни тонг бирла чиройли қучоқлаши
кўринарди;
Шаҳват гулхонасига борадиган зиналар,
Алкагол ертўласига
Қизил гулнинг бузилиш қонунига
Ҳаётнинг риёзий идрокига
Лаззат томига борадиган зиналар кўринарди.

Онам ҳов пастликда
Пиёлаларни хотира дарёсида юварди.

Шаҳар кўринарди:
Тош-метин деворларининг шаклий ўсиши,
Шифтлари кабутарсиз юзлаб автобуслар...
Гул сотувчи гулларини кимошди савдосига қўярди,
Бир шоир икки настарин дарахти
орасига арқон боғларди,
Мактаб деворига бир бола тош отарди,
Бир гўдак отасининг рангсиз жойнамозига
ўрик данагини туфларди.
Бир эчки жуғрофий харитадаги:
“Хазар”денгизидан сув ичарди.

Дорда либос кўринарди: рангсиз сийнабанд.

Аравaнинг ғиллираги отни тўхтаб қолиши ҳасратида,
От аравакашнинг ухлаб қолишин ташвишида,
Аравакаш эса ўлимин дардида. \
Ишқ кўринарди, мавж ҳам бор эди.
Қор кўринарди, дўстлик ҳам бор эди.
Калима ҳам мавжуд эди.

Сув бор эди, унда ашёларнинг акси бор эди.
Иссиқ қондаги тўқималарнинг салқин соягоҳи,
Ҳаётнинг рутубатли томони,
Инсон табиатида андуҳнинг шарқи,
Аёл кўчасида беҳуда кезиш фасли,
Фасл кўчасида ёлғизлик ҳиди.

Ёзнинг қўлида бир елпиғич кўринарди.

Уруғнинг гулгача бўлган сафари.
Печакгулнинг хонадан хонага бўлган сафари.
Ойнинг ҳовуздаги сафари.
Ҳасрат гулининг тупроқдан бош кўтариши.
Ток ниҳолининг девордан қуйилиши.
Уйқу кўприги устига шудрингнинг ёғилиши.
Ўлим хандақидан шодликнинг учиб кетиши.
Сўздан сўнг ҳодисанинг юз бериши.

Бир тирқишнинг нур хоҳиши билан жангги.
Бир зинани қуёшнинг баланд оёғи билан жангги.
Ёлғизликнинг бир овоз бирла жангги.
Нокларнинг саватдаги бўшлиқ билан гўзал низоси.
Анор ва тишнинг қонли жангги.
“Фашист” ларнинг нафис новдалар билан жангги.
Тўтиқушнинг зукколик бирла жангги.
Пешонанинг тошмуҳр совуқлиги билан жангги.

Саждалар билан масжид кошини ҳамласи.
Шамолнинг совун кўпикларига ҳамласи.
Капалаклар лашкарларнинг “даф-э, офат”
дастурига ҳамласи.

Ниначилар тўдасининг “қувурсоз”
ишчилари сафига ҳамласи.
Тош босманинг патқаламга ҳамласи.
Сўзнинг шоир тилига ҳамласи.

Бир шеър қўли билан бир асрнинг эгаллаб олиниши.
Бир сор савти билан бир боғнинг эгаллаб олиниши.
Икки қўл саломи ила кўчанинг эгаллаб олиниши.
Уч-тўрт ёғоч отлиқ қўли билан бир
шаҳарнинг босиб олиниши.
Бир копток, икки қўғирчоқ шавқи ила бир
байрамнинг эгаллаб олиниши.

Тушдан кейин ёстиқ устидаги бир шилдироқ
овознинг тиниши.
Уйқу кўчаси бошида бир қиссанинг тўхташи.
Куйнинг амри ила ғам-ғуссанинг тарқалиши.
Ёрқин чироқ фармони ила ой нурининг чекиниши.
“Давлат” қўли билан бир толнинг кесилиши.
Ях гули қўли-ла бир маҳзун шоирнинг қатл этилиши.

Ер юзида ҳаммаси мавжуд эди:
Тартиб Юнон кўчасидан ўтарди.
Бойўғли “муаллақ боғида” сайрарди.
Шамол Хайбар довонида тарих хашакларидан
бир ўрамини Шарққа ҳайдарди.

Тинч “Нагин” кўлида бир қайиқ гул таширди,
Банорасда ҳар кўчанинг бошида мангу чироқ ёнарди.

Одамларни кўрдим.

Шаҳарларни кўрдим.
Даштларни, тоғларни кўрдим.
Сувни кўрдим, тупроқни кўрдим.
Нур ва зулматни кўрдим.
Баъзи гиёҳларни нурда, баъзисини зулматда кўрдим.
Баъзи жонзотларни нурда, баъзисини зулматда кўрдим.
Инсониятни нурда, инсониятни зулматда кўрдим.

Кошонликман, аммо,
Менинг шаҳрим Кошонмас.
Менинг шаҳрим йўқолгандир.
Мен тер тўкиб, туннинг бошқа томонида бир уй
қурганман.

Бу уйда шабнамли ўтнинг ном-нишонсизлигига яқинман,
Мен боғчанинг нафас товушини эшитаман.
Бир япроқдан тўкилаётган вақт зулматининг товушини,
Дарахт орқасидан ёруғлик йўталини,
Ҳар тошнинг орасидан сувнинг аксиришини,
Баҳор шифтидан қалдирғочнинг чуғурлашини.
Ёлғизлик дарчаси очилиб-ёпилишининг тиниқ овозини,
Номаълум муҳаббатнинг бокира товушини,
Қанотда учиш завқининг пасаювчи сасини
Руҳнинг юксакликдан айрилиш ноласини,
Чин истак қадамининг товушини эшитаман.
Томирдаги қоннинг қонуний қадам овозини,
Қудуқ каптарларининг тонгдаги парвози,
Жума кечасидаги юракнинг уришини,
Чинни гулнинг хаёлдаги жараёнини,
Олисдан ҳақиқатнинг беғубор кишнашини,
Ва модда эсишининг овозини эшитаман.

Шавқ кўчасидаги иймон ковушининг овозини,
Нам севгининг кўзлари устидаги ёмғир товушини,
Етукликнинг ғамли мусиқасини,
Анорзорлар ноласини,
Тунла шодлик шишасининг парчаланишини,
Гўзаллик қоғозининг пора-пора бўлишини,
Ғурбат косасининг шамолдан бўшаб-тўлишини эшитаман.

Мен ернинг ибтидосига яқинман.
Гулларнинг юрак уришини санайман.
Дарахтнинг яшиллик одатию сувнинг намлик
қисмати ила танишман.

Менинг руҳим ашёнинг янги томонида оқади.
Менинг руҳим ёш.
Руҳимнинг гоҳо шавқдан йўтали тутади.
Менинг руҳим бекорчидир.
Ёмғир томчиларию ғиштлари дарз кетган
жойларни санайди.

Менинг руҳим гоҳо йўл бошидаги тош мисоли
ҳақиқатга эга.

Мен икки қайиннинг бир-бирига
душманлигини кўрмадим.
Мен толнинг ўз соясини ерга пуллаганини кўрмадим.
Қайрағоч шохларини қарғага текин бахшида айлайди.
Япроқ бор жойда, менинг ҳаяжоним гуллайди.
Кўкнорнинг бўтаси борлиқ оқимида мени ювган.

Ҳашорат қанотичалик, тонг оғирлигини биламан.

Гулдон мисоли ўсиш мусиқасига қулоқ соламан.
Мевага тўла бир сават сингари, тезроқ
манзилга етиш истагидаман.
Майхона каби хасталик чегарасидаман.
Денгиз бўйидаги бир бино каби, мангу баланд
тортишишдан ҳадикдаман.

Агар хоҳласанг нур соч, хоҳласанг боғлан,
Хоҳласанг кўпайиш.

Мен бир олма билан бахтиёрман.
Масрурман мойчечак бўтасини ҳидлашдан,
Мен бир ойна ва бир пок дийдор
билан қаноатлангум.
Пуфак бехосдан ёрилса кулмайман.
Агар бир фалсафа ойни иккига бўлса кулмайман.
Мен бедана қанотининг овозини танийман,
Тоғ эчкисининг туёқ изини, хуборақуш
кўксининг рангларини ҳам.
Равоч қаерда ўсишини,
Чуғурчиқ қачон келиши, каклик қачон сайраши,
лочин қачон ўлишини,
Биёбонда ухлаганда ой нелигини,
Истак новдасидаги ўлимни,
Тишларнинг қучоқлашиш остидаги ертути
лаззатини яхши биламан.

Ҳаёт ёқимлидир.
Ҳаётнинг ўлим уфқларидек қанотлари бор,
Парвозлари бор муҳаббатга тенг,
Ҳаёт, сен ва менинг эсимиздан

чиқиб кетадиган одат токчаси устидаги нарса эмас.
Ҳаёт тергувчи қўлнинг жозибасидир.
Ҳаёт янги қора анжирнинг ёз оғзида қамашишидир.
Ҳаёт ҳашорат кўзидан дарахтгача бўлган узоқ масофа.
Кўршапалакнинг тундаги тажрибасидир.
Ҳаёт бир муҳожир қушдаги мавжуд бўлган ғариблик ҳисси,
Уйқу кўпригидан қайрилаёгган поезднинг
чинқириғидир.
Ҳаёт –тайёранинг тор ойнасидан пастдаги боғчага
боқиш.
Фазо кемасининг учганлик хабари,
“Ой”нинг ёлғизлигини силаш,
Бошқа сайёрада гулни ҳидлаш илинжидир ҳаёт.

Ҳаёт ликопчани ювишдир.

Ҳаёт, бу кўчадаги ариқчадан ўн тийинлик танга
топиб олишдир.
Ҳаёт, бу кўзгунинг “квадрат”и дир.
Ҳаёт, бу гулнинг абадиятга “даражаси”,
Ҳаёт– юрагимиз зарбида ерни “кўпайтма”си,
Ҳаёт оддий ва бир хил нафаслар “ҳандасаси”дир.

Қаерда бўлмайин,борман,
Осмон меникидир.
Дераза, фикр, ҳаво, ишқ, ер меникидир.
Гоҳида ғурбат кўзиқоринларини
Ўсиб чиқишининг
Нима аҳамияти бор?

Мен тушунолмайман —
Нима учун отни олижаноб ҳайвону кабутарни гўзал

дейишади.
Ва нега ҳеч кимнинг қафасида бургут бўлмайди.
Йўнғичқа гулининг қирмизи лоладан нима кам бор?
Кўзларни ювмоқ, ўзгача кўрмоқ керак.
Сўзларни ювиш лозим.
Сўз ёмғирдек мусаффо бўлмоғи керак.
Соябонларни ёпмоқ,
Ёмғир остига бормоқ керак.

Фикрни, хотирани ёмғир остига келтирмоқ керак.
Шаҳарнинг барча аҳолиси билан ёмғир остига
бормоқ керак.
Дўстни ёмғир остида кўрмоқ керак.
Ишқни ёмғир тагидан қидириш керак.
Аёл билан ёмғир остида юрмоқ керак.
Ёмғир остида сайр этмоқ керак.
Ёмғир остида нилуфар гулини экмоқ, гапирмоқ, бирор
нарса ёзмоқ лозим.

Ҳаёт пайдар- пай ҳул бўлишдир.
Ҳаёт “ҳозир” ҳовузчасида чўмилишдир.

Либосларни ирғитайлик:
Сувгача бир қадам.

Ёруғликни симирайлик.
Бир қишлоқ тунининг оғирлигин ўлчайлик,
бир кийикнинг уйқусинию
Лайлак уясининг тафтини идрок этайлик.
Чаманзор қонунини оёқости қилмайлик.
Узумзорда таъм тугунини ечайлик.

Ой чиққанда ҳайратга чўмайлик.
Тунни ёмон нарса деб сўйламайлик.
Тилла қўнғизни боғ қарашидан бехабар деб билмайлик.

Саватни олайлик.
Барча қизилу яшилларни солиб кетайлик.

Эрталаб нонуштада нон ва пишлоқ еяйлик.
Ҳар сўз занжири бошига бир ниҳол экайлик.
Икки бўғин орасига сукут уруғини сепайлик.
Унда шамол эсмайдиган китобни,
Шабнам сиртин нам этмайдиган китобни,
Тўқималарнинг ўлчами мужассам бўлмаган китобни ўқимайлик.
Пашшани табиат бармоғи учидан учиб кетишин хоҳламайлик.
Йўлбарсни мавжудот эшигидан чиқиб кетишин хоҳламайлик.
Билайлик, агар қурт бўлмаганда ҳаётда нимадир етишмаган бўларди.
Шодлик бўлмаганда, дарахт қонунига зарба етарди.
Ўлим бўлмаганда қўлларимиз ниманидир излаб юрарди.
Агар нур бўлмаганда тирик парвоз мантиғи бошқача бўлишин билайлик.
Билайлик, маржондан илгари денгизлар бўшликдан иборат эди.

Қаердамиз, сўрамайлик,
Шифохонада очилган гулни ҳидлайлик.

Иқбол фаввораси қайда деб, сўрамайлик.
Ҳақиқат қалби нега кўк дея сўрамайлик.
Ота-боболарнинг қандай шомлари, қандай кечалари бўлганлигин суриштирмайлик,
Орқада тирик фазо йўқ.
Орқада қуш сайрамайди.
Орқада шамол эсмайди.
Орқада яшил сановбар деразаси ёпилган.
Орқада жами фаввораларни чанг қоплаган.
Орқада ҳорғин тарих.
Орқада хотира мавжи совуқ ва
ором садафни соҳилга ирғитган.

Денгиз бўйига бориб,
Сувга тўр ташлайлик,
Ундан тароватни олайлик.

Ердан бир дона қумни олайлик,
Оғирлигин сезайлик.

Иситмалаб қолганда тўлин ойни ёмон демайлик.
(Иситмалаганда гоҳо ойнинг пастга шўнғигани-ю,
Малакут шифтига қўл етишин кўрганман.
Саҳро қушнинг яхшироқ сайрашини кўрганман.
Гоҳида оёғимнинг жароҳати
Ернинг паст-баландини менга ўргатган.
Баъзида хасталик тўшагимда гулнинг ҳажми улканлашиб кетарди.
Фонус шуъласи-ю, норинж ҳажми каттароқ туюлади).
Ўлимдан ҳайиқмайлик.
(Кабутарнинг парвоздан тўхташи ўлим эмас,

Чирилдоқнинг ағдарилиб қолиши ўлим эмас.
Ўлим кўкноргули зеҳнида оқади,
Ўлим фикрнинг ёқимли об-ҳавосида жойлашган.
Ўлим қишлоқ тунининг моҳиятида тонгдан сўзлайди.
Ўлим узум шингили билан оғизга келади.
Ўлим томоқ-ҳалқумда куйлайди.
Ўлим шабпарак қанотининг чиройига масъулдир.
Ўлим гоҳо райҳон узади.
Ўлим гоҳо шароб ичади.
Гоҳида сояда ўтириб бизларга тикилади.
Ҳаммамиз биламиз
Роҳат бағишловчи ўпкалар ўлим оксигенига тўладир).

Тақдирнинг тирик сўзи юзига сира эшикни ёпмайлик,
чодирлар ортидан овоз эшитурмиз.

Пардани очайлик:
Ҳиссиётга ҳаво етишига имкон берайлик.
Балоғатни истаган бўтасининг остида тунашига
қўйиб берайлик.
Инстинктнинг ўйинини чекламайлик.
Оёғидагини ечсин, фасллар кетидан,
гуллар устидан учсин.
Ёлғизликнинг куйлашига қўйиб берайлик.
Бирор нарса ёзсин.
Кўчада кезсин.

Оддий бўлайлик.
Банкнинг кассаси ёнида бўлсак ҳам,
дарахтнинг тагида бўлсак ҳам, оддий бўлайлик.

Қизил гулнинг “сири”ни таништириш
бизнинг ишимиз эмас.
Бизнинг ишимиз, балким
Қизил гул “жоду” сида сузувчи бўлишдир.
Донолик ортида ўтов қурайлик.
Бир япроқ жозибасида қўлни ювиб
дастурхон устига борайлик.
Ҳар тонгда қуёш чиққач, қайтадан туғилайлик.
Ҳаяжонларнинг парвозига чегара қўймайлик.
Осмон, ранг, овоз, дераза, гул тушунчаларини намлайлик.
“Борлиқ”нинг икки бўғини орасига
осмонни жойлаштирайлик.
Ўпкани абадият-ла тўлдириб-бўшатиб турайлик.
Илм юкини қалдирғоч елкасидан ерга туширайлик.
Булутни, чинорни, чивинни, ёзни яна бир карра
англайлик.
Ёмғирнинг намли қадами узра муҳаббат тепалигига
чиқайлик.
Эшикни гиёҳ, ҳашорат, нур ва инсоният
юзига очайлик.

Бизнинг ишимиз эҳтимол,
Нилуфар гули ва аср ўртасида
Ҳақиқат овози изидан кетишдир.

Кошон, 1965 йил. Ёз.

ЙЎЛОВЧИ
(манзума)

ЙЎЛОВЧИ

Ашёнинг чарчаган ҳузури аро уфқ пайтида,
Вақтнинг ҳажмини фақат
интизор нигоҳ кўрарди...

Стол устида янги пишган мевалар талпиниши,
Ўлимнинг ноаниқ идрок этиши томонида жорий эди...

Шамол боғчанинг ҳидини гиламнинг фароғат юзида,
Ҳаётнинг текис ҳошиясини безатарди..

Елпиғич каби зеҳн, гулнинг нурли оғочини
Қўлига олган эди,
Ўзига шамол берарди...

Йўловчи автобусдан
Тушди:
«Нақадар осмон мусаффо!»
Ғурбат кўчасининг давоми уни олиб кетди...

Уфқ эди,
Гиёҳларнинг заковат товуши эшитиларди,
Йўловчи келган эди.

Қулай стул устида, чаман ёнида
Ўтирган эди:
«Кўнглим сиқилган,
Кўнглим жуда сиқилган!...»
Йўл бўйи бир нарсани ўйлардим,

Сойлар ранги ҳушимни оларди,
Йўлнинг чизиқлари даштнинг
Андуҳида йўқолган эди...

Мунча ажойиб сойлар!
Отни эсладингми,
Оқ эди у,
Поклик сўзи каби, чаманзорнинг
Яшил сукутини кавшарди,
Кейин қишлоқ йўлларининг рангли ғурбати...
Сўнгра тунеллар...
Кўнглим сиқилган.
Кўнглим жуда сиқилган.
Ҳеч нарса,
На бу норинж шохининг устида
Ҳомуш тортган хушбўй дақиқа...
На бу садоқатли сўз номозшомгулнинг
Икки барги сукути орасида...
Йўқ, ҳеч нарса мени атрофнинг бўшлиқ ҳужумидан
Қўйвормайди, қўйвора олмайди...

Ўйлайман, ўйларим,
Андуҳнинг маҳзун тараннуми
Абадиятгача эшитилади.
Йўловчи кишининг нигоҳи стол юзига тушди:
«Мунча чиройли олмалар!
Ҳаёт ёлғизликдан лаззатланиш..!»

Мезбон сўради:
Гўзаллик яъни нима?

- Гўзаллик яъни шаклларнинг ишқ ила таъбири.
Ишқ ва фақат ишқ,
Сени бир олманинг иссиқлигига буркайди,
Ишқ ва фақат ишқ,
Мени ҳаётнинг андуҳи кенглигига олиб борди,
Мени бир қуш имконигача олиб борди...

- Андуҳнинг ҳаётбахш дорисигачами?
- Бу дори ҳолис элексир овозини беради.

Ҳозир кеча эди,
Чироқ ёнган эди,
Чой ичардилар...

- Ёлгиз қолганга ўхшаб, нега кўнглинг ғаш,
Мунчалар ҳам ёлғиз?
- Хаёл қиламан...
Рангларнинг яширилган томирига тўқнашгансан,
Тўқнашиш яъни?..
- Ошиқ
- Ўйлагин, мунча ёлғиз
Агар кичкина балиқ,
Чегарасиз мовий денгизга дучор бўлса...
- Бунча қалтис ва ғамли фикр!
- Ғам гиёҳнинг яширин нигоҳининг табассуми.
Ғам ашёнинг ваҳдатини инкорига кўринмас ишораси...
- Мунча гиёҳларга яхши, нурга ошиқар,
Нурнинг ёйилган қўли уларнинг елкасида...
- Йўқ, васл мумкин эмас,
Ҳамиша бир масофа бор...

Сувнинг айланма шакли ёстиқ бўлса-да,
Кўнгил яйратувчи ва
оҳорли нилуфарнинг уйқуси учун,
Ҳамиша бир масофа бор...

Дучор бўлиш керак,
Бўлмаса ҳайратнинг икки сўз орасидаги замзамаси,
Ҳаром бўлажак.
Ва Ишқ
Ашё хилватининг нур сари юксак сафари...
Ва ишқ
Масофалар овози.
Бу шундай овозким,
- Ибҳомга чўккан, шўнғиган, яширинган,
- Йўқ,
Масофалар овозиким, кумуш каби покдир.
Бир ҳечни эшитгач, хира бўладилар...
Ошиқ ҳамиша ёлғиздир.
Ошиқни қўли сонияларнинг қақшаган қўлида...

У ва сониялар куннинг нариги томонига борадилар,
У ва сониялар нурнинг юзида ухлайдилар,
У ва сониялар жаҳоннинг энг яхши китобини
Сувга бағишлайдилар...

Яхши биладиларки,
Хеч қачон хеч бир балиқ
Дарёнинг минг бир тугунини ечмади.
Ярим кечалар ишроқнинг қадимги қайиғи
Ҳидоят сувларида равона бўладилар

Ажойибот тажаллисигача олдинга интиладилар.
Сенинг гапларинг ҳавоси одамни
Ҳикоя боғларининг кўчасидан ўтади
Бунақа сўзлар томирларида
Қандоқ янги ва маҳзун қон!

Ҳовли ёруғ эди
Шамол эсарди
Икки эркак сукутида туннинг қони оқарди.
«Хона –поклик хилвати.
Фикр учун мунча оддий ўлчами бор!
Кўнглим мунча сиқилган.
Ўйлашни ўйлагим йўқ»
Дереза ёнига борди,
Юмшоқ матоли курсига
Ўтирди:
Ҳали ҳам сафардаман
Ўйлайман:
Жаҳоннинг сувларида қайиқ бор –
Мен-қайиқдаги йўловчи-минглаб йил
Энг қадимги денгизчиларнинг тирик қўшиқлари
Фаслларнинг тирқиши қулоғига куйлайман
Олдинга юргизаман.
Сафар мени қаерга олиб боради?
Қаерда қадам изи батамом қолади
Пойафзал ипи фароғатнинг юмшоқ бармоқларида
Очилади?
Етишиш жойи қаерда, гиламни ёйиш учун
Фикрсиз ўтириш,

Қулоқ солмоқ
Яқиндаги кран сувида ювилган идиш овозига?
Қайси баҳорда
Пауза қиласан
Руҳнинг усти яшил япроққа тўлади?
Шароб ичиш керак,
Бир соянинг ёшлигида юриш керак,
Бўлди.
Ҳаёт қайси тарафда,
Мен қайси томонда,
Ҳудҳудгача етиб бораман?
Қулоқ сол, шу гап бутун сафарда
Уйқунинг дерезасини очиб ёпарди,
Нима деб йўл давомида
Қулоғинга пичирлади?
Тўғри ўйла,
Рамзли тараннумнинг
Яширилган данаги қаерда?
Нима сенинг юрагингни эзади,
Мунча иссиқ ва ёқимли оғирлиги?
Сафар узунмас эди:
Қалдирғоч ўтиши
Вақтнинг ҳажмини камайтирарди.
Том ва шамол мулоқотида
Ишоралар ақл бошланишига қайтарди.
Ўша дақиқада ёзнинг баландлиги
Жўшқин «жожруд»ига қарардинг
Нима бўлди,
Сенинг яшил уйқунгни чумчуқлар ўрарди?

Фасл, ўрмоқ фасли эди.
Терак шохида чумчуқнинг ўтириши билан
Фасл китобининг бети ўгирилди
Биринчи сатри бу эди:
Ҳаёт– «Ҳавво»нинг
Бир дақиқали рангли ғафлати.
Қарардинг:
Сигир ва чаман
ўртасида шамолнинг зеҳни эсиб турарди.
Фасл териси устида шоҳтут эсдалигига
Қарардинг,
Яшилтунлининг беда ўртасидаги ҳузури
Ҳиссиёт юзининг чандиғини янгилатарди.
Қара, ҳиссиёт юзида ҳамиша чандиқ бор.
Ҳамиша бир нарса, уйқунинг ҳушёрлигига,
Ўлимнинг мулойим
Қадамига ўхшаб ортдан келади,
Елкамизга қўлини қўяди,
Биз унинг бармоғлари
Ёруғлик ҳароратини
Хушхўр заҳарга ўхшаб
Ҳодиса ёнида бирданига ичамиз.
«Винеция», эсингдами,
Сокин канал юзида
Унда ер ва сувнинг шовқин баҳси
Вакт маншур ортидан кўринарди
Қайиқнинг қимирлаши,
Сенинг зеҳнингни қимирлатди:
Одат чангги томошо тарафига боғланган.

Ҳамиша янги нафас билан йўл юриш керак
Ва нафасни чиқариш керак,
Токи ўлимнинг олтин юзи топ тоза бўлсин.
Қаерда ренус тоши
Мен бир дарахт ёнидан келмоқдаман
Унинг териси устида
Ғурбатнинг оддий қўли
Из қолдирган эди:
«Эсдалик учун ёздим, соғинч мактуби»
Шаробни беринг.
Шошилиш керак:
Мен бир хамоса саёҳатидан келмоқдаман
Сув каби
Суҳроб ва нушдори қиссасининг ҳаммасини
Яхши биламан.
Сафар мени неччи ёшлигим
Боғи эшигига олиб борди,
Турдим то
Кўнглим қарор топсин,
Пар - пар овози келди
Эшик очилгач,
Мен ҳақиқат
Ҳужумидан ерга тушдим.
Яна бир бор осмон остидаги «наво»
У сафарда «Бобил» дарёси лабида
Ўзига келди,
Барбат навоси учган эди
Яхши қулоқ солсам,
Йиғи овози келарди,

Бир неча тобсиз барбат
Мажнунтолнинг ҳўл шохларида учарди.
Сафар йўлида,
Пок масиҳлик йўлбошчи
«Эрмиёи наби» хумушлик парси томон
Ишора қилардилар.
Мен баланд - баланд
«Жомоа китобини» ўқирдим.
Бир нечта лубнонлик деҳқон
Қари садр дарахтининг тагида
Ўтирган эдилар.
Цитрус ўз дарахтларининг миясида
Санардилар.
Сафар йўлининг четида
Ироқлик кўр болалар
«Ҳаммураби тасвири» хатига
Қарардилар.
Сафар йўлида жаҳон газеталарини
Ўқир эдилар.
Сафар ширага тўла эди...
Сафар саноат қўзғалони ичра
Қора тус олган,
Мой ҳиди келарди.
Сафар тупроғи устида
Шаробнинг бўш шишалари,
Инстикт излари, фурсат соялари,
Ёнма-ён эдилар...
Сафар ўрталарида,
Сил касал масканлари,

Йўтал овозлари келарди.
Фоҳиша аёллар шаҳарнинг
Мовий осмонида
«Реактив»ларнинг равшан изларига
Қарардилар.
Болалар варраклар кетидан чопардилар.
Хиёбон фаррошлари қўшиқ куйлардилар...
Буюк шоирлар
Муҳожир баргларга намоз ўқирдилар...
Сафарнинг узоқ йўли
Одам ва темир ўртасидан
Ҳаётнинг яширин
Жавҳари томон борарди,
Бир ариқ суви ҳўл
Ғурбатига қўшиларди,
Бир балиқ тангачалари ёруғлигига,
Бир сўз ошнолигига,
Бир ранг чегарасизлигига дучор бўларди…
Сафар мени экватор
Чизиқларига олиб борди,
Унинг сояси тагида бақувват
Яшил «Бониёнчилар» ни
Яхши эслайман
Зеҳн даласига кирган иборалар:
«Кенг бўлгин, ёлғиз, боши эгик, иродали...»
Мен қуёш суҳбатидан келмоқдаман,
Соя қаерда?..

Ҳали ҳам қадамлар
Баҳор йўлакларида гарангдир,
Термоқ ҳиди шамол қўлидан келмоқда,
Норинж ҳолати чанг остида,
Тегиниш ҳисси,
Беҳушлик ҳолидадир...
Ранглар тортишувини кашма - кашликда
Кимлар нима билади,
Менинг ўзлат тошим
Фаслнинг қайси нуқтасида?
Ўрмон ҳали ўзининг саноқсиз андозасини
Танимайди...
Барг ҳали ҳам
Шамолнинг биринчи сўзига минган.
Инсон ҳали сувга бир нарсалар айтади...
Чаман замирида бир баҳс ариғи оқади...
Дарахт мадорида
Каптар қаноти сасида,
Одамзод рафторининг ноаниқлиқ ҳузури.
«Ҳою ҳуй» овози келади.
Мен жаҳон шамолларининг
Ёлғиз хитобиман!
Жаҳон дарёлари маҳв
Бўлмоқнинг пок рамзини
Менга ўргатадилар,
Фақат менга.
Мен гунг сойининг

Чумчуқларини муфассириман,
Тибет манзилининг ирфон зирагини,
Банорас қизларининг
Зийнати йўқ қулоқлари учун
«Сернат» йўли четида изоҳ бердим...
Эй, «Веда»ларнинг тонги тароналари
Менинг елкамга қўйгин,
Тароватнинг бутун оғирлиги билан қўй!
Мен сўзлашнинг иссиғига дучорман,
Эй, Фаластин
Тупроғининг барча зайтун дарахтлари,
Ўзингизнинг фарофон
Сояларингизни менга хитоб қилинг!
«Тур» тоғи саёҳатидан
Келаётган бу ёлғиз йўловчи
«Ваҳий» ҳароратидан ҳаяжондадир...
Лекин мулоқот бир куни маҳв бўлади!..
Диққатнинг тарқалиши
Муҳташам капалаклари
Ҳавонинг асосий йўлини
Оппоқ қилади.
Бу вазнли ғам учун
Қандоқ шеърлар айтдилар?!
Ҳали ҳам бир
Киши дарахт тагида турибди.
Ҳали ҳам бир
Чавандоз шаҳар девори ортида

Қодисия фатҳи тушининг оғирлиги
Унинг ҳўл қабоғи устида ухлайди.
Ҳали мўғулларнинг
Сабрсиз отлари кишнаши
Беда полизи хилватидан баланд эштилади.
Ҳали ҳам Язд савдогари «зираворлик»йўлида
Ҳинд карвони ҳидига ҳушдан кетади.
Ҳали ҳам «Ҳомун»
Кўлининг товушини эшитяпсанми?:
Ёмонлик бутун ер юзини эгаллади.
Минг йил ўтди,
Бирон чўмилишнинг овози қулоққа эштилмади
Ва қиз қоматиининг тасвири сувга тушмади.
«Жумно» дарё соҳили устида,
Ярим йўлда ўтирган эдим,
Тожмаҳалнинг тасвирини сувда
Томоша қилардим:
Эликсир лаҳзаларининг мармар давоми
Ўлимдаги ҳаёт ҳажмининг олдинга бориши.
Қара, икки катта қанот
Сув руҳи ҳошияси томон сафардалар.
Кўлнинг ёнида ажиб учқунлар
Кел, идрок зулматини равшан қилгин,
Битта ишора етади:
Ҳаёт «Магор» тошини
Тахтага ором зарбасидир.
Сафар йуналишида

«Нишот боғи» паррандалари
Тажриба чанггини
Менинг нигоҳимдан ювдилар,
Менга бир сарвнинг
Саломатлигини кўрсатдилар.
Мен ҳиссиёт ибодатини,
Ҳолнинг равшан ҳурматига
«Тол» ёнига ўтириб
Илиқ хиргойи қилдим.
Ўтиш керак,
Узоқ уфқларга ёнма - ён бўлиш керак,
Гоҳида бир сўз томирига чодир тикиш керак,
Ўтиш керак
Гоҳида бир шох кафтидан тут емоқ керак.
Мен бир тағаззул ўтар эдим,
Барокот мавсуми эди.
Оёғим остида
Қумнинг ҳисоботи эзиларди.
Бир аёл эшитди,
Дераза ёнига келди, фаслга қаради.
Ўзининг ибтидосида эди
Унинг баьдавий қули
Дақиқалар шабнамини
Ўлим ҳиссиёти танасидан
Мулойим терарди.
Мен турдим.
Тағаззул қуёши баланд эди.

Уйқуларнинг
баҳорланишини асрардим
Ажиб гиёҳнинг
Энтикишини зеҳним танасида
Санардим:
Хаёл қилардим,
Чизиқсизмиз...
Хаёл қилардик
Равочнинг тутқаноғи
Ва асотир матни ўртасида
Сузамиз.
Бир неча сония ғафлат-
Бизнинг вужудимиз борлиги...
Гиёҳларнинг азал ибтидосида эдик,
Аёлнинг кўзи менга тушди:
Сенинг қадаминг шарпаси келди,
Шамолми деб ўйладим,
Қадимги пардалар устидан ўтди.
Ашёнинг атрофида
Сенинг қадаминг товушини
Эшитган эдим.
Қаерда чизгилар байрами?
Қара, мавжларга, менинг танамнинг нашрига,
Мен қай буюк томон сатҳига етаман?
Менинг борарим билан стаканнинг ҳўл чегарасини
Чанқоқлик сатҳига тўлдир.
Қаерда ва қачон ҳаёт

Бир идиш синдирмоғи каби аниқ бўлажак?
Майсанинг узиш асрорини
От оғзининг ҳарорати эритади?
Қўлларнинг чиройли йиғилиши, бир куни
Бир шингил узумни
Теришдаги овозини қулоқ билан эшитдик.
У қайси жой эдиким,
Ҳечлик устига ўтирдик?
Бир олма ҳарорати билан қўл ва юзни ювдик?
Маҳол учқуни вужуддан кўтариларди.
Қаерда ва қачон
Томоша қўрқуви латиф бўлажак?
Бир парранда йўлидан ҳам кўринмас бу ўлим
Жисмлар суҳбатида оққайин йўли
Мунча ёруғ бўлмаса!
Қайси йўл мени
Жудоликлар боғига олиб боради?
Ўтиш керак,
Шамол овози келади, ўтиш керак,
Мен йўловчиман,
Эй, ҳар галги шамол!
Мени баргларнинг
Шакли кенглигига олиб бор.
Мени болаликнинг
Лойқа сувларида оқиз.
Менинг пойафзалимни
Узумнинг комиллиги ва

Ҳокисорликнинг чиройли
Ҳаракатига тўлдир.
Менинг дақиқаларимни инстинктнинг
Оқ осмонида кабутарлардай ўчир.
Менинг вужудим ҳодисасини дарахт ёнида
Йўқолган бир покиза муносабатга ўзгартир.
Ва ёлғизлик танаффусида
Менинг шуурим туйнукларини очиб – ёп.
Мени жўнат, ўша кундаги варрак кетидан
Мени ҳаётнинг хилват хилқатига олиб бор.
«Ҳеч» нинг ором ҳузурини
Менга кўрсат”.

Бобул, баҳор 1966.

ЯШИЛНИНГ ҲАЖМИ
(мажмуаси)

ТУН ҚАБОҒИ УСТИДА

Тун тўлган эди,
Дарё сановбар дарахти тагидан то,
Кенгликлар сари ёйилиб оқарди...

Сой тўлинойга тўлганди,
Тоғлар ёруғликда эди,
Худо ҳам кўринарди...

Биз баландликда эдик,
Узоқлар кўринмас,
Текисликлар ювилган...
Нигоҳ бошқа кечалардан ҳам нафисроқ эди...

Қўлларинг саломнинг
Яшил шохини менга тутарди,
Одат саволи
Сенинг нафасларинг билан аста дарз кетарди...

Талпинишларимиз ўтган кунимиз шаробини ва
Ёз томирида оққан шиннисини
Тошга қўяр эди.
Тўлиной сири
Сенинг хулқингда.
Сен – олийсан, озодсан, тупроқга ярашгулик,
Ҳаётнинг яшил фурсати,
Тоғнинг салқин ҳавосига қўшиларди.
Соялар қайтарди,
Ҳали шаббода йўлда
Ялпизлар жимирларди
Жазавалар жазавага тушарди...

ЁРУҒЛИК, МЕН, ГУЛ, СУВ

Булут йўқ,
Шамол йўқ.
Ҳовуз бўйида ўтирибмиз:
Балиқлар сузади, ёруғлик, мен, гул, сув...
Ҳаётнинг бир пок шингили
Онам райҳон тераді, нон ва пишлоқ...
Булутсиз осмон ҳўл,
Ғолиблик яқин
Ҳовли гуллари ичинда.
Мис косасида нур бунчалар нозланади!?
Нарвон баланд девор бошидан
тонгни ер юзига туширар...
Яширин табассум ортида
ҳамма нарса яширин.
Замон деворининг тирқишидан
менинг чеҳрам кўринади
Мен билмаган нарсалар бор,
Биламан, агар чечакни узсам, ўламан!
Тепага учаман, авжгача етаман,
Болу парга айланиб бўлдим...
Зулматда йўл кўраман,
фонусга йўғрилган нигоҳлар
Мен нурга ва қумга тўлганман,
Дову дарахт менда мужассам,
Тўламан йўлга, кўприкка, дарёга ва мавжга,
Сувдаги баргнинг соясида ухлайман, тинаман.
Лекин... Нақадар, Нақадар ичим ёлғиз.

ЙЎЛ - ЙЎЛАКАЙ САЛОМ

Бир куни келгум
ва салом келтиргум.
Томирларга қуйгум нур
ва айтгум: Эй саватларингиз уйқуга тўлганлар!
Олма олиб келдим,
Қуёшнинг қизил олмаси!
Бир дона ёсуман гулини
Гадога бергум.
Чўтир юзли гўзал аёлга
тақдим этгум янги сирға.
Сўқирга айтгум: нақадар ажойиб боғнинг чиройи!
Бетайин бир дайди бўлгум,
Кўчаю кўйларда тентираб юргум.
Бонг ургум: Эй шудринг, шудринг, шудринг!
Йўловчи айтгай: чиндан ҳам қоронғу бир тун.
Унга бахш этгум Дубби Акбарни.
Неки ҳақорат бор, барин
Юлиб олгум лаблардан.
Ҳар қандай тўсиқни ўртадан кўтаргум.
Қароқчиларга айтгум:
Табассум юкланган карвон келмоқда!
Булутларни тарқатгум.
Қамаштиргум кўзларни қуёшга,
Қалбларни ишққа, шохларни елларга тўлдиргум.

Қалдирғочлар куйига
Қориштиргум гўдак уйқусин.
Варраклар учиргум осмонга
Сув қуйгум гулдонга.
Мен келгум, отларни, сигирларни суямоқнинг ям-яшил майсаси билан силагум.
Суғорилмай ётган сигирга
Челак тўла шудринг ташигум.
Ҳеч кимга кераксиз қари эшакнинг
Кўриб қўйгум чивинларини.
Ҳар бир девор устига чиққум,
Михча гулларни экиб қўйгум.
Деразалар тагида туриб
Шеърлар ўқигум.
Ҳар бир ола қарғага бир арча бергум.
Илонга айтгум: қурбақалар на қадар гўзал!
Яраштиргум,
Ошно қилгум,
Йўл босгум,
Нур егум,
Севгум!

ОДДИЙ РАНГ

Осмон мовийроқ,
Сув мовийроқ,
Мен айвонда,
Раъно ҳовуз бўйида кир ювади,
Япроқлар тўкилади.
Онам эрталаб айтди:
Зерикарли мавсум...
Мен дедим:
Ҳаёт олмага ўхшар
Пўстлоғи билан тишлаш керак.
Қўшни аёл деразасида
тўр тўқирди ва куйларди,
Мен Веда ўқийман,
Баъзида расм чизаман тошни,
паррандани, булутни.
Қуёш ҳамма жойда,
Чумчуқлар учиб келди,
Лодангул гулламоқда,
Анорни суйиб доналаб,
кўнглимдан ўтказдим:
Қани эди,
одамларнинг ҳам
юрак доналари кўринганида...
Кўзимга анор суви сачради,
Кўз ёшим тўкилди.
Онам кулади,
Раъно ҳам.

СУВ

Сувни булғамайлик:
Балки ундан бир кабутар сув ичаётгандир,
Ёки узоқ далада бир Сира қуши патини ювмоқда,
Ё қишлоқда бир кўза сувга тўлмоқда.
Сувни булғамайлик:
Балким, бу оқар сув оқ терак тагига борар,
Балки, диллар андуҳи ювилаётгандир,
Бир дарвешнинг қўли қотган нонни сувга солгандир.
Сувни булғамайлик:
Гўзал аёл сув бўйига келди,
Сувга юзланди, гўзал чеҳра иккита бўлди.
Мунча ширин бу сув! Мунча зилол бу дарё!
Сув боши одамлари мунча софдил бўлмасалар!
Булоқлари сероб бўлгурлар, сигирлари сутга тўлгурлар!
Мен қишлоқларни кўрмадим,
Гумонсиз ўтовлари Худонинг пойига тикилганди...
Тўлиной у ерда суҳбатнинг кенглигини ёруғ қилади.
Чегарани бузади...
Тепа қишлоқ гумонсиз, қўралари калтадир,
номига суқилган таёқчалар...
Одамлари кўкнор қанақа гуллигини билади.
У ерда гумонсиз, мовий мовийдир,
Ғунча гуллайди, қишлоқ аҳлининг ҳабари бор...
Қанақа қишлоқ экан-а!
Кўча боғлари мусиқага тўлганлар!
Дарё боши одамлари сувни тушунадилар,
Гаплашадилар, дардлашадилар...
Булғамадилар! Биз ҳам, эҳ, биз ҳам,
Сувни булғамайлик!

ГУЛИСТОНДА

Саҳролар нақадар бепоён!
Нақадар баланд тоғлар!
Гулистонда бир гиёҳнинг ажиб ҳиди келарди!
Мен ҳам бу чамандан бир нарсани излаб юрардим:
Балки тушни,
Балки нурни, қумни, бир табассумни.
Қарағайлар ортидан, осуда поклик мени чорлаб тураради.
Қамишзорга кирганимда, шабада эсарди,
унга қулоқ тутардим:
Мен билан гаплашаётган ким эди?..

Эчкиэмар сирғалди,
Йўлга тушдим,
Қаршимда бедазор,
Бодиринг полизи, гулранг бўталар,
Тупроқни унутишлик.

Сув бўйида
Ковушларимни ечиб, ўлтирдим оёқларим сувга солиб:
“Бирам навқиронман бугун
Ва нақадар вужудим тетик!
Тағин чиқиб келмасин ғам, тоғлар ортидан,
Тағин уйғониб кетмасин алам лашкарлари!..
Ким у – дарахтлар ортидаги?

Сигир харобада ўтланадими ҳеч?
Ёзнинг чошгоҳи
Ёзнинг нималигин соялар билар,
Доғсиз соялар,
Пок ва ёруғ узлат.
Эй, ҳассос болалар! Мана ўйингоҳ.
Ҳаёт бўшликдан иборат эмас:
Меҳрибонлик бор, олма бор, иймон бор.
Ҳа,
Токи лолақизғалдоқ бор экан, яшамоқ даркор.

Бир туйғу бор дилимда, мисоли қуюқ ўрмондаги нур,
Мисоли эрталабки уйқу.
Ошиқ бўлиб қолдим,
Шунчалар бетобманки,
Саҳроларда югурсам, тоғларга чиқсам дейман.
Мени чорлар олислардан бир садо”.

ҒУРБАТ

Ой қишлоқ тепасида,
Қишлоқ аҳли уйқуда.
Тўлин ой юзидан ғурбат ғиштларини ҳидлайман.
Қўшни боғнинг чироғи ёниқ,
Менинг чироғим ўчирилган.
Ой бодиринг турган ликобчасини ва
Кўза лабидаги сувни ёритади.
Қурбақалар сайрайдилар.
Гоҳида ҳаққуши ҳам.
Тоғ менга яқин:
Чинорлар ортидан жийдалар,
Биёбон кўринади,
Тошлар кўринмайди, гулчалар кўринмайди.
Узоқдаги соялар, сувнинг ёлғизлиги каби,
Худонинг овози каби кўринади.
Ярим кечага ўхшайди.
Ўша Дубби акбар юлдузлар:
икки қарич томдан баландроқ
Осмон мовий эмас, кундузи мовий эди.
Эсимда бўлсин, эртага Ҳасан боғига бориб,
помидор ва туршак сотиб олай,
осимда бўлсин, эртага ҳовуз лабида
эчкиларни шаклга солай,
Супургилар ва уларнинг сувдаги соялардан шакл олай.
Эсимда бўлсин, сувга тушган барча капалакларни
тезда сувдан чиқарай.
Эсимда бўлсин, ер қонунига қарши иш қилмай.
Эсимда бўлсин, эртага ариқ бўйида,
сочиғимни совун билан ювай.
Эсимда бўлсин, ёлғизман.
Ой ёлғизлик тепасида.

БАЛИҚЛАР САЛОМИ

Ҳовуз бошига борган эдим
шоятки ёлғизлигим аксини сувда кўрарман, деб,
Ҳовузда сув йўқ эди.
Балиқлар айтар эди: “Дарахтларда айб йўқ”.
Ёзнинг жазирама тушлик пайти эди,
Мен сувнинг ёруғ ўғли,
ҳовуз ариқчаси бўйига ўтирдим,
Қуёш бургути келди
ва хаёлни ҳавога олиб кетди, Кетди...

Муҳим эмас, сув оксигенигача етиб бормадик.
Балиқ тангачаларидан ялтироғи кетию, кетди.
Аммо, бу катта нур,
Қизил чиннигул акси сувда сузарди,
Агар шамол эсганда унинг кўнгли
ғафлатнинг ажинларига урарди,
Бизнинг кўзимиз бор эди.
Тирқиш бор эди жаннат иқроримизга.

Сен агар боғнинг зарбасида Худони кўрсанг,
ҳиммат қилгин
Ва айтгин балиқларнинг ҳовузи сувсиздир.

Шамол эсарди, чинор ичида
Мен Худонинг вақтида юрардим.

МАНЗИЛ

Дўст уйи қайда?
Тонготар пайтида сўради отлиқ.
Осмон бир нафасга қотиб қолди.
Йўловчининг лабидаги нур шохчаси
зулматга чўмилган шағалларни ёритди.
Ва йўловчи кўрсаткич бармоғи билан
оқ теракни кўрсатиб деди:
Дарахтга етмасдан,
Худонинг уйқусидан ҳам яшилроқ
бир хиёбон бор.
Унда ишқ
Садоқатнинг қанотлари ҳажмида
кўм-кўкдир.
Комилликдан ўтадиган кўчагача боргайсан.
Сўнг ёлғизлик гули томон бурилиб,
ер юзининг абадий фавворасига,
асотирга етгайсан.
Ва сени шаффоф бир қўрқув босади.
Фазонинг самимий оқимларида
қулоғингга чалинади бир «хиш-хиш».
Баланд бир қарағай устига чиқиб,
нур тўла уядан жўжа олаётган
болакайни кўргайсан
ва ундан сўргайсан:
“Дўст уйи қайда?”

ЛАҲЗАДАГИ ВОДИЙ

Агар мени излаб келар бўлсангиз,
Йўқлик ортидаман,
У ерда бир жой бор,
момоқаймоқлар момиғи,
ҳавонинг мавжларида
хабар келтирар,
тупроқнинг энг йироқ шохида очилган гулдан.
Субҳидамда лолақизғалдоқ
меърожига интилган – шағал йўл устида
кўркам чавандоз отларининг
туёқ излари қолган.

Йўқлик ортида
истак соябони очиқдир,
То шабада чанқоғи
япроқ бандида юрурсин,
Ёмғир қўнғироғи овоз таратар.
Бу ерда инсон ёлғиз,
Бу ёлғизликда
теран соялар борар абадият қадар.

Агар мени излаб келар бўлсангиз,
Оҳиста ва сокин келинг,
токи менинг
чиннидек нозик
ёлғизлигимга
дарз кетмасин!

ДЕНГИЗЛАР ОРТИДА

Бир кема қургум
Сувга тушургум.
Ссвги уммонида қаҳрамонларни
уйғотиб қўйгувчи кимсаси бўлмаган
ғурбатли бу юртдан бош олиб кетгум.
Кемада гўр йўқ
ва дилда марварид орзуси.
Мен ҳамон сузишда давом этгум.
Бундан сўнг сув ости дунёсига
ва балиқчиларнинг ёғдули хилватларига
зулфидан афсунлар таратиб,
сувга шўнғиётган парига
кўнгил қўймагум.
Мен ҳамон сузишда давом этгум.
Мен ҳамон куйлашда давом этгум.
Узоқлашиб кетмоғим керак.
У шаҳарнинг эркаклари ўтмишсиз эди,
У шаҳарнинг аёллари бир бош узумчалик
етилмаган эди.
Ҳеч бир уйнинг деразалари
шодликларни такрор этмади,
Шуълаларни акс этмади,
Ҳатто бирон-бир кўлмак.
Узоқлашиб кетмоғим керак.
Тун куйлайди таронасини,
энди навбат деразаларга.

Мен ҳамон куйлашда давом этгум.
Мен ҳамон сузишда давом этгум.

Денгизлар ортида бор ёлғиз шаҳар.
Бир шаҳарки, деразалари
тажаллий томонга очилган.
Томларига башар ақлининг
фавворадек отилишига
қараётган кабутарлар ин қурган.
Бу шаҳарнипг ўн ёшдаги ҳар бир гўдаги
қўлларида маърифатнинг шохчалари
ҳилпирар.
Бу шаҳарнинг аҳолиси ҳар бир бошоққа
бир шуълага қарагандек, гўзал бир тушдек
ҳайрат билан қараб ўтади.
Бу шаҳарнинг тупроғи
туйғуларнинг оҳангига қулоқ тутади.
Шамоллари
асотирий қушлар қанотининг
садосини етказади.
Денгизлар ортида бордир бир шаҳар
Унда нур сочгувчи қуёш кўлами
Азонда очилган кўзларга тенгдир.
Шоирлар сув, ақл ва нурнинг
ворисидирлар.
Денгизлар ортида бор ёлғиз шаҳар
Бир кема қурайлик.

ДЎСТ СОЯСИНИНГ ТАЛПИНИШИ

Саводнинг қишлоғигача йўл бор эди.
Бизнинг кўзларимиз тирик ой тафсирига тўла эди,
Кеча эса енгларимиз ичида.

Қуриган кўлмаклар орасидан ўтар эдик,
Кўкаламзорлар сўзидан қулоқлар тўла,
Узоқдаги шаҳарлар иньекоси юки,
Ернинг қаттиқ мантиғи оёқ тагида оқмоқда.

Тишларимиз остида айрилиқнинг
таъми ўрин алмашарди,
Набувват жинсидан бўлган пойафзалимиз
бизни шомол ила ердан кўтараради.
Қўлимиздаги чўп ўз елкасида
абадий баҳорни олиб кетарди,
Ҳар биримиз осмонга эга эдик
фикрнинг ўнқир-чўнқирида.
Қўлларимизнинг ҳар бир қимирлаши
тонгнинг жазиб қаноти ҳаракатида куйлайди,
Чўнтакларимиз болалик тонгги овозини бераради.
Биз бир гуруҳ ошиқлар эдик ва йўлимиз
Фақирликни биладиган қишлоқлар ёнидан
То интиҳоси йўқ сафогача борарди.
Сув олиш чоғида ўзидан ўзи ҳамма бошлар эгилди:
Юзларимиз устида тун буғланарди,
Дўстнинг овози дўст қулоғига келарди.

ДИЙДОР ОВОЗИ

Савaт билан майдонга кетдим, эрталаб
Мевалар куйлашарди,
Мевалар қуёш- ла сўйлашарди,

Идишларда ҳаёт камолга етган пўстлоғ ичра
абадий тушини кўрарди,
Ҳар бир меванинг соясида боғларнинг
изтироби маълум эди.
Номаълумлик гоҳида беҳиларнинг
ярақлаши орасида сузарди,
Ҳар бир анор ўз ранггини то
Порсолар еригача кенгайтирарди,
Шаҳарликлар фикри, нигоҳи, афсус,
Норинж дарахтларига осилган хат эди.

Мен уйга қайтдим, онам сўради:
Гўзардан бирор мева сотиб олдингми?
-Бениҳоя меваларни бу саватга қандай жойлай?
- Мен учун бир яхши анор сотиб ол, дедим.
-Бир анорни имтиҳон қилдим,
Ҳажми бу савaт четидан ошиб кетди.
- Воҳ, нима бўлди?
Тушлик энди нима бўлади?..
-...
Тушликда дерезалардан ҳаётнинг узоқларга
кетар тасвири кўринарди.

ЁЛҒИЗЛИКНИНГ ЯХШИ КЕЧАСИ

Қулоқ сол, энг узоқдаги қушларда кўйламоқда
Кеча тинч ором ва очиқ...
Теран гуллари
Фаслнинг энг жарангли шохи ҳам ойни эшитади.
Бино олдида зиналар,
Эшик қўлида фонус
Шаббода исроф бўлмоқда.

Қулоқ сол, узоқдан йўл сенинг
қадамларингни чақиради
Сенинг кўзинг қороғуликни зийнати эмас.
Қабоқларни қоққин, оёғингни кийгин ва келгин,
То ойнинг қанот парлари бармоғинга тетиклик
берадиган жойга келгин,
Замон кесак супа устида сен билан ўтирсин,
Кечанинг тароналари сенинг вужудингни
бир парча оҳанг каби ўзига жазиб этсин.
У ерда порсо бор сенга айтади:
Энг яхшиси, ишқ ҳодисасидан намлироқ
киприкка етишишдир.

ТОМОШО СУРАСИ

Томошога қасам:
Сўзнинг бошига ва
Кабутарнинг зеҳндан учишига қасамки,
Сўз қафасдадир.

Сўзларим бир қучоқ чамандек равшан эди,
Мен уларга дедим:
Даргоҳингиз остонасида қуёш
Агар эшик очсангиз, сизнинг рафторингизга тушади.

Уларга дедим:
Тош - тоғларнинг безаги эмас,
Пўлат– болтанинг дастасига тақинчоқ бўлмаганидек.

Ернинг кафтидаги ноёб гавҳарга
Ҳамма расуллар бу товланишга тикилиб қолганлар,
Гавҳарнинг изидан бўлинг.

Лаҳзаларни рисолат яйловига олиб боринг.
Мен уларга почтачи қадамининг
овози билан башорат бердим.
Куннинг яқинлигига, рангнинг кўпайишига
Қизил гулнинг навосига,
улкан сўзлар девор ортида...

Уларга дедим:
Ҳар ким чўпнинг хотирасида боғни кўрса,
Унинг юзи ўрмоннинг абадий эсишида қолажак.

Ҳар кимки, ҳавонинг қуши билан дўстлашса,
Уйқуси жаҳоннинг энг сокин уйқуси бўлади.
Кимки замоннинг бармоғи учидан нур терса,
Дерезалар тугунини оҳ билан очади.

Толнинг тагида эдик.
Бошим устидаги шохдан бир баргни узиб, дедим:
Кўзларни очинглар,
бундан яхшироқ оят хоҳлайсизларми?
Бир бирига айтишларини эшитардим:
Саҳар билади, Саҳар!

Ҳар тоғнинг чўққисида бир расул кўрдилар
Инкор булутини елкасига олдилар.
Шамолни нозил қилдик
Токи дуппиларини бошларидан учирсин.
Уйлари гулга тўлсин,
Кўзларини боғладик.
Қўлларини ҳушёрлик шохига етказмадик.
Чўнтакларини одатга тўлдирдик.
Уйқуларини кўзгу сафари нидоси ила
паришон қилиб қўйдик.

ХИРГОЙИ ПАТЛАРИ

Ерда хали қор эришига вақт бор
Ҳамма тескари нилуфар–соябонларнинг
ёпилишига вақт бор
Дарахт тугамайди
Қор тагидаги қоғознинг шамолда учишининг хоҳиши
Ҳашорат кўзининг ҳўл ёруғлиги
Ҳаётнинг тушуниш уфиқидан қурбақани бош чиқариши,

Бизнинг патнисимиз сомса ва байрам суҳбатидан т
ўлишига вақт бор.
На бир шохнинг ўсиш ҳавосида оҳанг бор.
На қор манзумаси тирқишидан патилар овози келади
Хиргойига ташнаман.
Феврал ойининг пахса девор устида
алаҳсираган қуш куйласин.
Энди нима қилишим керак
Мен йилнинг чувур-чувурисиз энг яланг мавсумида
Хиргойига ташнаман?

Турсам яхшироқдир
Бўёқларни олай
Ўзимнинг ёлғизлигим юзига қушнинг расмини чизай.

ВАҚТНИНГ ЁРУҒ САҲИФАСИ

Ёруғлик ҳужумидан эшикнинг шишалари қимирлайди.
Тонг отди қуёш келди.
Хонтахтанинг чаманзорида чой ичдик.

Соат тўққизда булут келди, панжаралар ҳўл бўлди.
Менинг кичик лаҳзаларим настаринлар тагида яширилган эди.
Бир қўғирчоқ ёмғир ортида эди.

Булутлар кетти.
Тоза ҳаво, бир чумчиқ, бир парвоз.
Менинг душманларим қаерда?
Ўйлардим:
Геран гуллари ҳузурида бадбахтликлар эрийди.

Эшик очдим: осмоннинг бир қисми менинг пиёла фунжон истаконимдаги сувга тушди.
Сувни осмон бирла ичдим,
Менинг кичик лаҳзаларим кумушли уйқуда эди,
Мен вақтнинг кўринмас шифти остида китобимни очдим.

Куннинг ярми келди.
Ноннинг ҳиди дастурхонинг қуёшидан то
гул жисмининг идрокигача сафар қиларди.

Идрок чамани хуррам эди.
Менинг қўлларим фитрат рангларида сузди.
Апелсинни тозалардим,
Шаҳар оинада кўринарди,
Менинг дўстларим қаерда?
Дарёлари апелсинга тўлсин!

Шишанинг ортида истагингча тун бисёр,
Менинг хонамда наво бор эди,
бармоқларим тегиши билан авж оларди,
Хонамда миқёснинг камайиши овози келарди.
Менинг кичик лаҳзаларим юлдузгача ўйларди.
Уйқу кўзларим устида неларнидир қурарди:
Бир очиқ фазо, тарранум қумлари, дўстнинг оёқ изи.

ҚУЁШЛИ

Сувнинг овози келмоқда,
ёлғизлик ариғида нима ювмоқдалар?
Лаҳзалар кийими тоза,
29 декабрнинг охири,
Қорнинг оҳанги, тамошо риштаси, вақтнинг томчилари
Тароват ғиштлар устида, куннинг устида
Нима истаймиз?
Фаслнинг ҳарорати сўзларимиз қуршовида.
Оғиз фикрнинг иссиқхонасидир.

Сенинг сафарларингни кўчаларида туш кўрадилар,
Сен келаринг ҳақда узоқ қишлоқларда
қушлар бир бирини табриклайдилар.
Нега одамлар билмайдилар
Настарин тасодиф эмас.
Билмайдилар бугунги қушнинг кўзларида
кечаги дарё сувларининг жилоси бор?
Нега одамлар билмайдилар
Номумкин гулларда ҳаво совуқдир?

ЯШАШ СЎЗИНИНГ ЖУМБУШИ

Арчалар елкасида қор, ва бир тўда қарғалар

Йўл бу ғурбат...
Шамол, овоз, мусофир,
бир оз ухлаш истаги...

Печак шохи ва етишмоқ ва ҳовли

Мен ва соғиниш ва бу ҳўл шиша
Ёзаман, ва фазо
Ёзаман , икки девор ва бир нечта чумчуқлар
Бир киши соғинади,
Бир киши тўқийди,
Бир киши санайди,
Ва бир киши уқийди,

Ҳаёт, бу-бир лочинни учиши,
Нимани соғиндинг, нодон?
Хурсандчилик кам эмас,
Масалан, мана бу қуёш.
Индинги болакай-
Эртанги кабутар.

Бир киши кеча ўлди
Ва ҳали ҳам буғдой нони яхшидир
Ва ҳали ҳам ариқ оқаяпти, отлар сув ичмоқда.

Қатралар жараёнда...
Қор сукутнинг елкаларида
Ва замон ёсуман гулининг умуртқасида.

ЯШИЛДАН ЯШИЛГАЧА

Мен бу қоронғуликда
ёрқин қўзичоқнинг фикридамен
Келиб чарчаган ўтимни ўтлансин.

Мен бу қоронғуликда
Билакларим давомини
Ёмгир остида кўраман.
Баширият нинг биринчи дуоларини ҳўл қилди.

Мен бу қоронғуликда
Эски чаманларга эшик очдим,
Афсона деворидаги тиллоларини тамошо қилдик.

Мен бу қоронғуликда
Илдизларни кўрдим
Ўлимнинг янги бўтасига, сувни англатдим.

ЧАҚИРИҚНИНГ БОШИ

Ковушларим қаерда,
Суҳроб деб, ким чақирди?
Барг таниган ҳаводек
таниш овоз эди...
Онам уйқуда
Манучеҳр ва Парвона...
шаҳарнинг ҳамма одамларидек, балки.
Май кечаси
марсиянинг сокинлиги каби
сониялар ўтади.
Салқин шабада
кўрпамнинг яшил ҳошияси билан,
менинг уйқумни супиради...

Ҳижрат ҳиди келади
Ёстиғим овозга тўла, қушчалар овози
Тонг отмоқда
Қаранг, косадаги сувга
Осмон ҳижрат қилади

Бу кеча кетишим керак,
Мен энг очиқ деразадан
бу водий одамлари билан суҳбатлашдим.
Замон мулкидан сўз эшитмадим
Ҳеч кимни кўзи
ерга севги билан тўкилмаган эди...
Ҳеч ким бир қўрғончани кўриб, маҳлиё бўлмади,

Ҳеч ким зағчани
полиз бошидан жиддий қўримади...

Бир булут сингари кўнглим қорайди,
Деразадан Ҳурини кўрганда
Балоғатга етган қўшни қиз
Ер юзида ноёб чинор тагида
фиқҳ ўқиётганди...

Шунақа нарсалар ҳам бор,
авжга тўла лаҳзалар
масалан, шоирани кўрдим,
шунчалар фазога термулардики,
Кўзларига осмон тухум қўйди,
Кечалардан бир кеча,
бир киши мендан сўради,
Узум пишиғига неча соат йул бор?
Бу кеча кетишим керак.

Бу кеча куйлагимнинг қозиғини
 Ёлғиз қолдириб,
 жомадонимни олишим ва
у томонга боришим керак.
Афсона дарахтлари кўринган томонга.
Сўзсизлик дашти томондан кимдир
тўхтамасдан мени чақирар.

Ана, яна чақирди: Суҳроб!
Ковушларим қаерда?

САФАРДОШЛАР БОҒИ

Мени чорла
Овозинг ёқимли
Сенинг овозинг ажиб гиёҳнинг яшиллигидай
Андуҳнинг охирги самимиятида ўсади.

Бу хомуш асрнинг андозасида
Мен тасниф таьмидан матннинг идрокида
бир кўчадек ёлғизман
Кел, сенга айтай қанчалар менинг ёлғизлигим каттадир,
Менинг ёлғизлигим сенинг ҳамланг
ҳажмини олдиндан билмасди.
Ишқнинг хосияти шудир

Ҳеч ким йўқ,
Кел, хаётни ўғирлайлик, ўша дам,
Икки дийдор орасида бўлишайлик,
Кел, биргаликда тош ҳолатидан бирон нарса тушунайлик.
Тезроқ кел, нарсаларни кўрайлик,
Қара, Фавворанинг миллари ҳувузнинг соати саҳифасида
Замонни тупроққа айлантиради
Бир сўз каби эригин хомушлигим чизиғида
Кел, эритгин менинг кафтимда нуроний ишқнинг
оғирлигини

Мени иситгин,
(Бир марта Кошоннинг саҳросида ҳаво булутли бўлди.
Қаттиқ ёмғир ёғди,
Совуқ қоттим, ўша дам бир тош орқасида,
Шақойиқ гули ўчоғи мени иситти...)

Бу қоронғу кўчаларда
Мен шубҳа ва гугурт кўпайишидан қурқаман,
Мен асрнинг сементли кафтидан қурқаман.
Кел, то мен қора тупроқ яйловидаги кранлардан қуқмайин,
Мени очгин бир эшик каби,
нокнинг тўкилиши томонга бу пўлат авжи асрида,

Мени ухлат, бир шох тагида,
темирнинг ёпишиши кечасидан йироқда.
Агар маъдан кашфиётчиси эрталаб келса, мени чақир.
Мен ясмин гули чиқишида сенинг бармоқларинг
ортидан уйғонаман
Ўша пайт
Мен ухлаганда портлаган бомбалар ҳақида гапириб бер,
Мен ухлаганда ҳўл бўлган ёноқлар ҳақида гапириб бер.
Айт, нечта ўрдак денгиздан учиб кетти?
Ўша мажорада боланинг орзуларидан танклар ўтарди

Қумриқуш узининг овозининг сариқ ипини
қайси осойишталик ҳисси бандига боғлади
Айт, бандаргоҳларда қайси маъсум юклар йўлдан келди
Қайси илм сочмаўқининг мусбат мусиқасидан огоҳ бўлди
Қайси идрок ноннинг мажҳул таъми рисолат таъмига томди

Ўша пайт мен, имон каби “экватор” ярқирашидан иссиқман,
Сени боғнинг шундоққина бошланишига экаман.

ДЎСТ

Буюк эди,
Бугунгу кун одами эди,
Ҳамма очиқ уфқлар билан алоқаси бор эди,
Сув ва ернинг овозини жуда яхши тушунарди.
Унинг овози
Воқеликнинг паришон ғами шаклида эди,
Унинг қобоқлари
Унсурларнинг зарби масофасини
Бизга кўрсатди.
Унинг қўллари
Саховатнинг тоза ҳавоси
Бетини очди.
Ва меҳрибонликни
Биз томонга кўчирди.

У ўзининг ёлғизлик шаклида эди
У ўзининг энг ошиқ сперали вақтини
Оинага тасвирини туширди.
У ёмғирга ўхшаб, такрор тароватига тўла эди.
У дарахтга ўхшаб, нурнинг саломатлиги ўртасида
нашр бўларди.
Ҳамиша бола шамолни чақирарди.

Ҳамиша сўзнинг навбатини сув қулфига боғларди.
Биз учун бир кеча
Муҳаббатнинг яшил саждаларини
Шунчалар ошкор бажарди
Биз тупроқнинг меҳрига қўл урдик,
Бир челак сув шеваси каби янгиландик

Бир неча бор кўрдик
саватлар билан
Бир бошоқ башоратни териш учун борди,

Лекин бўлмади,
Кабутарларнинг ошкорлик рўпарасида ўтириб,
Ҳечнинг қирғоғигача борди.
Нурларнинг ҳафсаласи ортида ёнбошлади.
Ҳеч ҳам ўйламади
Биз эшикларнинг паришон талаффузи ўртасида
Бир олмани ейиш учун
Мунча ёлғиз қолдик.

ҲАМЕША

Аср пайти,
Бир нечта қуш
Арчанинг хотира ўзагидан йироқлашди
Дарахтнинг яхшилиги яхшилигича қолди
иффат нури менинг елкамга тушди
Гапир, эй ваъда берган тунги аёл,
Меҳрибон шамолнинг шохлар остида
Болалигимни менинг қўлларимга бер.
Ҳар доим қоралик ўртасидасан,
Гапир, ой юзли, мукаммал аёл,
Менинг қонимни мулойим,
Ором ақли билан тўлдир
Менинг ишқимни юрагим уришидан,
Нафасимдан ошкор қил.
Хос ерлар устида
Афсона боғининг сафосигача йўл юргин.
Ўзимнинг ялтираш давронида
Гапир, ибтидо каломини, Хурий,
Менинг ғамимни ибора лабида
Текисла.
Ҳамма ҳолсизлик шўр қумларини
Сувнинг кекиртагида чайгин.
Кейин
Мудроқнинг ширин кечасини
Мавжсиз идрок чаманлари устига
Ёйгин.

ТОНГНИНГ НАМИҚҚАН ТОМИР УРИШИ

Оҳ, ўздан кечиш даражасида бунча шукуҳ бор!
Эй, узлатнинг шариф саратони!
Менинг даражам мавқеи сенга бўлсин!

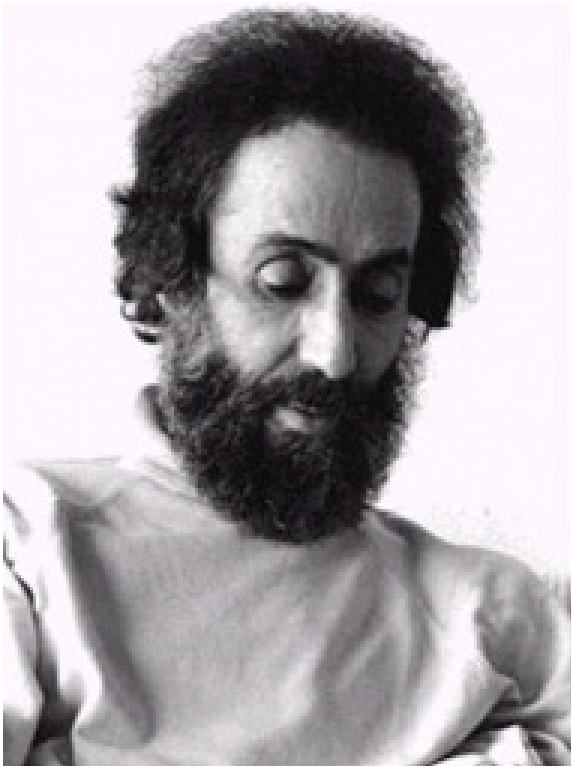
Бир киши келди
Жаннатнинг билакларигача
Менинг қўлларимни ҳам чўзди,
мазҳаблар тонгининг нури
Куйлагининг тугмалари ўртасида эди.

Қадимги оятларнинг қуруқ хашаги
Туйник туқирди
Кечаги фикрга ўхшаб ёш эди.
Халқуми ариқнинг мовий қисмати билан
Тўла эди
Бир киши келиб менинг китобларимни олиб кетти
Бошим устида шифтга гуллар мутаносиблигини чизди.
Менинг аср вақтим такрорий даричалар билан кенгайди.
Менинг столимни ёмғир маънавиятига остига қўйди.

Сўнг, ўтирдик
Дарахтга тўла дақиқалар ҳақида гаплашдик
Ҳаётлари сувнинг ўртасида ўтадиган сўздек
Муносиб булутлар тегида вақтимиз

Ногоҳ бир кабутарнинг сармаст парвози каби
Хуррамлик ҳажмига тўла эди.
Ярим кеча эди, меванинг беқарорлигидан
Дарахтлар шохи ажиб бўлган эди.
Бизнинг намли уйқимиз беҳуда кетти
Сўнгра,
Қўл жисмнинг бошида чўмилди.
Сўнгра,
Боғ Норван дарахтининг намли хаёли ичра
Тонг отти.

БИЗ ҲЕЧМИЗ, НИГОҲДАН ЎЗГА
(мажмуадан намуналар)

ҲАМ САТР, ҲАМ ОҚ

Тонг
Чумчуқ холис кўйлайди
Куз девор ваҳдати устида угирарди
Ёқимли қуёш феъли чиркинликка якун ясайди
Бир олма сават тўри ичра чирийди.
Бир туйғу дунё ғурбати каби киприк устидан ўтади
Дарахт билан яшил сония ўртасига
сўз ҳасрати аралашади.
Лекин,
Эй, қоғознинг оқлиги ҳурмати!
Бизнинг ҳарфнинг зарбаси
машшоқнинг мураккаб ғайбида уради.
Ҳозир зеҳнида, шаклнинг жозибаси қўлдан кетади.
Китобни ёпиш керак,
Туриш керак,
Вақт кетидан юрмоқ керак,
Гулга қараш керак,
Ибҳом санътини эшитиш керак,
Борликнинг тубигача югуриш керак,
Тупроқ ҳиди билан фанога бориш керак,
Дарахт ва Худонинг тўқнашишига етиш керак
Кашф ва бехушлик уртасида,
Сурур ёнига
Ўтириш керак.

БУ ЕР ҲАМИША БЎШ

Чошгоҳ эди
Худонинг бошланиши эди.
Тоза қумзор, қулоқ соларди,
Сувнинг афсонавий гапларини эшитарди
Сув нигоҳ каби идрокка тўла эди
Лайлак... бир оқ ҳодиса каби
Кўлмак лабида эди
Ўзининг нафис вужудини
Холислик тамошасида юварди.
Кўз...Сувнинг фурсатига кирарди
Ишораларнинг пок таъми ва
Намакзор завқи эсдан чиқарди.
Яқинликнинг яшил боғида
Бир ширин уйқунинг асл чеҳраси
Саҳрои Кабирнинг қаеригача?
Эй, ўхшаш, чиройли танаффуз
Ғурбат майсаларининг хароми!
Тамошанинг қайси томонида
Бирор чиройли ранг
Соя соладими?
Қачон, инсон
Жонбозлик овози каби
Каломнинг фазосида кашф бўлади?
Эй, латиф бошланиш!
Жалб қиловчи сўзнинг ўрни, бўш!

ИНТИҲОГАЧА ҲУЗУР

Бир ажиб уйқуда
Калималар томонга
Бу кеча
Очилади.

Шамол бир нарса айтади.
Олма тушади,
Ернинг васфи устига тўкилади,
Кеча ғойиб ватан ҳузуригача боради
Ваҳмнинг томи тушади
Кўз
Гиёҳнинг маҳзун ақлини кўради
Печак Худонинг тамошаси атрофини ўрайди
Сир очилади
Замоннинг тақвоси илдизи чирийди
Зулматлар йўли юзида
Сувнинг суҳбати қирғоғида
Ялтирайди,
Оинаниниг сийрати тушунади.

Бу кеча
Маъно навдаларини
Дўстнинг эсиши қимирлатади
Қотиб қолиш қисмларга бўлинади

Ярим тунда чириллоқ
Ёлғизликнинг хуррам қисматини
Тажриба қилади.

Тонг сўзининг ичида
Тонг отади.

МУНДАРИЖА

СИПЕҲРИЙ СЕҲРИ....3
МУҲАББАТ ТУҒЁНИ....12

РАНГНИНГ ЎЛИМИ (мажмуадан намуналар)....23

ТУН ҚАЪРИДА....25
ҒАМИМ ҒАМЛИРОҚ....27
УФҚҚА ЮЗЛАНИБ....29
РАНГНИНГ ЎЛИМИ....31

ТУШЛАР ҲАЁТИ (мажмуадан намуналар)....33

АЧЧИҚ ТУШ....35
ҲЎЛ ФОНУС....38
НИЛУФАР....41

ҚУЁШ ПАРЧАЛАРИ (мажмуадан намуналар)....43

ИЛДИЗСИЗ....45
ЭЙ ЯҚИН....47
ТИНЧЛИГИМИЗ ПОСБОНИ БИЗ....50
ТУНГИ МЕВА....53
ДУО....55
МЕҲРОБ....56

АНДУҲ ШАРҚИ (мажмуадан намуналар).....57

ҲЕЛЛО.....59
ПОДМЕҲ.....61
НЕЧА.....63
САЛОМ.....65
ЎТИШ ЖОЙИ.....67
ТУҒЁНИМГА.....69
BODHI.....71
СУВ БЎЙИДА.....73
ТОКИ 75

СУВ ОДИМИНИНГ ТОВУШИ (манзума).....77

СУВ ОДИМИНИПГ ТОВУШИ
Онамнинг бедор тунларига бағишлайман......94

ЙЎЛОВЧИ (манзума).....111

ЙЎЛОВЧИ.....125

ЯШИЛНИНГ ХАЖМИ (мажмуаси).....141

ТУН ҚАБОҒИ УСТИДА.....143
ЁРУҒЛИК, МЕН, ГУЛ, СУВ.....145
ЙЎЛ ЙЎЛАКАЙ САЛОМ.....148
ОДДИЙ РАНГ.....151
СУВ.....153
ГУЛИСТОНДА.....156

ҒУРБАТ.....159
БАЛИҚЛАР САЛОМИ.....161
МАНЗИЛ.....163
ЛАҲЗАДАГИ ВОДИЙ.....165
ДЕНГИЗЛАР ОРТИДА.....168
ДЎСТ СОЯСИНИНГ ТАЛПИНИШИ.....171
ДИЙДОРОВОЗИ.....173
ЁЛҒИЗЛИКНИНГ ЯХШИ КЕЧАСИ.....175
ТАМОША СУРАСИ.....178
ҲИРГОЙИ ПАТЛАРИ.....181
ВАҚТНИНГ ЁРУҒ САҲИФАСИ.....184
ҚУЁШЛИ.....187
ЯШАШ СЎЗИНИНГ ЖУМБУШИ.....189
ЯШИЛДАН ЯШИЛГАЧА.....191
ЧАҚИРИҚНИНГ БОШИ.....194
САФАРДОШЛАР БОҒИ.....198
ДЎСТ.....202
ҲАМЕША.....205
ТОНГНИНГ НАМИҚҚАН ТОМИР УРИШИ.....207

БИЗ ҲЕЧМИЗ, НИГОҲДАН ЎЗГА (мажмуадан намуналар).....209

ҲАМ САТР, ҲАМ ОҚ.....213
БУ ЕР ҲАМИША БЎШ.....215
ИНТИҲОГАЧА ҲУЗУР.....217

Сухроб Сипеҳрийнинг суратларидан фойдаланилди

СУҲРОБ СИПЕҲРИЙ

Таржимонлар: **Фарида АФРЎЗ**
Наргиза ШОАЛИЕВА
Муҳаррир: **Санобар ФАХРИДДИНОВА**
Дизайнер: **Асадбек КАСИМОВ**

Теришга берилди 01.05.2023
Босишга рухсат этилди 14.01.2023
Бичими 84 × 108 $^{1}/_{32}$
«Times New Roman» гарнитурасида
офсет усулида босилди.
Нашр босма табоғи 7.25
Шартли босма табоғи 7.25
Адади 1000 дона.

© « Lesson Press » нашриёти

Нашриёт лицензияси AI №273 15.06.2013

« A.RECORDS » МЧЖ босмахонасида чоп этилди.
Тошкент шахар. Корасув кўчаси 4-уй

آفتابی..... ۱۸۶
جنبش واژه زیست..... ۱۸۸
از سبز به سبز..... ۱۹۰
ندای آغاز..... ۱۹۲
به باغ هم سفران..... ۱۹۶
دوست..... ۲۰۰
همیشه..... ۲۰۴
تا نبض خیس صبح..... ۲۰۶
هم سطر، هم سپید..... ۲۱۰
اینجا همیشه تیه..... ۲۱۴
تا انتها حضور..... ۲۱۶
سحر سپهری..... ۲۱۸
پیشگفتار..... ۲۲۳

لب آب..... ۷۲
تا..... ۷۴
صدای پای آب
نثار شب های خاموش مادرم!..... ۷۸
مسافر..... ۱۱۲
از روی پلک شب..... ۱۴۲
روشنی من گل آب..... ۱٤٤
و پیامی در را..... ۱٤٦
ساده رنگ..... ۱۵۰
آب..... ۱۵۲
در گلستانه..... ۱۵۴
.غربت..... ۱۵۸
پیغام ماهی ها..... ۱٦۰
نشانی..... ۱۶۲
واحه ای در لحظه..... ۱۶۴
پشت دریاها شهری ست..... ۱٦٦
تپش سایه دوست..... ۱۷۰
صدای دیدار..... ۱۷۲
شب تنهایی خوب..... ۱۷٤
سوره تماشا..... ۱۷٦
پرهای زمزمه..... ۱۸۰
ورق روشن وقت..... ۱۸۲

فهرست

در قیر شب ۲۴
غمی غمناک..... ۲۶
رو به غروب..... ۲۸
مرگ رنگ..... ۳۰
خواب‌تلخ..... ۳۴
فانوس خیس..... ۳۶
نیلوفر..... ۴۰
بی تار و پود..... ۴۴
ای نزدیک..... ۴۶
سایبان آرامش ما ماییم..... ۴۸
میوه تاریک..... ۵۲
نیایش..... ۵۴
محراب..... ۵۶
هلا..... ۵۸
پادمه..... ۶۰
چند..... ۵۲
هایی..... ۶۴
پاراه..... ۶۶
شورم را..... ۶۸
BODHI..... ۷۰

تا انتها حضور
امشب
در یک خواب عجیب
رو به سمت کلمات
باز خواهد شد .
باد چیزی خواهد گفت .
سیب خواهد افتاد ،
روی اوصاف زمین خواهد غلتید ،
تا حضور وطن غایب شب خواهد رفت .
سقف یک وهم فرو خواهد ریخت .
چشم
هوش محزون نباتی را خواهد دید .
پیچکی دور تماشای خدا خواهد پیچید .
راز ، سر خواهد رفت .
ریشه زهد زمان خواهد پوسید .
سر راه ظلمات
لبه صحبت آب
برق خواهد زد ،
باطن آینه خواهد فهمید .

امشب
ساقه معنی را
وزش دوست تکان خواهد داد ،
بهت پرپر خواهد شد .

ته شب ، یک حشره
قسمت خرم تنهایی را
تجربه خواهد کرد .

داخل واژه صبح
صبح خواهد شد .

اینجا همیشه تیه
ظهر بود.
ابتدای خدا بود.
ریگ زار عفیف
گوش می کرد،
حرف های اساطیری آب را می شنید.
آب مثل نگاهی به ابعاد ادراک.
لکلک
مثل یک اتفاق سفید
بر لب برکه بود.
حجم مرغوب خود را
در تماشای تجرید می شست.
چشم
وارد فرصت آب می شد.
طعم پاک اشارت
روی ذوق نمک زار از یاد می رفت.

باغ سبز تقرب
تا کجای کویر
صورت ناب یک خواب شیرین؟

ای شبیه
مکث زیبا
در حریم علف های غربت!
در چه سمت تماشا
هیچ خوشرنگ
سایه خواهد زد؟
کی
انسان
مثل آواز ایثار
در کلام فضا کشف خواهد شد؟

ای شروع لطیف!
جای الفاظ مجذوب، خالی!

در غیبت مرکب مشّاق می زند.
در ذهن حال، جاذبه ی شکل
از دست می رود.
باید کتاب را بست.
باید بلند شد
در امتداد وقت قدم زد،
گل را نگاه کرد،
ابهام را شنید.
باید دوید تا ته بودن.
باید به بوی خاک فنا رفت.
باید به ملتقای درخت و خدا رسید.
باید نشست
نزدیک انبساط
جایی میان بیخودی و کشف.

باید به بوی خاکِ فنا رفت.
باید به مُلتَقای درخت و خدا رسید.
باید نشست،
نزدیکِ انبساط، جایی میان بی‌خودی و کشف.
هم سطر، هم سپید
صبح است.
گنجشک محض
می خواند.
پاییز، روی وحدت دیوار
اوراق می شود.
رفتار آفتاب مفرح
حجم فساد را
از خواب می پراند:
یک سیب
در فرصت مشبک زنبیل
می پوسد.
حسّی شبیه غربت اشیا
از روی پلک می گذرد.
بین درخت و ثانیه ی سبز
تکرار لاجورد
با حسرت کلام می آمیزد.
امّا
ای حرمت سپیدی کاغذ!
نبض حروف ما

هم سطر، هم سپید

صبح است
گنجشکِ مَحض می‌خوانَد.
پاییز، روی وحدتِ دیوار
اوراق می‌شود.
رفتار آفتابِ مُفرّح، حجمِ فساد را
از خواب می‌پرانَد.
یک سیب،
در فرصتِ مُشَبّکِ زنبیل می‌پوسد.
حسّی شبیهِ غربتِ اشیا،
از روی پلک می‌گذرد.
بین درخت و ثانیه‌ی سبز،
تکرارِ لاجورد با حسرتِ کلام می‌آمیزد.

اما ای حرمتِ سپیدی کاغذ!
نبضِ حروفِ ما
در غیبتِ مُرکّبِ مَشّاق می‌زند.
در ذهنِ حال، جاذبه‌ی شکل از دست می‌رود.
باید کتاب رابست.
باید بلندشد،
درامتدادِ وقت، قدم زد.
گُل را نگاه کرد.
ابهام را شنید!
باید دوید تا تهِ بودن.

ما هیچ ما نگاه (چند نمونه از مجموعه)

تا نبض خیس صبح

آه ، در ایثار سط حها چه شکو هی است!
ای سرطان شریف عزلت !
سطح من ارزانی تو باد !

یک نفر آمد
تا عضلت بهشت
دست مرا امتداد داد .
یک نفر آمد که نور صبح مذاهب
در وسط دگمه های پیرهنش بود .
از علف خشک آیه های قدیمی
پنجره می بافت .
مثل پریروز های فکر، جوان بود .
حنجره اش از صفات آبی ش طها
پر شده بود .
یک نفر آمد کتاب های مرا برد .
روی سرم سقفی از تناسب گ لها کشید .
عصر مرا با دریچه های مکرر وسیع کرد .
میز مرا زیر معنویت باران نهاد .
بعد ، نشستیم .
حرف زدیم از دقیقه های مشجر،
از کلماتی که زندگی شان ، در وسط آب می گذشت .
فرصت ما زیر ابر های مناسب
مثل تن گیج یک کبوتر ناگاه
حجم خوشی داشت .

نصفه شب بود ، از تلطم میوه
طرح درختان عجیب شد .
رشته ء مرطوب خواب ما به هدر رفت .
بعد
دست در آغاز جسم آب تنی کرد .
بعد ، در احشای خیس نارون باغ
صبح شد.

همیشه

عصر
چند عدد سار
دور شدند از مدار حافظه کاج .
نیکی جسمانی درخت بجا ماند.
عفت اشراق روی شانه ء من ریخت.
حرف بزن، ای زن شبانه موعود!
زیر همین شاخه های عاطفی باد
کودکی ام را به دست من بسپار .
در وسط این همیشه های سیاه
حرف بزن ، خواهر تکامل خوشرنگ !
خون مرا پر کن از ملیمت هوش .
نبض مرا روی زبری نفس عشق
فاش کن .
روی زمی نهای محض
راه برو تا صفای باغ اساطیر .
در لبه ء فرصت تللؤ انگور
حرف بزن ، حوری تکلم بدوی!
حزن مرا در مصب دور عبارت
صاف کن .
در همه ء ماسه های شور کسالت
حنجره آب را رواج بده .
بعد
دیشب شیرین پلک را
روی چم نهای بی تموج ادارک
پهن کن .

همیشه کودکی باد را صدا می کرد.
همیشه رشته ء صحبت را
به چفت آب گره می زد .
برای ما، یک شب
سجود سبز محبت را
چنان صریح ادا کرد
که ما به عاطفه ء سطح خاک دست کشیدیم
و مثل لهجه یک سطل آب تازه شدیم .

و بارها دیدیم
که با چقدر سبد
برای چیدن یک خوشه ء بشارت رفت.

ولی نشد
که روبروی وضوح کبوتران بنشیند
و رفت تا لب هیچ
و پشت حوصله ء نورها دراز کشید
و هیچ فکر نکرد
که ما میان پریشانی تلفظ درها
برای خوردن یک سیب
چقدر تنها ماندیم .

دوست

بزرگ بود
و از اهالی امروز بود
و با تمام افق های باز نسبت داشت
و لحن آب و زمین را چه خوب می فهمید.

صداش
به شکل حزن پریشان واقعیت بود.
و پل کهایش
مسیر نبض عناصر را
به ما نشان داد .
و دس تهایش
هوای صاف سخاوت را
ورق زد
و مهربانی را
به سمت ما کوچاند.

به شکل خلوت خود بود
و عاشقانه ترین انحنای وقت خودش را
برای آینه تفسیر کرد .
و او را به شیوه باران پر از طراوت تکرار بود .
و او به سبک درخت
میان عافیت نور منتشر می شد .

در این کوچه هایی که تاریک هستند
من از حاصل ضرب تردید و کبریت می‌ترسم.
من از سطح سیمائی قرن می‌ترسم.
بیا تا نترسم من از شهرهایی که خاک سیاشان چراگاه جرثقیل است.
مرا باز کن مثل یک در به روی هبوط گلابی
در این عصر معراج پولاد.
مرا خواب کن زیر یک شاخه دور از شب اصطکاک فلزات.
اگر کاشف معدن صبح آمد، صدا کن مرا
و من در طلوع گل یاسی از پشت انگشتهای تو، بیدار خواهم شد.
و آن وقت
حکایت کن از بمبهایی که من خواب بودم، و افتاد.
حکایت کن از گونه‌هایی که من خواب بودم، و تر شد.
بگو چند مرغابی از روی دریا پریدند.
در آن گیرودار ی که چرخ زره پوش از روی رؤیای کودک گذر داشت
قناری نخ زرد آواز خود را به پای چه احساس آسایشی بست
بگو در بنادر چه اجناس معصومی از راه وارد شد.
چه عملی به موسیقی مثبت بوی باروت پی برد
چه ادراکی از طعم مجهول نان در مذاق رسالت تراوید

و آنوقت من، مثل ایمانی از تابش «استوا» گرم،
تو را در سرآغاز یک باغ خواهم نشانید

به باغ هم سفران

صدا کن مرا
صدای تو خوب است
صدای تو سبزینهٔ گیاه عجیبی است
که در انتهای صمیمیت حزن می‌روید.

در ابعاد این عصر خاموش
من از طعم تصنیف در متن ادراک یک کوچه تنهاترم.
بیا تا برایت بگویم چه اندازه تنهایی من بزرگ است
و تنهایی من شبیخون حجم تو را پیش بینی نمی‌کرد.
و خاصیت عشق این است.

کسی نیست،
بیا زندگی را بدزدیم، آن وقت
میان دو دیدار قسمت کنیم.
بیا با هم از حالت سنگ چیزی بفهمیم.
بیا زودتر چیزها را ببینیم
ببین، عقربکهای فواره در صفحهٔ ساعت حوض
زمان را به گردی بدل می‌کنند.
بیا آب شو مثل یک واژه در سطر خاموشی ام.
بیا ذوب کن در کف دست من جرم نورانی عشق را

مرا گرم کن
(و یکبار هم در بیابان کاشان هوا ابر شد
و باران تندی گرفت
و سردم شد، آن وقت در پشت یک سنگ،
اجاق شقایق مرا گرم کرد.)

وقتی از پنجره می بینم حوری
- دختر بالغ همسایه -
پای کمیاب ترین نارون روی زمین
فقه می خواند .

چیزهایی هم هست ، لحظه هایی پر اوج
(مثل شاعره ای را دیدم
آنچنان محو تماشای فضا بود که در چشمانش
آسمان تخم گذاشت .
و شبی از شبها
مردی از من پرسید
تا طلوع انگور ، چند ساعت راه است ؟)
باید امشب بروم .

باید امشب چمدانی را
که به اندازه ء پیراهن تنهایی من جا دارد ، بردارم
و به سمتی بروم
که درختان حماسی پیداست ،
رو به آن وسعت بی واژه که همواره مرا می خواند .
یک نفر باز صدا زد : سهراب !
کفش هایم کو؟

ندای آغاز

کفش هایم کو ،
چه کسی بود صدا زد : سهراب ؟
آشنا بود صدا مثل هوا با تن برگ .
مادرم در خواب است .
و منوچهر و پروانه ، و شاید همه ء مردم شهر .
شب خرداد به آرامی یک مرثیه از روی سر ثانیه ها می گذرد
و نسیمی خنک از حاشیه ء سبز پتو خواب مرا می روبد .
بوی هجرت می آید :
بالش من پر آواز پر چلچله هاست .

صبح خواهد شد
و به این کاسه ء آب
آسمان هجرت خواهد کرد .
باید امشب بروم .

من که از بازترین پنجره با مردم این ناحیه صحبت کردم
حرفی از جنس زمان نشنیدم .
هیچ چشمی ، عاشقانه به زمین خیره نبود .
کسی از دیدن یک باغچه مجذوب نشد .
هیچکی زاغچه ای را سر یک مزرعه جدی نگرفت .
من به اندازه ء یک ابر دلم می گیرد

از سبز به سبز

من در این تاریکی
فکر یک بره ء روشن هستم
که بیاید علف خستگی ام را بچرد .

من در این تاریکی
امتداد تر بازوهایم را
زیر بارانی می بینم
که دعاهای نخستین بشر را تر کرد .

من در این تاریکی
در گشودم به چمن های قدیم ،
به طلیی هایی ، که به دیوار اساطیر تماشا کردیم .

من در این تاریکی
ریشه ها را دیدم
و برای بوته ء نورس مرگ ، آب را معنی کردم .

جنبش واژه زیست
پشت کاجستان ، برف.
برف، یک دسته کلاغ.
جاده یعنی غربت.
باد، آواز، مسافر، و کمی میل به خواب.
شاخ پیچک و رسیدن، و حیاط.

من ، و دلتنگ، و این شیشه خیس.
می نویسم، و فضا.
می نویسم ، و دو دیوار ، و چندین گنجشک.

یک نفر دلتنگ است.
یک نفر می بافد.
یک نفر می شمرد.
یک نفر می خواند.

زندگی یعنی : یک سار پرید.
از چه دلتنگ شدی ؟
دلخوشی ها کم نیست : مثلا این خورشید،
کودک پس فردا،
کفتر آن هفته.

یک نفر دیشب مرد
و هنوز ، نان گندم خوب است.
و هنوز ، آب می ریزد پایین ، اسب ها می نوشند.

قطره ها در جریان،
برف بر دوش سکوت
و زمان روی ستون فقرات گل یاس.

آفتابی

صدای آب می آید مگر در نهر تنهایی چه می شویند
لباس لحظه ها پاک است
میان آفتاب هشتم دی ماه
طنین برف نخ های تماشا چکه های وقت
طراوت روی آجرهاست روی استخوان روز
چه میخواهیم ؟
بخار فصل گرد واژه های ماست
دهان گلخانه فکر است

سفرهایی تو را در کوچه هاشان خواب می بینند
تورا در قریه های دور مرغانی به هم تبریک می گویند

چرا مردم نمی دانند
که لادن اتفاقی نیست
نمی دانند در چشمان دم جنبانک امروز برق آبهای شط دیروز است ؟

چرا مردم نمی دانند
که در گلهای ناممکن هوا سرد است ؟

شهرها در آیینه پیدا بود.
دوستان من کجا هستند؟
روزهاشان پرتقالی باد!
پشت شیشه تا بخواهی شب .
در اتاق من طنینی بود از برخورد انگشتان من با موج،
در اتاق من صدای کاهش مقیاس می آمد.
لحظه های کوچک من تا ستاره فکر می کردند.
خواب روی چشم هایم چیز هایی را بنا می کرد:
یک فضای باز ، شن های ترنم، جای پای دوست ....

ورق روشن وقت

از هجوم روشنایی شیشه های در تکان می خورد.
صبح شد، آفتاب آمد.
چای را خوردیم روی سبزه زار میز.

ساعت نه ابر آمد، نرده ها تر شد.
لحظه های کوچک من زیر لادن ها نهان بودند.
یک عروسک پشت باران بود.

ابرها رفتند.
یک هوای صاف ، یک گنجشک، یک پرواز.
دشمنان من کجا هستند؟
فکر می کردم:
در حضور شمعدانی ها شقاوت آب خواهد شد.

در گشودم:قسمتی از آسمان افتاد در لیوان آب من.
آب را با آسمان خوردم.
لحظه های کوچک من خواب های نقره می دیدند.
من کتابم را گشودم زیر سقف ناپدید وقت.
نیمروز آمد.
بوی نان از آفتاب سفره تا ادراک جسم گل سفر می کرد.
مرتع ادراک خرم بود.
دست من در رنگ های فطری بودن شناور شد:
پرتقالی پوست می کندم.

پرهای زمزمه

مانده تا برف زمین آب شود .
مانده تا بسته شود این همه نیلوفر وارونه ء چتر.
ناتمام است درخت .
زیر برف است تمنای شنا کردن کاغذ در باد
و فروغ تر چشم حشرات
و طلوع سر غوک از افق درک حیات.

مانده تا سینی ما پر شود از صحبت سنبوسه و عید .
در هوایی که نه افزایش یک ساقه طنینی دارد
و نه آواز پری می رسد از روزن منظومه ء برف
تشنه ء زمزمه ام .
مانده تا مرغ سرچینه ء هذیانی اسفند صدا بردارد .
پس چه باید بکنم
من که در لخت ترین موسم بی چهچه سال
تشنه ء زمزمه ام ؟

بهتر است که برخیزم
رنگ را بردارم
روی تنهایی خود نقشه ء مرغی بکشم .

آنکه نور از سر انگشت زمان برچیند
می گشاید گرهٔ پنجره ها رابا آه.
زیر بیدی بودیم.
برگی از شاخهٔ بالای سرم چیدم گفتم:
چشم را باز کنید، آیتی بهتر از این می خواهید؟
می شنیدم که بهم می گفتند:
سحر میداند سحر!
سرهر کوه رسولی دیدند
ابر انکر به دوش آوردند.
باد را نازل کردیم
تا کلاه از سرشان بردارد.
خانه هاشان پر داوودی بود،
چشمشان را بستیم.
دستشان را نرساندیم به سر شاخهٔ هوش.
جیبشان را پر عادت کردیم.
خوابشان را به صدای سفر آینه ها آشفتیم.

سوره تماشا

به تماشا سوگند

و به آغاز کلام

و به پرواز کبوتر از ذهن

واژه ای در قفس است.

خرف هایم، مثل یک تکه چمن روشن بود.

من به آنان گفتم:

آفتابی لب درگاه شماست

که اگر در یگشایید به رفتار شما می تابد.

و به آنان گفتم:

سنگ آرایش کوهستان نیست

همچنانی که فلز، زیوری نیست به اندام کلنگ.

در کف دست زمین گوهر ناپیدایی است

که رسولان همه از تابش آن خیره شدند.

پی گوهر باشید.

لحظه ها را به چراگاه رسالت ببرید.

و من آنان را، به صدای قدم پیك بشارت دادم

و به نزدیکی روز، و به افزایش رنگ.

به طنین گل سرخ، پشت پرچین سخن های درشت.

و به آنان گفتم:

هر که در حافظهٔ چوب ببیند باغی

صورتش در وزش بیشهٔ شور ابدی خواهد ماند.

هر که با مرغ هوا دوشت شود

خوابش آرام ترین خواب جهان خواهد بود.

شب تنهایی خوب

گوش کن دورترین مرغ جهان می خواند
شب سلیس است و یکدست و باز
شمعدانی ها
و صدا دار ترین شاخه فصل , ماه را می شنوند

پلکان جلو ساختمان
در فانوس به دست و در اسراف نسیم
گوش کن جاده صدا می زند از دور قدمهای تو را

چشم تو زینت تاریکی نیست
پلکها را بتکان کفش به پا کن و بیا
و بیا تا جایی که پر ماه به انگشت تو هشدار دهد
و زمان روی کلوخی بنشیند با تو
و مزامیر شب اندام تو را مثل یک قطعه آواز به خود جذب کنند
پارسایی است در آن جا که تو را خواهد گفت
بهترین چیز رسیدن به نگاهی است که از حادثه عشق تر است

صدای دیدار

با سبد رفتم به میدان ، صبحگاهی بود .
میوه ها آواز می خواندند .
میوه ها در آفتاب آواز می خواندند .
در طبق ها ، زندگی روی کمال پوستها خواب سطوح جاودان می دید.
اضطراب باغ ها در سایه ء هر میوه روشن بود .
گاه مجهولی میان تابش به ها شنا می کرد .
هر اناری رنگ خود را تا زمین پارسایان گسترش می داد .
بینش هم شهریان ، افسوس ،
بر محیط رونق نارنج ها خط مماسی بود .
من به خانه باز گشتم ، مادرم پرسید :
میوه از میدان خریدی هیچ ؟
- میوه های بی نهایت را کجا می شد میان این سبد جا داد؟
- گفتم از میدان بخر یک من انار خوب .
- امتحان کردم اناری را
انبساطش از کنار این سبد سر رفت .
- به چه شد ، آخر خوراک ظهر ...
- ...
ظهر از آیینه ها تصویر به تا دور دست زندگی می رفت .

تپش سایه دوست
تا سواد قریه راهی بود.
چشم های ما پر از تفسیر ماه زنده بومی ،
شب درون آستین هامان.

می گذشتیم از میان آبکندی خشک.
از کلام سبزه زاران گوش ها سرشار،
کوله بار از انعکاس شهر های دور.
منطق زبر زمین در زیر پا جاری.

زیر دندان های ما طعم فراغت جابجا میشد.
پای پوش ما که از جنس نبوت بود ما را با نسیمی از زمین می کند.
چو بدست ما به دوش خود بهار جاودان می برد.
هر یک از ما آسمانی داشت در هر انحنای فکر.
هر تکان دست ما با جنبش یک بال مجذوب سحر می خواند.
جیب های ما صدای جیک جیک صبح های کودکی می داد.
ما گروه عاشقان بودیم و راه ما
از کنار قریه های آشنا با فقر
تا صفای بیکران می رفت.

بر فراز آبگیری خود بخود سرها خم شد:
روی صورت های ما تبخیر می شد شب
و صدای دوست می آمد به گوش دوست.

هم چنان خواهم خواند.
هم چنان خواهم راند.

پشت دریاها شهری است
که در آن پنجره‌ها رو به تجلی باز است.
بام ها جای کبوترهایی است که به فواره هوش بشری می نگرند.
دست هر کودک ده ساله شهر، خانه معرفتی است.
مردم شهر به یک چینه چنان می نگرند
که به یک شعله، به یک خواب لطیف.
خاک، موسیقی احساس تو را می‌شنود
و صدای پر مرغان اساطیر می‌آید در باد.

پشت دریاها شهری است
که در آن وسعت خورشید به اندازه چشمان سحر خیزان است.
شاعران وارث آب و خرد و روشنی‌اند.

پشت دریاها شهری است!
قایقی باید ساخت.

پشت دریاها شهری ست
قایقی خواهم ساخت،
خواهم انداخت به آب.
دور خواهم شد از این خاک غریب
که در آن هیچ کسی نیست که در بیشه عشق
قهرمانان را بیدار کند.

قایق از تور تهی
و دل از آرزوی مروارید،
هم چنان خواهم راند.
نه به آبی ها دل خواهم بست
نه به دریا-پریانی که سر از خاک به در می‌آرند
و در آن تابش تنهایی ماهی گیران
می فشانند فسون از سر گیسوهاشان.

هم چنان خواهم راند.
هم چنان خواهم خواند:
"دور باید شد، دور."
مرد آن شهر اساطیر نداشت.
زن آن شهر به سرشاری یک خوشه انگور نبود.
هیچ آیینه تالاری، سرخوشی ها را تکرار نکرد.
چاله آبی حتی، مشعلی را ننمود.
دور باید شد، دور.
شب سرودش را خواند،
نوبت پنجره‌هاست."

واحه ای در لحظه

به سراغ من اگر می آیید
پشت هیچستانم ،پشت هیچستان جایی است
پشت هیچستان رگهای هوا ، پر قاصدهایی است
که خبر می آرند ، از گل واشده دورترین بوته ی خاک
روشن ها هم ،نقش سم اسبان سواران ظریفی است که صبح
به سر تپه ی معراج شقایق رفتند
پشت هیچستان ، چتر خواهش باز است
تا نسیم عطشی در بن برگی بدود
زنگ باران به صدا می آید
آدم اینجا تنهاست
ودر این تنهایی ، سایه ی نارونی تا ابدیت جاری است
به سراغ من اگر می آیید
نرم آهسته بیایید
مبادا که ترک بردارد
چینی نازک تنهایی من

نشانی

«خانه دوست کجاست؟» در فلق بود که پرسید سوار.
آسمان مکثي کرد.
رهگذر شاخه ی نوری که به لب داشت به تاریکي شن‌ها بخشید
و به انگشت نشان داد سپیداری و گفت:

«نرسیده به درخت،
کوچه باغي است که از خواب خدا سبزتر است
و در آن عشق به اندازه پرهای صداقت آبي است
مي‌روی تا ته آن کوچه که از پشت بلوغ، سر بدر مي‌آرد،
پس به سمت گل تنهایي مي‌پیچي،
دو قدم مانده به گل،
پای فواره ی جاوید اساطیر زمین مي‌ماني
و تو را ترسي شفاف فرا مي‌گیرد.
در صمیمیت سیال فضا، خش‌خشي مي‌شنوی:
کودکي مي‌بیني
رفته از کاج بلندی بالا، جوجه بردارد از لانه ی نور
و از او مي‌پرسي
خانه دوست کجاست».

پیغام ماهی ها

رفته بودم سر حوض
تا ببینم شاید ، عکس تنهایی خود را در آب ،
آب در حوض نبود .
ماهیان می گفتند :
«هیچ تقصیر درختان نیست »
ظهر دم کرده تابستان بود ،
پسر روشن آب ، لب پاشویه نشست
و عقاب خورشید ، آمد او را به هوا برد که برد .

به درک راه نبردیم به اکسیژن آب .
برق از پولک ما رفت که رفت .
ولی آن نور درشت ،
عکس آن میخک قرمز در آب
که اگر باد می آمد دل او ، پشت چین های تغافل می زد ،
چشم ما بود .
روزنی بود به اقرار بهشت.

تو اگر در تپش باغ خدا را دیدی ، همت کن
. و بگو ماهی ها ، حوضشان بی آب است

باد می رفت به سر وقت چنار .
من به سر وقت خدا می رفتم .

غربت

ماه بالای سر آبادی است
اهل ابادی در خواب است
باغ همسایه چراغش روشن،
من چراغم خاموش
ماه تابیده به بشقاب خیار، به لب کوزه آب

غوك ها می خوانند
مرغ حق هم گاهی

کوه نزدیك است، پشت افراها، سنجد ها
و بیابان پیداست
سنگ ها پیدا نیست، گلچهه ها پیدا نیست
سایه ها یی از دور، مثل تنهایی آب، مثل آواز خدا پیداست

نیمه شب بباید باشد
دب اکبر آن است، دو وجب بالاتراز بام
آسمان آبی نیست، روز ابی بود
یاد من باشد فردا، بروم باغ حسن گوجه و قیسی بخرم
یاد من باشد فردا لب سلخ، طرحی از بز ها بردارم،
طرحی از جارو ها، سایه ها شان در آب
یاد من باشد , هر چه پروانه که می افتد در آب , زود از آب درآورم
یاد من باشد فردا لب جوی، حوله ام را هم با چوبه بشویم
یاد من باشد تنها هستم

ماه بالای سر تنهایی است

ظهر تابستان است.
سايه ها مي دانند، كه چه تابستاني است.
سايه هايي بي لك،
گوشه اى روشن و پاك،
كودكان احساس! جاى بازى اين جاست.
زندگي خالي نيست:
مهرباني هست، سيب هست، ايمان هست.
آرى
تا شقايق هست، زندگي بايد كرد.

در دل من چيزى است، مثل يك بيشه نور، مثل خواب دم صبح
و چنان بي تابم، كه دلم مي خواهد
بدوم تا ته دشت، بروم تا سر كوه.
دورها آوايي ست، كه مرا مي خواند.»

در گلستانه

دشت هايي چه فراخ!
كوه هايي چه بلند!
در گلستانه چه بوی علفي مي آمد!
من در اين آبادی، پي چيزی مي گشتم:
پي خوابي شايد،
پي نوری، ريگي، لبخندی.

پشت تبريزی ها
غفلت پاكي بود، كه صدايم مي زد.

پاي ني زاری ماندم، باد مي آمد، گوش دادم:
چه كسي با من، حرف مي زند؟
سوسماری لغزيد.
راه افتادم.
يونجه زاری سر راه.
بعد جاليز خيار، بوته هاي گل رنگ
و فراموشي خاك.

لب آبي
گيوه ها را كندم، و نشستم، پاها در آب:
«من چه سبزم امروز
و چه اندازه تنم هوشيار است!
نكند اندوهي، سر رسد از پس كوه.
چه كسي پشت درختان است؟
هيچ، مي چرخد گاوی در كرد.

آب

آب را گل نکنیم
در فرودست انگار ، کفتری می خورد آب
یا که در بیشه ای دور ، سیره ای پر می شوید
یا در آبادی کوزه ای پر می گردد
آب را گل نکنیم
شاید این آب روان می رود پای سپیداری ، تا فروشوید اندوه دلی
دست درویشی شاید ، نان خشکیده فرو برده در آب
زن زیبایی آمده لب رود
آب را گل نکنیم
روی زیبا دوبرابر شده است
چه گوارا این آب
چه زلال این رود
مردم بالادست چه صفایی دارند!
چشمه هاشان جوشان ، گاوهاشان شیرافشان باد!
من ندیدم دهشان
بی گمان پای چپرهاشان جا پای خداست
ماهتاب آن جا ، می کند روشن پهنای کلام
بی گمان در ده بالا دست چینه ها کوتاه است
مردمش می دانند که شقایق چه گلی است
بی گمان آنجا آبی ، آبی است
غنچه ای می شکفد ، اهل ده باخبرند
چه دهی باید باشد!
کوچه باغش پر موسیقی باد!
مردمان سر رود ، آب را می فهمند
گل نکردنش ما نیز
آب را گل نکنیم

ساده رنگ

آسمان ، آبی تر،
آب، آبی تر.
من در ایوانم، رعنا سر حوض .
رخت می شوید رعنا .
بر گها می ریزد .
مادرم صبحی می گفت : موسم دلگیری است .
من به او گفتم : زندگانی سیبی است ، گاز باید زد با پوست .
زن همسایه در پنجره اش ، تور می بافد ، می خواند .
می خوانم ، گاهی نیز « ودا » من
طرح می ریزم سنگی ، مرغی ، ابری .
آفتابی یکدست .
سارها آمده اند .
تازه لدن ها پیدا شده اند .
من اناری را ، می کنم دانه ، به دل می گویم :
خوب بود این مرد م ، دانه های دلشان پیدا بود .
می پرد در چشمم آب انار : اشک می ریزم .
مادرم می خندد .
رعنا هم.

گلدان ها ، آب خواهم داد.
خواهم آمد ، پیش اسبان ، گاوان ، علف سبز نوازش
خواهم ریخت.
مادیانی تشنه ، سطل شبنم را خواهد آورد.
خر فرتوتی در راه ، من مگس هایش را خواهم زد.
خواهم آمد سر هر دیواری میخکی خواهم کاشت
پای هر پنجره ای ، شعری خواهم خواند.
هر کلاغی را ، کاجی خواهم داد.
مار را خواهم گفت : چه شکوهی دارد غوک !
آشتی خواهم داد .
آشنا خواهم کرد.
راه خواهم رفت.
نور خواهم خورد.
دوست خواهم داشت

و پیامی در را

روزی

خواهم آمد ، و پیامی خواهم آورد

در رگ ها ، نور خواهم ریخت

و صدا خواهم در داد: ای سبدهاتان پر خواب

سیب آوردم ، سیب سرخ خورشید

خواهم آمد ، گل یاسی به گدا خواهم داد.

زن زیبای جذامی را ، گوشواره ای دیگر خواهم بخشید.

کور را خواهم گفت : چه تماشا دارد باغ!

دوره گردی خواهم شد ، کوچه ها را خواهم گشت .

جار خواهم زد: ای شبنم ، شبنم ، شبنم.

رهگذاری خواهد گفت : راستی را ، شب تاریکی است،

کهکشانی خواهم دادش .

روی پل دخترکی بی پاست ، دب آکبر را بر گردن او خواهم آویخت.

هر چه دشنام ، از لب ها خواهم بر چید.

هر چه دیوار ، از جا خواهم برکند.

رهزنان را خواهم گفت : کاروانی آمد بارش لبخند!

ابر را ، پاره خواهم کرد.

من گره خواهم زد ، چشمان را با خورشید ، دل ها را با عشق ،

سایه ها را با آب ، شاخه ها را با باد.

و بهم خواهم پیوست ، خواب کودک را با زمزمه زنجره ها.

بادبادک ها ، به هوا خواهم برد.

روشنی من گل آب

ابری نیست.
بادی نیست.
می نشینم لب حوض
گردش ماهی ها، روشنی ، من ، گل ، آب.
پاکی خوشه ی زیست.
مادرم ریحان می چیند.
نان و ریحان و پنیر، آسمانی بی ابر، اطلسی هایی تر.
رستگاری نزدیک: لای گل های حیاط.
نور در کاسه ی مس ، چه نوازش ها می ریزد!
نردبان از سر دیوار بلند، صبح را روی زمین می آرد.
پشت لبخندی پنهان هر چیز.
روزنی دارد دیوار زمان ، که از آن چهره ی من پیدا نیست.
چیزهایی هست ، که نمیدانم.
می دانم، سبزه ای را بکنم ، خواهم مرد.
می روم بالا تا اوج، من پر از بال و پرم.
راه می بینم در ظلمت، من پر از فانوسم.
من پر از نورم و شن.
و پر از دار و درخت.
پرم از راه ، از پل، از رود، از موج.
پرم از سایه ی برگی در آب:
چه درونم تنهاست.

از روی پلک شب

شب سرشاری بود.
رود از پای صنوبرها، تا فراترها می رفت.
دره مهتاب اندود، و چنان روشن کوه، که خدا پیدا بود.

در بلندی‌ها ما
دورها گم، سطح‌ها شسته، و نگاه از همه شب نازك‌تر.
دست‌هایت، ساقه سبز پیامي را مي‌داد به من
و سفالینه‌ی انس، با نفس‌هایت آهسته ترك مي‌خورد
و تپش‌هامان مي‌ریخت به سنگ.
از شرابي دیرین، شن تابستان در رگ‌ها
و لعاب مهتاب، روی رفتارت.
تو شگرف، تو رها، و برازنده خاك.

فرصت سبز حیات، به هوای خنك کوهستان مي‌پیوست.
سایه‌ها برمي‌گشت.
و هنوز، در سر راه نسیم.
پونه‌هایي که تکان مي‌خورد.
جذبه‌هایي که به هم مي‌خورد.

حجم سبز

صدای چیدن یک خوشه را به گوش شنیدیم.
- ودر کدام زمین بود
که روی هیچ نشستیم
و در حرارت یک سیب دست و رو شستیم؟
- جرقه‌های محال از وجود بر می‌خاست.
- کجا هراس تماشا لطیف خواهد شد
و نا پدیدتر از راه یک پرنده به مرگ؟
- و در مکالمه جسم‌ها مسیر سپیدار
چقدر روشن بود!
- کدام راه مرا می‌برد به باغ فواصل؟
عبور باید کرد
صدای باد می‌آید، عبور باید کرد.
و من مسافرم، ای بادهای همواره!
مرا به وسعت تشکیل برگ‌ها ببرید.
مرا به کودکی شور آب‌ها برسانید.
و کفش‌های مرا تا تکامل تن انگور
پر از تحرک زیبایی خضوع کنید.
دقیقه‌های مرا تا کبوتران مکرر
در آسمان سپید غریزه اوج دهید.
و اتفاق وجود مرا کنار درخت
بدل کنید به یک ارتباط گمشده پاک.
و در تنفس تنهایی
دریچه‌های شعور مرا بهم بزنید.
روان کنیدم دنبال بادبادک آن روز
مرا به خلوت ابعاد زندگی ببرید.
حضور «هیچ» ملایم را
به من نشان بدهید.»
بابل، بهار ۵۴۳۱

کنار پنجره آمد، نگاه کرد به فصل.
در ابتدای خودش بود
و دست بدوی او شبنم دقایق را
به نرمی از تن احساس مرگ برمی چید.
من ایستادم.
و آفتاب تغزل بلند بود
و من مواظب تبخیر خوابها بودم
و ضربه‌های گیاهی عجیب را به تن ذهن
شماره می‌کردم:
خیال می‌کردیم
بدون حاشیه هستیم.
خیال می‌کردیم
میان متن اساطیری تشنج ریباس
شناوریم
و چند ثانیه غفلت، حضور هستی ماست.
در ابتدای خطیر گیاه‌ها بودیم
که چشم زن به من افتاد:
صدای پای تو آمد، خیال کردم باد
عبور می‌کند از روی پرده‌های قدیمی.
صدای پای ترا در حوالی اشیاء
شنیده بودم.
- کجاست جشن خطوط؟
- نگاه کن به تموج، به انتشار تن من.
- من از کدام طرف می‌رسم به سطح بزرگ؟
- و امتداد مرا تا مساحت تر لیوان
پر از سطوح عطش کن.
- کجا حیات به اندازه شکستن یک ظرف
دقیق خواهد شد
و راز رشد پنیرک را
حرارت دهن اسب ذوب خواهد کرد؟
- و در تراکم زیبای دست‌ها، یک روز،

- بدی تمام زمین را فرا گرفت.
- هزار سال گذشت، صدای آب تنی کردنی به گوش نیامد
و عکس پیکر دوشیزه‌ای در آب نیفتاد.
و نیمه راه سفر، روی ساحل «جَمنا»
نشسته بودم
و عکس «تاج محل» را در آب
نگاه می‌کردم:
دوام مرمری لحظه‌های اکسیری
و پیشرفتگی حجم زندگی در مرگ.
ببین، دو بال بزرگ
به سمت حاشیه روح آب در سفرند.
جرقه‌های عجیبی است در مجاورت دست.
بیا، و ظلمت ادراک را چراغان کن
که یک اشاره بس است:
حیات ضربه آرامی است
به تخته سنگ «مَگار»
و در مسیر سفر مرغ‌های «باغ نشاط»
غبار تجربه را از نگاه من شستند،
به من سلامت یک سرو را نشان دادند.
و من عبادت احساس را،
به پاس روشنی حال،
کنار «تال» نشستم، و گرم زمزمه کردم.

عبور باید کرد
و هم نورد افق‌های دور باید شد
و گاه در رگ یک حرف خیمه باید زد.
عبور باید کرد
و گاه از سر یک شاخه توت باید خورد.
من از کنار تغزل عبور می‌کردم
و موسم برکت بود و زیر پای من ارقام شن لگد می‌شد.
زنی شنید،

به من می‌آموزند،
فقط به من.
و من مفسر گنجشک‌های دره گنگم
وگوشواره عرفان نشان تبت را
برای گوش بی آذین دختران بنارس
کنار جاده «سرنات» شرح داده‌ام.
به دوش من بگذار ای سرود صبح «ودا»ها
تمام وزن طراوت را
که من
دچار گرمی گفتارم.
و ای تمام درختان زِیت خاک فلسطین
وفور سایه خود را به من خطاب کنید،
به این مسافر تنها، که از سیاحت اطراف «طور» می‌آید
و از حرارت «تَکْلُیم» در تب و تاب است.

ولی مکالمه، یک روز، محو خواهد شد
و شاهراه هوا را
شکوه شاه پرکهای انتشار حواس
سپید خواهد کرد

برای این غم موزون چه شعرها که سرودند!

ولی هنوز کسی ایستاده زیر درخت.
ولی هنوز سواری است پشت باره شهر
که وزن خواب خوش فتح قادسیه
به دوش پلک تر اوست.
هنوز شیهه اسبان بی شکیب مغول‌ها
بلند می‌شود از خلوت مزارع ینجه.
هنوز تاجز یزدی، کنار «جاده ادویه»
به بوی امتعه هند می‌رود از هوش.
و در کرانه «هامون»، هنوز می‌شنوی:

به غربت تر یک جوی می‌پیوست،
به برق ساکت یک فلس،
به آشنایی یک لحن،
به بیکرانی یک رنگ.

سفر مرا به زمین‌های استوایی برد.
و زیر سایه آن «بانیان» سبز تنومند
چه خوب یادم هست
عبارتی که به ییلاق ذهن وارد شد:
وسیع باش، و تنها، و سر به زیر، و سخت.

من از مصاحبت آفتاب می‌آیم،
کجاست سایه؟

ولی هنوز قدم گیج انشعاب بهار است
و بوی چیدن از دست باد می‌آید
و حس لامسه پشت غبار حالت نارنج
به حال بیهوشی است.
در این کشاکش رنگین، کسی چه می‌داند
که سنگ عُزلت من در کدام نقطه فصل است.
هنوز جنگل، ابعاد بی شمار خودش را
نمی‌شناسد.
هنوز برگ
سوار حرف اول باد است.
هنوز انسان چیزی به آب می‌گوید
و در ضمیر چمن جوی یک مجادله جاری است
و در مدار درخت
طنین بال کبوتر، حضور مبهم رفتار آدمی زاد است.
صدای همهمه می‌آید.
و من مخاطب تنهای بادهای جهانم.
و رودهای جهان رمز پاک محو شدن را

و چند زارع لبنانی
که زیر سدر کهن‌سالی
نشسته بودند
مرکبات درختان خویش را در ذهن
شماره می‌کردند.

کنار راه سفر کودکان کور عراقی
به خط «لوح حمورابی»
نگاه می‌کردند.

و در مسیر سفر روزنامه‌های جهان را
مرور می‌کردم.

سفر پر از سیلان بود.
و از تلاطم صنعت تمام سطح سفر
گرفته بود و سیاه
و بوی روغن می‌داد.
و روی خاک سفر شیشه‌های خالی مشروب،
شیارهای غریزه، و سایه‌های مجال
کنار هم بودند.
میان راه سفر، از سرای مسلولین
صدای سرفه می‌آمد.
زنان فاحشه در آسمان آبی شهر
شیار روشن «جت»ها را
نگاه می‌کردند
و کودکان پی پرپرچه‌ها روان بودند،
سپورهای خیابان سرود می‌خواندند
و شاعران بزرگ
به برگ‌های مهاجر نماز می‌بردند.
و راه دور سفر، از میان آدم و آهن
به سمت جوهر پنهان زندگی می‌رفت،

کجاست سنگ رنوس؟
من از مجاورت یک درخت می‌آیم
که روی پوست آن دست‌های ساده غربت اثر گذاشته بود:
«به یادگار نوشتم خطی ز دلتنگی.»

شراب را بدهید
شتاب باید کرد:
من از سیاحت در یک حماسه می‌آیم
و مثل آب
تمام قصه سهراب و نوشدارو را
روانم.

سفر مرا به در باغ چند سالگی ام برد
و ایستادم تا
دلم قرار بگیرد،
صدای پرپری آمد
و در که باز شد
من از هجوم حقیقت به خاک افتادم.

و بار دگر، در زیر آسمان «مزامیر»،
در آن سفر که لب رودخانه «بابل» به هوش آمدم،
نوای بربط خاموش بود
و خوب گوش که دادم، صدای گریه می‌آمد
و چند بربط بی تاب
به شاخه‌های تر بید تاب می‌خوردند.

و در مسیر سفر راهبان پاک مسیحی
به سمت پرده خاموش «ارمیای نبی»
اشاره می‌کردند.
و من بلند بلند
«کتاب جامعه» می‌خواندم.

و فصل؟ فصل درو بود.
و با نشستن یک سار روی شاخه یک سرو
کتاب فصل ورق خورد
و سطر اول این بود:
حیات، غفلت رنگین یک دقیقه «حوا» است.

نگاه می‌کردی:
میان گاو و چمن ذهن باد در جریان بود.

به یادگاری شاتوت روی پوست فصل
نگاه می‌کردی،
حضور سبز قبایی میان شبدرها
خراش صورت احساس را مرمت کرد.

ببین، همیشه خراشی است روی صورت احساس.
همیشه چیزی، انگار هوشیاری خواب،
به نرمی قدم مرگ می‌رسد از پشت
و روی شانه ما دست می‌گذارد
و ما حرارت انگشت‌های روشن او را
بسان سم گوارایی
کنار حادثه سر می‌کشیم.
«ونیز»، یادت هست،
و روی ترعه آرام؟
در آن مجادله زنگدار آب و زمین
که وقت از پس منشور دیده می‌شد
تکان قایق، ذهن ترا تکانی داد:
غبار عادت پیوسته در مسیر تماشاست.
همیشه با نفس تازه راه باید رفت
و فوت باید کرد
که پاک پاک شود صورت طلایی مرگ.

و بند کفش به انگشت‌های نرم فراغت
گشوده خواهد شد؟ کجاست جای رسیدن، و پهن کردن یک فرش
و بی خیال نشستن
و گوش دادن به
صدای شستن یک ظرف زیر شیر مجاور؟

و در کدام بهار
درنگ خواهی کرد
و سطح روح پر از برگ سبز خواهد شد؟

شراب باید خورد
و در جوانی یک سایه راه باید رفت،
همین.

کجاست سمت حیات؟
من از کدام طرف می‌رسم به یک هدهد؟
و گوش کن، که همین حرف در تمام سفر
همیشه پنجره خواب را بهم می‌زند.
چه چیز در همه راه زیر گوش تو می‌خواند؟
درست فکر کن
کجاست هسته پنهان این ترنم مرموز؟
چه چیز پلک ترا می‌فشرد،
چه وزن گرم دل‌انگیزی؟
سفر دراز نبود:
عبور چلچله از حجم وقت کم می‌کرد.
و در مصاحبه باد و شیروانی‌ها
اشاره‌ها به سر آغاز هوش بر می‌گشت.
در آن دقیقه که از ارتفاع تابستان
به «جاجرود» خروشان نگاه می‌کردی،
چه اتفاق افتاد
که خواب سبز ترا سارها درو کردند؟

به آب می‌بخشند.
و خوب می‌دانند
که هیچ ماهی هرگز
هزار و یک گره رودخانه را نگشود.
و نیمه شب‌ها، با زورق قدیمی اشراق
در آب‌های هدایت روانه می‌گردند
و تا تجلی اعجاب پیش می‌رانند.
- هوای حرف تو آدم را
عبور می‌دهد از کوچه باغ‌های حکایات
و در عروق چنین لحن
چه خون تازه محزونی!

حیاط روشن بود
و باد می‌آمد
و خون شب جریان داشت در سکوت دو مرد.
«
اتاق خلوت پاکی است.
برای فکر، چه ابعاد ساده‌ای دارد!
دلم عجیب گرفته است.
خیال خواب ندارم.»
کنار پنجره رفت
و روی صندلی نرم پارچه‌ای نشست:
«هنوز در سفرم.
خیال می‌کنم
در آب‌های جهان قایقی است
و من - مسافر قایق - هزارها سال است
سرود زنده دریانوردهای کهن را
به گوش روزنه‌های فصول می‌خوانم
و پیش می‌رانم.
مرا سفر به کجا می‌برد؟
کجا نشان قدم نا تمام خواهد ماند

- دچار یعنی
- عاشق.
- و فکر کن که چه تنهاست
اگر ماهی کوچک، دچار آبی دریای بیکران باشد.
- چه فکر نازک غمناکی!
- و غم تبسم پوشیده نگاه گیاه است.
و غم اشاره محوی به رد وحدت اشیاست.
- خوشا به حال گیاهان که عاشق نورند
و دست منبسط نور روی شانه آنهاست.
- نه، وصل ممکن نیست،
همیشه فاصله‌ای هست.
اگر چه منحنی آب بالش خوبی است.
برای خواب دل آویز و ترد نیلوفر،
همیشه فاصله‌ای هست.
دچار باید بود
و گرنه زمزمه حیرت میان دو حرف
حرام خواهد شد.
و عشق
سفر به روشنی اهتراز خلوت اشیاست.
و عشق
صدای فاصله هاست.
صدای فاصله‌هایی که
- غرق ابهامند
- نه،
صدای فاصله‌هایی که مثل نقره تمیزند
و با شنیدن یک هیچ می‌شوند کدر.
همیشه عاشق تنهاست.
و دست عاشق در دست ترد ثانیه هاست.
و او و ثانیه‌ها می‌روند آن طرف روز.
و او و ثانیه‌ها روی نور می‌خوابند.
و او و ثانیه‌ها بهترین کتاب جهان را

دلم گرفته،
دلم عجیب گرفته است.
و هیچ چیز،
نه این دقایق خوشبو، که روی شاخه نارنج می‌شود خاموش،
نه این صداقت حرفی، که در سکوت میان دو برگ این گل شب بوست،
نه هیچ چیز مرا از هجوم خالی اطراف نمی‌رهاند.
و فکر می‌کنم
که این ترنم موزون حزن تا به ابد
شنیده خواهد شد.»

نگاه مرد مسافر به روی میز افتاد:
«چه سیب‌های قشنگی!
حیات نشئه تنهایی است.»
و میزبان پرسید:
قشنگ یعنی چه؟
- قشنگ یعنی تعبیر عاشقانه اشکال
و عشق، تنها عشق ترا به گرمی یک سیب می‌کند مأنوس.
و عشق، تنها عشق
مرا به وسعت اندوه زندگی‌ها برد،
مرا رساند به امکان یک پرنده شدن.
- و نوشداری اندوه؟
- صدای خالص اکسیر می‌دهد این نوش.

و حال، شب شده بود.
چراغ روشن بود.
و چای می‌خوردند.

- چرا گرفته دلت، مثل آنکه تنهایی.
- چقدر هم تنها!
- خیال می‌کنم
دچار آن رگ پنهان رنگ‌ها هستی.

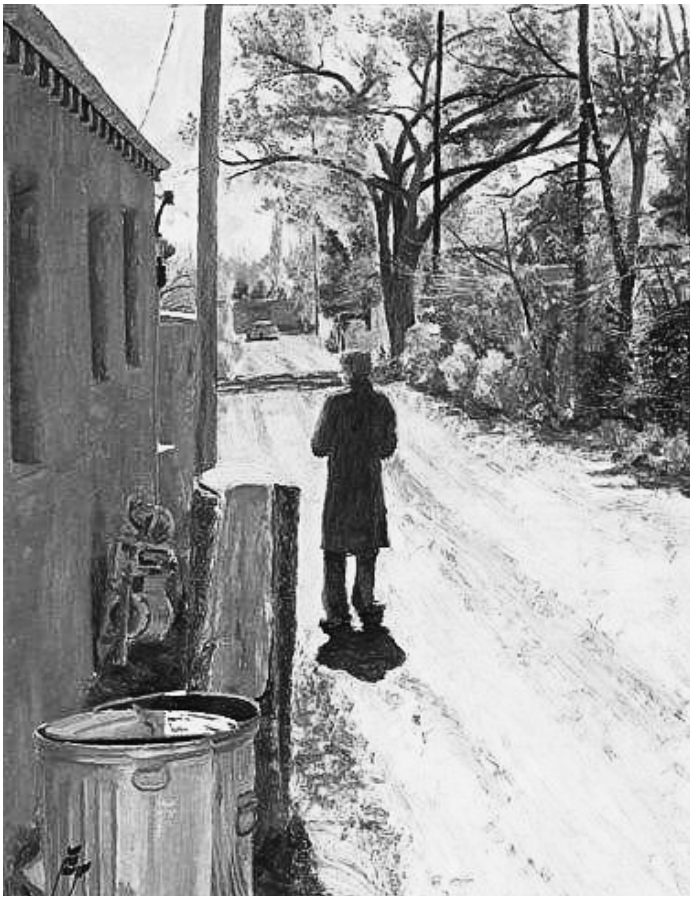
مسافر

دم غروب، میان حضور خسته اشیاء
نگاه منتظری حجم وقت را می‌دید.
و روی میز، هیاهوی چند میوه نوبر
به سمت مبهم ادراک مرگ جاری بود.
و بوی باغچه را، باد، روی فرش فراغت نثار حاشیه صاف زندگی می‌کرد.
و مثل بادبزن، ذهن، سطح روشن گل را
گرفته بود به دست
و باد می‌زد خود را

مسافر از اتوبوس
پیاده شد:
«چه آسمان تمیزی!»
و امتداد خیابان غربت او را برد.

غروب بود.
صدای هوش گیاهان به گوش می‌آمد.
مسافر آمده بود
و روی صندلی راحتی، کنار چمن
نشسته بود:
«دلم گرفته،
دلم عجیب گرفته است.
تمام راه به یک چیز فکر می‌کردم
و رنگ دامنه‌ها هوش از سرم می‌برد.
خطوط جاده در اندوه دشت‌ها گم بود.
چه دره‌های عجیبی!
و اسب، یادت هست،
سپید بود
و مثل واژه پاکی، سکوت سبز چمن زار را چرا می‌کرد.
و بعد، غربت رنگین قریه‌های سر راه.
و بعد تونل‌ها،

مسافر

بار دانش را از دوش پرستو به زمین بگذاریم
نام را باز ستانیم از ابر
از چنار از پشه از تابستان
روی پای تر باران به بلندی محبت برویم
در به روی بشر و نور و گیاه و حشره باز کنیم

کار ما شاید این است
که میان گل نیلوفر و قرن
پی آواز حقیقت بدویم.
کاشان، تابستان 1343

مرگ گاهی ودکا می‌نوشد
گاه در سایه نشسته است به ما می‌نگرد
و همه می‌دانیم
ریه های لذت پر اکسیژن مرگ است)

در نبندیم به روی سخن زنده تقدیر که از پشت چپر های صدا می‌شنویم

پرده را برداریم
بگذاریم که احساس هوایی بخورد
بگذاریم بلوغ زیر هر بوته که می‌خواهد بیتوته کند
بگذاریم غریزه پی بازی برود
کفش‌ها را بکند و به دنبال فصول از سر گل‌ها بپرد
بگذاریم که تنهایی آواز بخواند
چیز بنویسد
به خیابان برود

ساده باشیم
ساده باشیم چه در باجه یک بانک چه در زیر درخت

کار مانیست شناسایی راز گل سرخ
کار ما شاید این است
که در
«افسون »گل سرخ شناور باشیم
پشت دانایی اردو بزنیم
دست در جذبه یک برگ بشوییم و سر خوان برویم
صبح‌ها وقتی خورشید در می‌آید متولد بشویم
هیجان‌ها را پرواز دهیم
روی ادراک، فضا، رنگ صدا پنجره گل نم بزنیم
آسمان را بنشانیم میان دو هجای هستی
ریه را از ابدیت پر و خالی بکنیم

پشت سر پنجره سبز صنوبر بسته است
پشت سر روی همه فرفره ها خاک نشسته است
پشت سر خستگی تاریخ است
پشت سر خاطره‌ی موج به ساحل صدف سرد سکون می ریزد

لب دریا برویم
تور در آب بیندازیم
و بگیریم طراوت را از آب

ریگی از روی زمین برداریم
وزن بودن را احساس کنیم

بد نگوییم به مهتاب اگر تب داریم
(دیده‌ام گاهی در تب ماه می‌آید پایین
می‌رسد دست به سقف ملکوت
دیده‌ام سهره بهتر می‌خواند
گاه زخمی که به پا داشته‌ام
زیر و بم‌های زمین را به من آموخته است
گاه در بستر بیماری من حجم گل چند برابر شده است
و فزون تر شده است قطر نارنج شعاع فانوس)
و نترسیم از مرگ
(مرگ پایان کبوتر نیست
مرگ وارونه یک زنجره نیست
مرگ در ذهن اقاقی جاری است
مرگ در آب و هوای خوش اندیشه نشیمن دارد
مرگ در ذات شب دهکده از صبح سخن می‌گوید
مرگ با خوشه انگور می‌آید به دهان
مرگ در حنجره سرخ – گلو می‌خواند
مرگ مسئول قشنگی پر شاپرک است
مرگ گاهی ریحان می‌چیند

و نگوییم که شب‌تاب ندارد خبر از بینش باغ

و بیاریم سبد
ببریم این همه سرخ این همه سبز

صبح‌ها نان و پنیرک بخوریم
و بکاریم نهالی سر هر پیچ کلام
و بپاشیم میان دو هجا تخم
سکوت
و نخوانیم کتابی که در آن باد نمی‌آید
و کتابی که در آن پوست شبنم تر نیست
و کتابی که در آن یاخته‌ها بی‌بعدند
و نخواهیم مگس از سر انگشت طبیعت بپرد
و نخواهیم پلنگ از در خلقت برود بیرون
و بدانیم اگر کرم نبود زندگی چیزی کم داشت
و اگر خنج نبود لطمه
می‌خورد به قانون درخت
و اگر مرگ نبود دست ما در پی چیزی می‌گشت
و بدانیم اگر نور نبود منطق زنده پرواز دگرگون می‌شد
و بدانیم که پیش از مرجان خلئی بود در اندیشه دریاها

و نپرسیم کجاییم
بو کنیم اطلسی تازه بیمارستان را

و نپرسیم که فواره اقبال کجاست
و نپرسیم چرا قلب حقیقت آبی است
و نپرسیم پدرهای پدرها چه نسیمی چه شبی داشته‌اند
پشت سرنیست فضایی زنده
پشت سر مرغ نمی‌خواند
پشت سر باد نمی آید

من نمی‌دانم که چرا می‌گویند: اسب حیوان نجیبی است، کبوتر زیباست
و چرا در قفس هیچ کسی کرکس نیست
گل شبدر چه کم از لاله قرمز دارد
چشم‌ها را باید شُست جور دیگر باید دید
واژه‌ها را باید شست
واژه باید خود باد، واژه باید خود باران باشد

چترها را باید بست
زیر باران باید رفت
فکر را خاطره را زیر باران باید برد
با همه مردم شهر زیر باران باید رفت
دوست را زیر باران باید برد
عشق را زیر باران باید جست
زیر باران باید با زن خوابید
زیر باران باید بازی کرد
زیر باران باید چیز
نوشت حرف زد نیلوفر کاشت
زندگی تر شدن پی در پی
زندگی آب‌تنی کردن در حوضچه "اکنون" است

رخت‌ها را بکنیم:
آب در یک قدمی است

روشنی را بچشیم
شب یک دهکده را وزن کنیم، خواب یک آهو را
گرمی لانه لک لک را ادراک کنیم
روی قانون چمن پا نگذاریم
در موستان گره ذایقه را باز کنیم
و دهان را بگشاییم اگر ماه درآمد
و نگوییم که شب چیز بدی است

پرشی دارد اندازه عشق
زندگی چیزی نیست که لب طاقچه‌ی عادت از یاد من و تو برود
زندگی جذبه دستی است که می‌چیند
زندگی نوبر انجیر سیاه در دهان گس تابستان است
زندگی بُعد درخت است به چشم حشره
زندگی
تجربه شب پره در تاریکی است
زندگی حس غریبی است که یک مرغ مهاجر دارد
زندگی سوت قطاری است که درخواب پلی می‌پیچد
زندگی دیدن یک باغچه از شیشه‌ی مسدود هواپیماست
خبر رفتن موشک به فضا
لمس تنهایی ماه
فکر بوییدن گل در کره‌ای دیگر

زندگی شستن یک بشقاب است

زندگی یافتن سکه‌ی دهشاهی در جوی خیابان است
زندگی مجذور آینه است
زندگی گل به توان ابدیت
زندگی ضرب زمین در ضربان دل ما
زندگی هندسه ساده و یکسان نفس‌هاست

هر کجا هستم باشم
آسمان مال من است
پنجره فکر هوا عشق زمین مال من است
چه اهمیت دارد
گاه
اگر می‌رویند
قارچ‌های غربت ؟

من ندیدم دو صنوبر را با هم دشمن
من ندیدم بیدی سایه‌اش را
بفروشد به زمین
رایگان می‌بخشد نارون شاخه خود را به کلاغ
هر کجا برگی هست شور من می شکفد
بوته خشخاشی، شست و شو داده مرا در سیلان بودن

مثل بال حشره وزن سحر را می‌دانم
مثل یک گلدان می‌دهم گوش به موسیقی روییدن
مثل زنبیل پر از میوه تب تند رسیدن دارم
مثل یک میکده در مرز کسالت هستم
مثل یک ساختمان لب دریا نگرانم به کشش‌های بلند ابدی

تا بخواهی خورشید تا بخواهی پیوند تا بخواهی تکثیر

من به سیبی خشنودم
و به بوییدن یک بوته بابونه
من به یک آینه، یک بستگی پاک قناعت دارم
و من نمی‌خندم اگر بادکنک می‌ترکد
و نمی‌خندم اگر فلسفه‌ای، ماه را نصف می‌کند
من صدای پر بلدرچین را می شناسم
رنگ‌های شکم هوبره را، اثر پای بز کوهی را
خوب می‌دانم ریواس کجا می‌روید
سار کی می‌آید، کبک کی می‌خواند، باز کی می‌میرد
ماه در خواب بیابان چیست،
مرگ در ساقه‌ی خواهش
و تمشک لذت، زیر دندان همآغوشی

زندگی رسم خوشایندی است
زندگی بال و پری دارد با وسعت مرگ

و صدای صاف، باز و بسته شدن پنجره‌ی تنهایی
و صدای پاک پوست انداختن مبهم عشق،
متراکم شدن ذوق پریدن در بال
و ترک خوردن خودداری روح
من صدای قدم خواهش را می‌شنوم
و صدای پای قانونی خون را در رگ
ضربان سحر چاه کبوترها
تپش قلب شب آدینه
جریان گل میخک در فکر
شیهه‌ی پاک حقیقت از دور
من صدای وزش ماده را می‌شنوم
و صدای کفش ایمان را در کوچه شوق
و صدای باران را روی پلکِ تر عشق
روی موسیقی غمناک بلوغ
روی آواز انارستان‌ها.
و صدای متلاشی شدن شیشه شادی در شب
پاره پاره شدن کاغذ زیبایی
پر و خالی شدن کاسه غربت از باد

من به آغاز زمین نزدیکم
نبض گل‌ها را می‌گیرم
آشنا هستم با سرنوشتِ تر آب، عادت سبز درخت

روح من در جهت تازه‌ی اشیا جاری است
روح من کم سال است
روح من گاهی از شوق سرفه‌اش می‌گیرد
روح من بیکار است
قطره‌های باران را، درز آجرها را می‌شمارد
روح من گاهی مثل یک سنگ سر راه حقیقت دارد.

همه‌ی روی زمین پیدا بود:
نظم در کوچه یونان می‌رفت
جغد در باغ معلق می‌خواند
باد در گردنه خیبر بافه‌ای
از خس تاریخ به خاور می‌راند
روی دریاچه آرام «نگین» قایقی گل می‌برد
در بنارس سر هر کوچه چراغی ابدی روشن بود

مردمان را دیدم.
شهرها را دیدم.
دشت‌ها را کوهها را دیدم
آب را دیدم خاک را دیدم
نور و ظلمت را دیدم
و گیاهان را در نور، و گیاهان را در ظلمت دیدم
جانور را در نور، جانور را در ظلمت دیدم
و بشر را در نور و بشر را در ظلمت دیدم

اهل کاشانم اما
شهر من کاشان نیست
شهر من گم شده است
من با تاب، من با تب
خانه‌ای در طرف دیگر شب ساخته‌ام

من در این خانه به گم‌نامی نمناک علف نزدیکم
من صدای نفس
باغچه را می‌شنوم
و صدای ظلمت را وقتی از برگی می‌ریزد
و صدای سرفه روشنی از پشت درخت
عطسه‌ی آب از هر رخنه‌ی سنگ
چک چک چلچله از سقف بهار

جنگ یک روزنه با خواهش نور
جنگ یک پله با پای بلند خورشید
جنگ تنهایی با یک آواز.
جنگ زیبای گلابی‌ها با خالی یک زنبیل
جنگ خونین انار و دندان
جنگ نازی‌ها با ساقه‌ی ناز
جنگ طوطی و فصاحت با هم
جنگ پیشانی با سردی مهر

حمله‌ی کاشی مسجد به سجود
حمله‌ی باد به معراج حباب صابون
حمله‌ی لشکر پروانه به برنامه‌ی «دفع آفات»
حمله‌ی دسته سنجاقک به صف کارگر «لوله کشی»
حمله هنگ سیاه قلم نی به حروف سربی
حمله واژه به فک شاعر

فتح یک قرن به دست یک شعر
فتح یک باغ به دست یک سار
فتح یک کوچه به دست دو سلام
فتح یک شهر به دست سه چهار اسب سوار چوبی
فتح یک عید به دست دو عروسک یک توپ

قتل یک جغجغه روی تشک بعد از ظهر
قتل یک قصه سر کوچه‌ی خواب
قتل یک غصه به دستور سرود
قتل مهتاب به فرمان نئون
قتل یک بید به دست «دولت»
قتل یک شاعر افسرده به دست گل یخ

پسری سنگ به دیوار دبستان می‌زد
کودکی هسته زردآلو را، روی سجاده بی‌رنگ پدر تف می‌کرد
و بزی از خزر نقشه جغرافی آب می‌خورد

بند رختی پیدا بود : سینه بندی بی‌تاب

چرخ یک گاری در حسرت واماندن اسب
اسب در حسرت خوابیدن گاری‌چی
مردگاریچی در حسرت مرگ.

عشق پیدا بود، موج پیدا بود
برف پیدابود دوستی پیدا بود
کلمه پیدا بود
آب پیدا بود عکس اشیا در آب
سایه گاه خنک یاخته‌ها در تَف خون
سمت مرطوب حیات
شرق اندوه نهاد بشری
فصل ولگردی در کوچه زن
بوی تنهایی در کوچه فصل

دست تابستان یک بادبزن پیدا بود

سفر دانه به گل
سفر پیچک این خانه به آن خانه
سفر ماه به حوض
فوران گل حسرت از خاک
ریزش تاک جوان از دیوار
بارش شبنم روی پل خواب
پرش شادی از خندق مرگ
گذر حادثه از پشت کلام.

من قطاری دیدم ، روشنایی می‌برد
من قطاری دیدم، فقه می برد و چه سنگین می‌رفت
من قطاری دیدم که سیاست می برد و چه خالی می‌رفت
من قطاری دیدم تخم نیلوفر و آواز قناری می‌برد
و هواپیمایی، که در آن اوج هزاران پایی
خاک از شیشه آن پیدا بود:
کاکل پوپک
خال‌های پر پروانه
عکس غوکی در حوض
و عبور مگس از کوچه‌ی تنهایی.
خواهش روشن یک گنجشک، وقتی از روی چناری به زمین می‌آید.
و بلوغ خورشید
و هم آغوشی زیبای عروسک با صبح

پله‌هایی که به گُلخانه شهوت می‌رفت
پله‌های که به سردابه الکل می‌رفت
پله‌هایی که به قانون فساد گل سرخ
و به ادراک ریاضی حیات
پله‌هایی که به بام اشراق
پله‌هایی که به سکوی تجلی می‌رفت

مادرم آن پایین
استکان‌ها را در خاطره شط می‌شست

شهر پیدا بود:
رویش هندسی سیمان، آهن، سنگ
سقف بی‌کفتر صدها اتوبوس
گل‌فروشی گل‌هایش را می‌کرد حراج
در میان دو درخت گل یاس شاعری تابی می‌بست

تا چراغ لذت،
تا سکوت خواهش
تا صدای پر تنهایی.

چیزها دیدم در روی زمین:
کودکی دیدم، ماه را بو می کرد.
قفسی بی در دیدم که در آن، روشنی پرپر می زد
نردبانی که از آن، عشق می رفت به بام ملکوت
من زنی را دیدم ،نور در هاون می‌کوبید.
ظهر در سفره آنان نان بود، سبزی بود، دوری شبنم بود
کاسه داغ محبت بود.

من گدایی دیدم، در به در می‌رفت آواز چکاوک می‌خواست
و سپوری که به یک پوسته خربزه می‌برد نماز.

بره‌ای را دیدم، بادبادک می‌خورد.
من الاغی دیدم، ینجه را می‌فهمید
در چراگاه «نصیحت» گاوی دیدم سیر.

شاعری دیدم هنگام خطاب، به گل سوسن می‌گفت: «شما»

من کتابی دیدم، واژه‌هایش همه از جنس بلور.
کاغذی دیدم ، از جنس بهار.
موزه‌ای دیدم دور از سبزه،
مسجدی دور از آب.
سر بالین فقیهی نومید، کوزه‌ای دیدم لبریز سؤال.

قاطری دیدم بارش «انشا»
اشتری دیدم بارش سبد خالی «پند و امثال»
عارفی دیدم بارش «تننا ها یا هو»

باغ ما جای گره خوردن احساس و گیاه،
باغ ما نقطه‌ی برخورد نگاه و قفس و آینه بود.
باغ ما شاید، قوسی از دایره‌ی سبز سعادت بود.
میوه‌ی کال خدا را آن روز، می‌جویدم در خواب.
آب بی‌فلسفه می‌خوردم
توت بی‌دانش می‌چیدم
تا اناری ترکی برمی‌داشت، دست فواره‌ی خواهش می‌شد.
تا چلویی می‌خواند، سینه از ذوق شنیدن می‌سوخت.
گاه تنهایی، صورتش را به پس پنجره می‌چسبانید.
شوق می‌آمد، دست در گردن حس می‌انداخت.
فکر، بازی می‌کرد.
زندگی چیزی بود، مثل یک بارش عید، یک چنار پر سار.
زندگی در آن وقت، صفی از نور و عروسک بود،
یک بغل آزادی بود.
زندگی در آن وقت، حوض موسیقی بود.

طفل، پاورچین پاورچین دور شد کم کم در کوچه‌ی سنجاقک‌ها.
بار خود را بستم، رفتم از شهر خیالات سبک بیرون
دلم از غربت سنجاقک پر.

من به مهمانی دنیا رفتم:
من به دشت اندوه،
من به باغ عرفان،
من به ایوان چراغانی دانش رفتم.
رفتم از پله‌ی مذهب بالا
تا ته کوچه‌ی شک
تا هوای خنک استغنا
تا شب خیس محبت رفتم
من به دیدار کسی رفتم در آن سر عشق.
رفتم، رفتم تا زن،

«حجرالاسود» من روشنی باغچه است.

اهل کاشانم.
پیشه‌ام نقاشی است:
گاه‌گاهی قفسی می‌سازم با رنگ، می‌فروشم به شما
تا به آواز شقایق که در آن زندانی است
دل تنهایی‌تان تازه شود.
چه خیالی، چه خیالی...می‌دانم
پرده‌ام بی‌جان است.
خوب می‌دانم، حوض نقاشی من بی‌ماهی است.

اهل کاشانم
نسبم شاید برسد
به گیاهی در هند، به سفالینه‌ای از خاک «سیلک»
نسبم شاید، به زنی فاحشه در شهر بخارا برسد.

پدرم پشت دو بار آمدن چلچله‌ها، پشت دو برف،
پدرم پشت دو خوابیدن در مهتابی،
پدرم پشت زمان‌ها مرده است.
پدرم وقتی مرد، آسمان آبی بود،
مادرم بی‌خبر از خواب پرید، خواهرم زیبا شد.
پدرم وقتی مرد، پاسبان‌ها همه شاعر بودند.
مرد بقال از من پرسید: چند من خربزه می‌خواهی؟
من از او پرسیدم: دل خوش سیری چند؟

پدرم نقاشی می‌کرد.
تار هم می‌ساخت، تار هم می‌زد.
خط خوبی هم داشت.

باغ ما در طرف سایه‌ی دانایی بود.

صدای پای آب
نثار شب های خاموش مادرم!

اهل کاشانم.
روزگارم بد نیست.
تکه نانی دارم، خرده هوشی، سر سوزن ذوقی.
مادری دارم، بهتر از برگ درخت
دوستانی، بهتر از آب روان.

و خدایی که در این نزدیکی است:
لای این شب‌بوها، پای آن کاج بلند.
روی آگاهی آب، روی قانون گیاه.

من مسلمانم.
قبله‌ام یک گل سرخ.
جانمازم چشمه، مهرم نور.
دشت سجاده‌ی من.
من وضو با تپش پنجره‌ها می‌گیرم.
در نمازم جریان دارد ماه، جریان دارد طیف.
سنگ از پشت نمازم پیداست:
همه ذرات نمازم متبلور شده است
من نمازم را وقتی می‌خوانم
که اذانش را باد، گفته باشد سر گلدسته‌ی سرو.
من نمازم را، پی «تکبیره‌الاحرام» علف می‌خوانم،
پی «قد قامت »موج.

کعبه‌ام بر لب آب،
کعبه‌ام زیر اقاقی‌هاست.
کعبه‌ام مثل نسیمی، می‌رود باغ به باغ، می‌رود شهر به شهر
.

صدای پای آب

تا

بالارو، بالارو. بند نگه بشکن، و هم سیه بشکن.
- آمده ام، آمده ام، بوی دگر می شنوم، باد دگر می گذرد.
روی سرم بید دگر، خورشید دگر.
- شهر تونی، شهر تونی،
می شنوی زنگ زمان: قطره چکید. از پی تو، سایه دوید.
شهر تو در کوی فراترها، درۀ دیگرها.
- آمده ام، آمده ام، می لغزد صخرۀ سخت، می شنوم آواز درخت.
- شهر تونی، شهر تونی،
خسته چرا بال عقاب؟ و زمین تشنۀ خواب؟
و چرا روییدن، روییدن، رمزی را بوییدن؟
شه تو رنگش دیگر. خاکش، سنگش دیگر.
- آمده ام، آمده ام، بسته نه دروازه نه در، جن ها هرسو بگذر.
و خدایان هر افسانه که هست. و نه چشمی نگران، و نه نامی ز پرست.
- شهر تونی، شهر تونی،
در کف ها کاسۀ زیبایی، بر لب ها تلخی دانایی.
شهر تو در جای دگر، ره می بر با پای دگر.
- آمده ام، آمده ام، پنجره ها می شکفند.
کوچه فرو رفته به بی سویی، بی هایی، بی هویی.
- شهر تونی، شهر تونی،
در وزش خاموشی، سیماها در دود راموشی.
شهر ترانام دگر، هسته نه ای، گام دگر.
- آمده ام، آمده ام، درها رهگذر باد عدم.
خانه زخود وارسته، جام دویی بشکسته. سایۀ «یک» روی زمین، روی ومان.
- شهر تونی این و نه آن.
شهر توگم تا نشود، پیدا نشود.

لب آب

دیشب، لب رود، شیطان زمزمه داشت.
شب بود و چراغك بود.
شیطان، تنها، تك بود.
باد آمده بود، باران زده بود: شب تر، گل ها پرپر.
بویی نه براه.
ناگاه
آیینهٔ رود، نفش غمی بنمود: شیطان لب آب.
خاک سیا در خواب.
زمزمه ای می مرد. بادی می رفت، رازی می برد.

BODHI

آنی بود، درها وا شده بود.
برگی نه، شاخی نه، باغ فنا پیدا شده بود.
مرغان مکان خاموش، این خاموش، آن خاموش. خاموشی گویا شده بود.
آن پهنه چه بود: با میشی، گرگی همپا شده بود.
نقش صدا کم رنگ، ندا کم رنگ. پرده مگر تا شده بود؟
من رفته، او رفته، ما بی ما شده بود.
زیبایی تنها شده بود.
هر رودی، دریا،
هر بودی، بودا شده بود.

شورم را

من سازم : بندی آوازم
برگیرم بنوازم بر تارم زخمه لا می زنن راه فنا می زن
من دودم می پیچم می لغزم نابودم
می سوزم می سوزم فانوس تمنایم گل کن تو مرا ودرآ
ایینه شدم از روشن و از سایه بری بودم دیو و پری آمد
دیو و پری بودم در بی خبری بودم
قرآن بالای سرم بالش من انجیل بستر من تورات و زبر پوشم اوستا می بینم
خواب بودایی در نیلوفر آب
هر جا گلهای نیایش رست من چیدم دسته گلی دارم
محراب تو دور از دست : او بالا من در پست
خوشبو سخنم نی ؟ باد بیا می بردم بیتوشه شدم در کوه کجا گل چیدم گل
خوردم
در رگ ها همهمه ای دارم از چشمه خود آبم زن آبم زن
و به من یک قطره گوارا کن شورم را زیبا کن
باد انگیز درهای سخن بشکن جاپای صدا می روب هم دود چرا می بر هم
موج من و ما و شما می بر
ز شبنم تا لاله بیرنگی پل بنشان زین رویا در چشمم گل بنشان گل بنشان

پاراه

نه تو می پایی، و نه کوه. میوهٔ این باغ: اندوه، اندوه.
گو بترواد غم، تشنه سبویی تو. افتد گل، بویی تو.
این پیچک شوق، آبش ده، سیرابش کن. آن کودک ترس،
قصه بخوان، خوابش کن.
این لالهٔ هوش، از ساقه بچین. پرپر شد، بشود. چشم خدا
تر شد، بشود.
و خدا از تو نه بالاتر. نی، تنهاتر، تنهاتر.
بالاها، پستی ها یکسان بین. پیدا نه، پنهان بین.
بالی نیست، آیت پروازی هست. کس نیست، رشتهٔ آوازی هست.
پژواکی: رؤیایی پر زد رفت. شلپویی: رازی بود، در زد
رفت.
اندیشه: کاهی بود، درآخور ما کردند. تنهایی: آبشخور
ما کردند.
این آب روان، ما ساده تریم. این سایه، افتاده تریم.
نه تو می پایی، و نه من، دیدهٔ تر بگشا. مرگ آمد، در بگشا.

هایی

سرچشمهٔ رویش هایی، دریایی، پایان تماشایی.
تو تراویدی: باغ جهان تر شد، دیگر شد.
صبحی سر زد، مرغی پر زد، یک شاخه شکست: خاموشی هست.
خوابم بر بود، خوابی دیدم: تابش آبی در خواب لرزش برگی در آب.
این سو تاریکی مرگ، آن سو زیبایی برگ. اینها چه،
آنها چیست؟ انبوه زمان ها چیست؟
این می شکفد، ترس تماشا دارد. آن می گذرد، و حشت
دریا دارد.
پرتو محرابی، می تابی. من هیچم: پیچک خوابی. بر نردهٔ
اندوه تو می پیچم.
تاریکی پروازی، رؤیای بی آغازی، بی موجی، بی رنگی،
دریای هم آهنگی!

چند

اینجاست، آیید، پنجره بگشایید، ای من و دگر من ها:
صد پرتو من در آب!
مهتاب، تابنده نگر، بر لرزش برگ، اندیشهٔ من، جادهٔ مرگ.
آنجا نیلوفرهاست، به بهشت، به خدا درهاست.
اینجا ایوان، خاموشی هوش، پرواز روان.
در باغ زمان تنها نشدیم. ای سنگ و نگاه، ای و هم و
درخت، آیا نشدیم؟
من «صخره - من» ام، تو «شاخه - تو»یی.
این بام گلی، آری، این بام گلی، خاک است و من پندار.
و چه بود این لکهٔ رنگ، این دود سبک؟ پروانه گذشت؟
افسانه دمید؟
نی، ایم لکهٔ رمگ، این دود سبک، پروانه نبود، من بودم
و تو. افسانه نبود،
ما بود و شما.

پادمه

می رویید. در جنگل، خاموشی رویا بود.
شبنم ها بر جا بود.
درها باز، چشم تماشا باز، چشم تماشاتر، و خدا در
هر ... آیا بود؟
خورشیدی در هر مشت: بام نگه بالا بود.
می بویید. گل وابود؟ بوییدن بی ما بود: زیبا بود.
تنهایی، تنها بود.
ناپیدا، پیدا بود.
«او» آنجا، آنجا بود.

هلا

تنها به تماشای چه ای؟
بالا، گل یک روزهٔ نور.
پایین، تاریکی باد.
بیهوده مپای، شب از شاخه نخواهد ریخت، و دریچهٔ خدا روشن نیست.
از برگ سپهر، شبنم ستارگان خواهد پرید.
تو خواهی ماند، و هراس بزرگ. ستون نگاه، و پیچک غم.
بیهوده مپای.
بر خیز، که و هم گلی، زمین را شب کرد.
راهی شو، که گردش ماهی، شیار اندوهی درپی خود نهاد.
زنجره را بشنو: چه جهان غمناک است، و خدایی نیست،
و خدایی هست، و خدایی...
بی گاه است، ببوی و برو، و چهرهٔ زیبایی در خواب دگر ببین.

شرق اندوه (چند نمونه از مجموعه)

محراب

تهی بود و نسیمی
سیاهی بود و ستاره ای
هستی بود و زمزمه ای
لب بود و نیایشی
من بود و تویی
نماز و محرابی

نیایش

نور را پیمودیم ، دشت طلا را در نوشتیم.
افسانه را چیدیم ، و پلاسیده فکندیم.
کنار شنزار ، آفتابی سایه وار ، ما را نواخت. درنگی کردیم.
بر لب رود پهناور رمز رویاها را سر بریدیم .
ابری رسید ، و ما دیده فرو بستیم.
ظلمت شکافت ، زهره را دیدیم ، و به ستیغ بر آمدیم.
آذرخشی فرود آمد ، و ما را در ستایش فرو دید.
لرزان ، گریستیم. خندان ، گریستیم.
رگباری فرو کوفت : از در همدلی بودیم.
سیاهی رفت ، سر به آبی آسمان ستودیم ، در خور آسمانها شدیم.
سایه را به دره رها کردیم. لبخند را به فراخنای تهی فشاندیم .
سکوت ما به هم پیوست ، و ما "ما" شدیم .
تنهایی ما در دشت طلا دامن کشید.
آفتاب از چهره ما ترسید .
دریافتیم ، و خنده زدیم.
نهفتیم و سوختیم.
هر چه بهم تر ، تنها تر.
از ستیغ جدا شدیم:
من به خاک آمدم، و بنده شدم .
تو بالا رفتی، و خدا شدی .

میوه تاریک

باغ باران خورده می نوشید نور .
لرزشی در سبزه های تر دوید:
او به باغ آمد ، درونش تابناک ،
سایه اش در زیر و بم ها ناپدید.
شاخه خم می شد به راهش مست بار ،
او فراتر از جهان برگ و بر.
باغ ، سرشار از تراوش های سبز،
او ، درونش سبز تر ، سرشارتر.
در سر راهش درختی جان گرفت
میوه اش همزاد همرنگ هراس.
پرتویی افتاد در پنهان او :
دیده بود آن را به خوابی ناشناس.
در جنون چیدن از خود دور شد.
دست او لرزید ، ترسید از درخت.
شور چیدن ترس را از ریشه کند:
دست آمد ، میوه را چید از درخت.

برخورد خیمه زنیم ، سایبان آرامش ما ، ماییم.
ما وزش صخره ایم ، ما صخره وزنده ایم.
ما شب گامیم، ما گام شبانه ایم.
پروازیم ، و چشم براه پرنده ایم.
تراوش آبیم، و در انتظار سبوییم.
در میوه چینی بی گاه، رویا را نارس چیدند، و تردید از رسیدگی پوسید.
بیایید از شوره زار خوب و بد برویم.
چون جویبار، آیینه روان باشیم : به درخت ، درخت را پاسخ دهیم.
و دو کران خود را هر لحظه بیافرینیم، هر لحظه رها سازیم.
برویم ، برویم، و بیکرانی را زمزمه کنیم.

سایبان آرامش ما ماییم

در هوای دو گانگی ، تازگی چهره ها پژمرد.
بیایید از سایه - روشن برویم.
بر لب شبنم بایستیم، در برگ فرود آییم.
و اگر جا پایی دیدیم ، مسافر کهن را از پی برویم.
برگردیم، و نهراسیم، در ایوان آن روزگاران ، نوشابه جادو سر کشیم.
شب بوی ترانه ببوییم، چهره خود گم کنیم.
از روزن آن سوها بنگریم، در به نوازش خطر بگشاییم.
خود روی دلهره پرپر کنیم.
نیاویزیم، نه به بند گریز، نه به دامان پناه.
نشتابیم ، نه به سوی روشن نزدیک ، نه به سمت مبهم دور.
عطش را بنشانیم ، پس به چشمه رویم.
دم صبح ، دشمن را بشناسیم ، و به خورشید اشاره کنیم.
ماندیم در برابر هیچ ، خم شدیم در برابر هیچ ، پس نماز ما در را نشکنیم.
برخیزیم ، و دعا کنیم:
لب ما شیار عطر خاموشی باد!
نزدیک ما شب بی دردی است ، دوری کنیم.
کنار ما ریشه بی شوری است، بر کنیم.
و نلرزیم ، پا در لجن نهیم ، مرداب را به تپش در آییم.
آتش را بشویم، نی زار همهمه را خاکستر کنیم.
قطره را بشویم، دریا را در نوسان آییم.
و این نسیم ، بوزیم ، و جاودان بوزیم.
و این خزنده ، خم شویم ، و بینا خم شویم.
و این گودال ، فرود آییم ، و بی پروا فرود آییم.

ای نزدیک

در نهفته ترین باغ ها ، دستم میوه چید.
و اینک ، شاخه نزدیک ! از سر انگشتم پروا مکن.
بی تابی انگشتانم شور ربایش نیست ، عطش آشنایی است.
درخشش میوه ! درخشان تر.
وسوسه چیدن در فراموشی دستم پوسید.
دورترین آب
ریزش خود را به راهم فشاند.
پنهان ترین سنگ
سایه اش را به پایم ریخت.
و من ، شاخه نزدیک !
از آب گذشتم ، از سایه بدر رفتم.
رفتم ، غرورم را بر ستیغ عقاب- آشیان شکستم
و اینک ، در خمیدگی فروتنی، به پای تو مانده ام.
خم شو ، شاخه نزدیک!

بی تار و پود

در بیداری لحظه‌ها
پیکرم کنار نهر خروشان لغزید.
مرغی روشن فرود آمد
و لبخند گیج مرا برچید و پرید.
ابری پیدا شد
و بخار سرشکم را در شتاب شفافش نوشید.
نسیمی برهنه و بی پایان سرکرد
و خطوط چهره ام را آشفت و گذشت.
درختی تابان
پیکرم را در ریشه سیاهش بلعید.
طوفانی سررسید
و جاپایم را ربود.

نگاهی به روی نهر خروشان خم شد:
تصویری شکست.
خیالی از هم گسیخت.

آوار آفتاب (چند نمونه از مجموعه)

نیلوفر

از مرز خوابم می‌گذشتم،
سایه تاریک یک نیلوفر
روی همه این ویرانه فرو افتاده بود.
کدامین باد بی پروا
دانه این نیلوفر را به سرزمین خواب من آورد؟

در پس درهای شیشه‌ای رویاها،
در مرداب بی ته آیینه‌ها،
هر جا که من گوشه‌ای از خودم را مرده بودم
یک نیلوفر روییده بود.
گویی او لحظه لحظه در تهی من می‌ریخت
و من در صدای شکفتن او
لحظه لحظه خودم را می‌مردم.

بام ایوان فرو می‌ریزد
و ساقه نیلوفر برگرد همه ستون‌ها می‌پیچد.
کدامین باد بی‌پروا
دانه این نیلوفر را به سرزمین خواب من آورد؟

نیلوفر روییدِ،
ساقه اش از ته خواب شفافم سر کشید.
من به رویا بودم،
سیلاب بیداری رسید.
چشمانم را در ویرانه خوابم گشودم:
نیلوفر به همه زندگی‌ام پیچیده بود.
در رگ‌هایش، من بودم که می‌دویدم.
هستی‌اش در من ریشه داشت،
همه من بود.
کدامین باد بی‌پروا
دانه این نیلوفر را به سرزمین خواب من آورد؟

اکنون روی علف‌ها هستم
و نسیمی از کنارم می‌گذرد.
تپش‌ها خاکستر شده‌اند.
آبی پوشان نمی‌رقصند.
فانوس آهسته بالا و پایین می‌رود.
هنگامی که او از پنجره بیرون می‌پرید
چشمانش خوابی را گم کرده بود.
جاده نفس نفس می‌زد.
صخره‌ها چه هوسناکش بوییدند!
فانوس پر شتاب!
تا کی می‌لغزی
در پست و بلند جاده کف بر لب پر آهنگ؟
زمزمه‌های شب پژمرد.
رقص پریان پایان یافت.
کاش اینجا نچکیده بودم!
هنگامی که نسیم پیکر او در تیرگی شب گم شد
فانوس از کنار ساحل براه افتاد.
کاش اینجا -در بستر پر علف تاریکی- نچکیده بودم!
فانوس از من می‌گریزد.
چگونه برخیزم؟
به استخوان سرد علف‌ها چسبیده‌ام.
و دور از من، فانوس
در گهواره خروشان دریا شست و شو می‌کند.

فانوس خیس

روی علف‌ها چکیده‌ام.
من شبنم خواب آلود یک ستاره‌ام
که روی علف‌های تاریک چکیده‌ام.
جایم اینجا نبود.
نجوای نمناک علف‌ها را می‌شنوم
جایم اینجا نبود.
فانوس
در گهواره خروشان دریا شست و شو می‌کند
کجا می‌رود این فانوس،
این فانوس دریاپرست پر عطش مست؟
بر سکوی کاشی افق دور
نگاهم با رقص مه آلود پریان می‌چرخد.
زمزمه‌های شب در رگ‌هایم می‌روید.
باران پر خزه مستی
بر دیوار تشنه روحم می‌چکد.
من ستاره چکیده‌ام.
از چشم نا پیدای خطا چکیده‌ام:
شب پر خواهش
و پیکر گرم افق عریان بود.
رگه سپید مرمر سبز چمن زمزمه می‌کرد.
و مهتاب از پلکان نیلی مشرق فرود آمد.
پریان می‌رقصیدند.
و آبی جامه‌هاشان با رنگ افق پیوسته بود.
زمزمه‌های شب مستم می‌کرد.
پنجره رویا گشوده بود.
و او چون نسیمی به درون وزید.

خواب تلخ

مرغ مهتاب می‌خواند.
ابری در اتاقم می‌گرید.
گل‌های چشم پشیمانی می‌شکفد.
در تابوت پنجره‌ام پیکر مشرق می‌لولد.
مغرب جان می‌کند، می‌میرد.
گیاه نارنجی خورشید
در مرداب اتاقم می‌روید کم کم
بیدارم
نپندارید در خواب
سایه شاخه‌ای بشکسته
آهسته خوابم کرد.
اکنون دارم می‌شنوم
آهنگ مرغ مهتاب
و گل‌های پشیمانی را پرپر می‌کنم.

زندگی خواب ها (چند نمونه از مجموعه)

مرگ رنگ
رنگی کنار شب
بی حرف مرده‌است.
مرغی سیاه آمده از راههای دور
می‌خواند از بلندی بام شب شکست.
سرمست فتح آمده از راه
این مرغ غم پرست.

در این شکست رنگ
از هم گسسته رشته هر آهنگ.
تنها صدای مرغک بی باک
گوش سکوت ساده می‌آراید
با گوشوار پژواک.

مرغ سیاه آمده از راههای دور
بنشسته روی بام بلند شب شکست
چون سنگ، بی تکان.
لغزانده چشم را
بر شکل‌های درهم پندارش.
خوابی شگفت می‌دهد آزارش:
گل‌های رنگ سر زده از خاک‌های شب.
در جاده‌های عطر
پای نسیم مانده ز رفتار.
هر دم پی فریبی، این مرغ غم پرست
نقشی کشد به یاری منقار.

بندی گسسته‌است.
خوابی شکسته‌است.
رویای سرزمین
افسانه شکفتن گل‌های رنگ را
از یاد برده‌است.
بی حرف باید از خم این ره عبور کرد:
رنگی کنار این شب بی مرز مرده‌است.

رو به غروب

ریخته سرخ غروب
جابجا بر سر سنگ.
کوه خاموش است. می‌خروشد رود.
مانده در دامن دشت
خرمنی رنگ کبود.

سایه آمیخته با سایه.
سنگ با سنگ گرفته پیوند.
روز فرسوده به ره می‌گذرد.
جلوه گر آمده در چشمانش
نقش اندوه پی یک لبخند.

جغد بر کنگره‌ها می‌خواند.
لاشخورها، سنگین،
از هوا، تک تک ، آیند فرود:
لاشه‌ای مانده به دشت
کنده منقار ز جا چشمانش،
زیر پیشانی او
مانده دو گود کبود.

تیرگی می‌آید.
دشت می‌گیرد آرام.
قصه رنگی روز می‌رود رو به تمام.

شاخه‌ها پژمرده‌است.
سنگ‌ها افسرده‌است.
رود می‌نالد.
جغد می‌خواند.
غم بیاویخته با رنگ غروب. می‌تراود ز لبم قصه سرد:
دلم افسرده در این تنگ غروب.

غمی غمناک

شب سردی است ، و من افسرده.
راه دوری است ، و پایی خسته.
تیرگی هست و چراغی مرده.
می‌کنم ، تنها، از جاده عبور:
دور ماندند ز من آدم‌ها.
سایه‌ای از سر دیوار گذشت،
غمی افزود مرا بر غم‌ها.

فکر تاریکی و این ویرانی
بی خبر آمد تا با دل من
قصه‌ها ساز کند پنهانی.

نیست رنگی که بگوید با من
اندکی صبر ، سحر نزدیک است:
هردم این بانگ برآرم از دل:
وای، این شب چقدر تاریک است!
خنده‌ای کو که به دل انگیزم؟
قطره‌ای کو که به دریا ریزم؟
صخره‌ای کو که بدان آویزم؟

مثل این است که شب نمناک است.
دیگران را هم غم هست به دل،
غم من ، لیک، غمی غمناک است.

در قیر شب

دیرگاهی است که در این تنهایی
رنگ خاموشی در طرح لب است.
بانگی از دور مرا می‌خواند
لیک پاهایم در قیر شب است
رخنه‌ای نیست در این تاریکی:
در و دیوار به هم پیوسته.
سایه‌ای لغزد اگر روی زمین
نقش و همی است ز بندی رسته.
نفس آدم‌ها
سر بسر افسرده است
روزگاری است در این گوشه پژمرده هوا
هر نشاطی مرده است.
دست جادویی شب
در به روی من و غم می‌بندد
می‌کنم هر چه تلاش،
او به من می‌خندد.
نقش‌هایی که کشیدم در روز،
شب ز راه آمد و با دود اندود.
طرح‌هایی که فکندم در شب،
روز پیدا شد و با پنبه زدود.
دیرگاهی است که چون من همه را
رنگ خاموشی در طرح لب است.
جنبشی نیست در این خاموشی
دست‌ها پاها در قیر شب است.

مرگ رنگ (چند نمونه از مجموعه)

۵۴۳۱) حجم سبز (1967) وجود دارد. و ترجمه نمونه های شعری از پنج مجموعه باقی مانده را نیز پوشش داده است از این حیث کامل ترین ترجمه آثار سپهری به زبان ازبکی تا امروز به شمار می رودکه این مجموعه شامل مشهورترین و محبوب ترین اشعار این شاعر در ادبیات مدرن جهانی است .

امیدواریم اشعار سهراب سپهری با الهام از دیدگاه های عرفانی و عرفان شرقی ،پیوند دهنده و هماهنگ کننده تخیلات شرق و غرب باشد که خواننده عزیز را بی تفاوت نگذاشته و شما را با حس خوب ،زیبا،گرم در پیشرفت و تکامل با ثبات و آرامش همراهی کند .

نرگس شاه علی یوا
دکترای علوم فیلالاژی

پیشرو بودند و ارائه بازخورد ارزشمند خود را دریغ نداشتند.

مرحوم اسقر محکم، مرحوم میرپولاد میرزا، فریده افروز، سراج الدین سعید و جعفر ترمیزی از شاعران محبوب مردم ما، به ترجمه های کلمه به کلمه ما، بیان شاعرانه و جلای هنری بخشیدند. ما از کمک دوست ایرانی شیواخراسان‌زاده برای برخی از کلمات و عبارات فارسی که به سختی قابل درک بود، استفاده کردیم. علاوه بر این، خود جعفرخال مومیناف(ترمیزی) نیز به عنوان شاعر و دانشمند، با الهام از آثار سپهری، چندین نمونه شعر از آثار این شاعر را به زبان ازبکی ترجمه کرده و در مطبوعات محلی منتشر کرده است.

اغراق نیست اگر بگوییم این کتاب به همت شاعر محبوب ما خانم فریده افروز خلق شده و در جریان کار با این شاعر گرانقدر متوجه شدم که شاعران زبان خاص خود را دارند ؛حتی بدون ترجمه هم می توانند همدیگر را بفهمند،زیرا گاهی حتی با ترجمه هم جاهایی که درک آن برایم سخت بود را فریده خانم توضیح می دادند و من متعجب می شدم که چطور این مطالب را درک کرده اند.

باید اعتراف کرد که شاعران ملیت،مرز و زمان و مکان برایشان اهمیتی ندارد و من معتقد هستم دنیای شاعران خاص است چرا که خانم فریده افروز هم مثل سهراب سپهری دارای روحی حساس و عاشق عشق و

جهان بینی گسترده از نظر فلسفی و عرفانی است که این دو نفر را بسیار به هم نزدیک می کند .

کتابی که در دست شماست، ترجمه کامل سه مجموعه.سپهری از مجموعه «هشت کتاب»، (صدای پای آب (۴۴۳۱) ، شعر مسافر (

سپهری از اوایل دهه 90 قرن گذشته یعنی در دوران دانشجویی آغاز شد. شعر بسیار معروف « صدای پای آب» را از مجموعه «هشت کتاب» که قبلاً در کار کارشناسی (1376) بود، ترجمه و تحلیل کردیم . بعداً در سال 1387 رساله دکترا و با عنوان «تفسیر هنری اندیشه های انسانی و عرفانی در آثار سهراب سپهری » به آثار این شاعر اختصاص یافت و با موفقیت از آن دفاع شد. در سال 2008 مجله شرق یولدوزی (شماره 3) مقاله « همه راه ها در راه حق می‌پیوندند » نوشته راجع به افکار شاعر را منتشر کرد. در سال 2002 مجله «ادبیات جهان» (شماره ژانویه) ترجمه کامل شعرصدای پای آب را منتشر کرد. در سال 2010 «شاعری در جستجوی

نوپردازی » و در مجله « ادبیات جهان» (شماره تیرماه) راجع به دور زیست سپهری منتشر شد.

در نتیجه این کارها، اثر سپهری به ملک معنوی ازبکان تبدیل شد و مورد استقبال بسیار گرم جامعه ادبی قرار گرفت. به مناسبت سپهری فرصتی یافتیم تا با بسیاری از شاعران و دانشمندان مردم خود آشنا شویم، در نتیجه تصمیم گرفتیم محتوا و اصل کار سپهری یعنی روشنگرای او را بررسی کنیم و آن را به عنوان وظیفه کاری خود قرار دادیم . تا افکار پیشرفته و مهم او را در معنویت ما تلقین گردانیم .

مشارکت و هدایت استادان ما در این کار خیر بسیار زیاد است از جمله دکتر علوم فیلولوژی مرحوم عزیز قیوماف، دکتر علوم فیلولوژی مرحوم گلخمار تویچیوا، استاد پرافسار سویما غنیوا، دکتر علوم فیلولوژی مرحوم محمدجان امام نظراف دکتر علوم فیلولوژی ، مرحوم سروِیناز سا تیبالدی یوا و دکتر علوم فیلوسوفی جعفر خالمومیناف

پیشگفتار

بیش از 300 اثر علمی و عامه پسند در مورد جوهره آثار سهراب سپهری و زندگی او در ایران انجام شده است. اشعار سهراب به بیش از 30 زبان دنیا ترجمه شده است بنابراین می‌توان دریافت که دنیا نسبت به آثار او بی تفاوت نیست.

در کتابی درباره زندگی و آثار سپهری در ازبکستان به نام «راز گل سرخ» (2002، انتشارات یازوچی)، هم آثار این شاعرو اندیشه‌های دینی،عرفانی وانسانی او مورد بررسی علمی قرار گرفته است که در کتاب«عرفان و انسان در شعر سهراب سپهری» (2012، انتشارات علیشیرناوی) به نمایش درآمد. میتوانید اطلاعات دقیقی از نمونه کتاب «انتشارات کتابخانه ملی ازبکستان» و نسخه تکمیل شده «سهراب سپهری و اندیشه مذهبی، هنری و عرفانی او»)انتشارات 2022UzXIA) به دست آورید .

همانطور که معلوم است سپهری صاحب کلام زنده است او هنرمندی فراگیر است، از این رو کسی که باری به کار او روی آورد ه است منتقدان، شاعران، علاقه مندان به شعرمتمایل شده و به دنیای بی نظیر او مبتلا می شوند ، و تحت تأثیر و الهام از حالت باز او هستند و تغییر در جهان بینی و تحت تأثیر او می‌ماند حتی امروز نیز منعکس شده است. از این رو، ترجمه اشعار شاعر هر ساله به زبان های گوناگون ترجمه می‌شود، حکایت از اهمیت و جوهره کار سپهری دارد .

از جمله قبل از کتاب هایی که در بالا ذکر شد، آشنایی ما با آثار

آه سهراب !هر بیت تو مال من است و کلمات من در هر سطر تو آویزان است .همانطور که گفتنی هایم را گفته ای دیده هایت را می بینم .تو روی صخره ای هستی که به آن برخورد کرده ام ؛گلی که بو کردم و عشقی که حس می کنم .

آه سهراب! تو مرا یاد خیلی چیزها می اندازی؛تو به من نشان دادی که من انسانم!چشمانم چشم ،گوش هایم گوش و قلبم یک قلب است .تو به من آموختی که ببینم ،بشنوم و احساس کنم ؛پس وقتی احساس می کنم شاد هستم و وقتی شاد باشم در دنیا جا نمی شوم!تو خودم را به من نشان دادی.

ای سهر اب سپهری ! ای عشق ساز، واژه آفرین !من از تو یادگرفتم عشق و عاشقی چیست و در عشق مبدا و مقصد،زمان و مکان و اندازه گیری ها جای ندارند! بلکه من و تو عاملی هستیم که عصرها را به هم پیوند می دهیم و دل ها را به هم نزدیک می گردانیم و این سرنوشت است؛این باز ،نوشت است!

خانم فریده افروز
شاعر شایسته ی ازبکستان
عضو شورای نویسندگان ازبکستان

نیست و تاریکی بر ایمان است؛عاشقان بیداری شب یلدا است !بیایید در کنار همدیگر باشیم و هماهنگ زندگی کنیم.

ما وزش صخره ایم ، ما صخره وزنده ایم .
ما شب گامیم، ما گام شبانه ایم .
پروازیم ، و چشم به راه پرنده ایم .
تراوش آبیم، و در انتظار سبوییم...
... و دو کران خود را هر لحظه بیافرینیم، هر لحظه رها سازیم .

اگر کمی دقت کنیم تبدیل به سنگ می شویم اما زنده می مانیم و یاد می گیریم رودخانه باشیم و طغیان کنیم و منتظر کوزه بمانیم و اگر پرواز را بدانیم پرندگان به سوی ما می شتابند.

دوگانگی درد زندگی است اما درد عشق سرچشمه حجران و درد تمام عمر است! بیایید دوگانگی را به دو طرف پرتاپ کنیم و در وفاداری،ایمان و وجدان متحد باشیم.

من ندیدم دهشان
بی گمان پای چپرهاشان جا پای خداست
ماهتاب آن جا ، می کند روشن پهنای کلام
بی گمان در ده بالا دست چینه ها کوتاه است
مردمش می دانند که شقایق چه گلی است
بی گمان آنجا آبی ، آبی است
غنچه ای می شکفد ، اهل ده باخبرند

وای سهراب! انگار از روستاهای من دیدن کرده ای چرا که مردم اهل روستا از همه چیز آگاه هستند؛ می دانند گاو چه کسی زاییده ،گل چه کسی زودتر می شکوفد ،انگور چه کسی لطیف تر است، هلو چه درختی زود می رسد و در خانه چه کسی ریحان کاشته شده ....

بنابر این ،همانطور که سهراب می گوید:این مردم روستایی اند و به دور از موانعی مثل دروازه های آهنی و دوربین های نظارتی و در اتحادی جامع و بدون خطر زندگی می کنند.

کند و تو را مثل درخت زندگی رشد می دهد .

دورترین آب

ر یزش خود را به راهم فشاند .

پنهان ترین سنگ

سایه اش را به پایم ریخت . ..

... دست‌هایت، ساقه سبز پیام ی را می داد به من

گشتن دور دنیا ،آرام گرفتن در سایه سنگ های پنهان ،وصل شدن با شاخه های سبز سلام و جاری شدن با جریان آب حماقت است چرا که جستجو کردن نشانه انسانیت است.

زندگی یعنی : یک سار پرید .

آیا تا به حال به این فکر کرده ایم که یک بار پرواز کردن و یک بار فرود آمدن سار چه مدت طول می کشد؟ نمی دانیم و فقط می توانیم حدس بزنیم ؛پس بگذار هر چقدر می خواهد باشد زندگی ما هم همینطور است !.....

مهم این است که ما به عنوان چه کسی زندگی می‌کنیم

بالش من پر آواز پر چلچله هاست ... .

... باید امشب چمدانی را

که به اندازه ی پیراهن تنهایی من جا دارد ، بردارم

و به سمتی بروم

که درختان حماسی پیداست ، ...

بالش های شما پر از رویاست ،نه تنها پرندگان در آن آواز می خوانند بلکه روزهای گذشته ودریغ شده شما هم از آن شنیده می شود .انبوه پیراهن هایت از خستگی ناله می کنند و وقتی درگیر وظایف خود هستی نمی توانی کسی را تنها بگذاری وبروی !درختان افسانه ای در انتظار تو پیر خواهند شد ...

شب بوی ترانه ببوییم، چهره خود گم کنیم .

عجیب است که شاعر بوی ترانه را به ما پیشنهاد می دهد گویی به صدای تصاویری که کشیده، طعم خاطراتش و زهر عسلی (زخم زبان)که از زبان مردم خورده است را با ما قسمت می کند. به یادمان می آورد که دیروز شب

خواند اما در واقع او ما را می خواند. شب و روز های پر از غفلت و هدر رفته و دنیا پرستی در راه نفس ما رامی سراید.

رنگی کنار شب

بی حرف مرده‌است.

شب رنگ ها را یکسان می کند مثل رنگ آدم های بی تفاوت. از ساحل زندگی که می گذری رنگ ها مرده می شوند ... دیگر آنجا رنگی نیست ،رنگی از تو پیدا نیست !سپیده صبح نجاتم بده ،نجاتم بده از این همه بی رنگی !

گیاه نارنجی خورشید

در مرداب اتاقم می روید کم کم...

...هر جا که من گوشه‌ای از خودم را مرده بودم

یک نیلوفر روییده بود.

اگر بتوانیم گل خورشید را در باتلاق اتاق و قلبمان پرورش دهیم و بتوانیم در هر گوشه از جسم مرده خود نیلوفر بکاریم پس زندگی همین است و این یک انقلاب بشری است.

در بیداری لحظه‌ها

پی کرم کنار نهر خروشان لغزید .

برای آن که پیکر بلغزد باید هوشیار بود و مثل رودی خروشان لحظه های خود را بیدار کرد تن و جان را گیر داد و روح را غنی و پاک کرد....

مرغی روشن فرود آمد

و لبخند گیج مرا برچید و پرید ...

نور تورا به خاموشی میبرد این دانه های نور در مزرعه رگ های تو کاشته می شوند و این اول و ازل توست!

در سر راهش درختی جان گرفت

میوه اش همزاد همرنگ هراس.

.... گاهی از هیبت وجودت می ترسی و بیم هیچ کس در دنیا مثل تو نیست ؛جایگاه حضورت در هستی ،صدایت،نامت و رسالتت تو را زنده می

رخنه‌ای نیست در این تاریکی
در و دیوار به هم پیوسته
سایه‌ای لغزد اگر روی زمین
نقش وهمی است ز بند ی رسته
نفس آدم‌ها
سر بسر افسرده است ....
...دیرگاهی است که چون من همه را
رنگ خاموش ی در طرح لب است.

تنهایی شکلی ندارد. او در آن شکلی است که هر فرد با نگاه خود می‌بیند. برای کسی جاده است، برا ی کسی سنگ است! او نفس غافلان و مردگان است! او همنشین روح بی عشق است!

سا یه‌ا ی از سردی گذشت...
...روز فرسوده به ره می گذرد ..

خیلی چیزها بدون اینکه به ما بگویند از دیوارهای قلبمان می گذرد : مثلاً جوانی ، شوق ، زندگی !

غم بیاویخته با رنگ غروب
میتراود ز لبم قصه سرد :
دلم افسرده در این تنگ غروب

گاهی دل آدمی مثل زمان غروب می گیرد انگار رنگ غم گرفته است و فقط داستان های سرد و بی روح را تعریف می کند و هیچ صدایی نمی شنود. اگر بگوید غروب چه اشکالی دارد برای دنیا چه باک و برای او چه به ارمغان دارد؟

مرغی سیاه آمده از راهها ی دور
می خواند از بلند ی بام شب شکست.
سرمست فتح آمده از راه
این مرغ غم پرست.

وقتی پرنده ای آواز می خواند فکر می کنیم آن چه را که می داند می

سحر سپهری

سهراب سپهری یکصد و بیست و هشت سال پیش در کاشان دیده به جهان گشود پدرش عبدالله و مادرش فروغ سپهری نام دارد و در باغ پدربزرگ خویش پرورش یافت و چون اسباب بازی های دوران کودکی او پروانه،حشره،آب روان،درخت،طاووس،کبک، پرستو و ماهی بود این مشاهدات او را تبدیل به شاعر و نقاشی کرد که عاشق دنیای رنگارنگ واژگان شد و او عاشق بود و ما را هم عاشق کرد.

امروزه وقتی آثار سپهری را می خوانیم یا بهتر است بگوییم تماشا می کنیم احساس می کنیم که همگی سهراب شده ایم . سهراب سپهری در قرن بیستم و در عصر «شعر نو»که توسط شاعر بزرگ نیما یوشیج تاسیس شده بود راه او را ادامه داد و ادبیات ایران را متحول کرد . او با شاعران معاصر خود مثل گلچین گیلانی ،پروین اعتصامی، فروغ فرخزاد و منوچهر آتشی تفاوت داشت و سبک و بیان خود را خلق کرد. او دنیارا گشته بود و موجودی نبود که در کاغذ و قلمش منعکس نشده باشد .

خواننده و دوست گرامی که این کتاب را در دست داری شعر سهراب مادامی که به دست من و شما رسیده است سرشار از زیبایی،عشق محبت،معجزه،واقعیت و حقیقت است. در چنین اثری اهمیت زمان و مکان کنار می رود و فقط انسان و کلمه باقی می ماند.

ابیاتی که در طول مراحل ترجمه نظر مرا جلب کرده است به شما پیشکش می کنم شاید که این لطف، کلید در قصر بزرگ شعر باشد.

بانگی از دور مرا می خواند

لیک پاهایم در قیر شب است

ما غافلان اغلب صداها را نمی‌شنویم، حتی اگر بشنویم، پاهایمان در منجلاب شب و روز گیر کرده است... و برای رهایی از آن، قدرت و به خصوص جرأت نمی یابیم. ما همیشه صدای خودمان را دوست داریم! من... من.. من!

УЎК: 821.512.133
КБК 84(5Ў)6

مترجمین: فریده افروز
نرگس شاه علی یوا

ویراستار: صنوبر فخرالدیناوا
سعیده محمودی

سهراب سپهری یکی از برجسته ترین شعرای دانشمند و نقاش معاصر ادبیات ایران است.در فرصت کم زندگی خود توانست با قلب جوشانش شعر بنویسد و با قلمش معجزه بیافریند .

این کتاب که به شما خواننده عزیز پیشکش میگردد از دیوان هشت کتاب او که شامل سه مجموعه کامل و نمونه شعرهایی از ۵ کتاب باقی مانده این شاعر می باشد که همگی در این کتاب گردآوری شده است .

امیدواریم این کتاب شمارا با یک دانشمند شرقی آشنا و همراز او بگرداند.

ISBN 978-9943-9068-1-5

©« Lesson Press » нашриёти

سهراب
سپهری

“*Ҳашт кетоб*” (саккиз китоб) девонидаги саккиз мажмуасидан намуналар

Тошкент 2023

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхона
« Lesson Press » нашриёти